

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

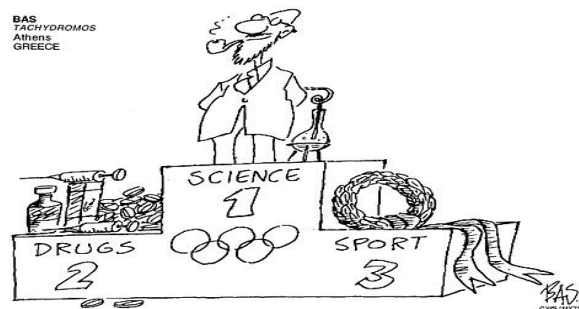

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διπλωματική Εργασία

Αθλητισμός και Ντόπινγκ:
Οι αντιλήψεις μαθητών για το φαινόμενο, όπως προσδιορίζονται
μέσα από τη χρήση γελοιογραφιών

της

Ανδρέου Ελένης

Επιβλέπων Καθηγητής: Κυρίδης Αργύριος, Καθηγητής Α.Π.Θ.

Εξεταστές: Καλεράντε Ευαγγελία, Επίκουρη Καθηγήτρια ΠΤΝ/ΠΔΜ

Τσιούμης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Α.Π.Θ.

Φλώρινα, Ιούνιος 2017

Copyright © Ανδρέου Ελένη, 2016.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Ανδρέου Ελένη

A.E.M: 509

Ηλεκτρονική διεύθυνση: andreouelen@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2016

Κατεύθυνση: Σημειωτική και Επικοινωνία

Τίτλος διπλωματικής εργασίας:

Αθλητισμός και Ντόπινγκ: Οι αντιλήψεις μαθητών για το φαινόμενο, όπως προσδιορίζονται μέσα από τη χρήση γελοιογραφιών.

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία που έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία

17/6/2017

Υπογραφή

Ανδρέου Ελένη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αφορμή τα μηνύματα από δέκα επιλεγμένες γελοιογραφίες, η παρούσα εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει το ζήτημα των αντιλήψεων μαθητών/τριών γυμνασίου για το φαινόμενο «ντόπινγκ στον αθλητισμό». Αρχικά, με τη μέθοδο της σημειωτικής ανάλυσης (Barthes, 1988) και (Kress & van Leeuwen, 1996) αποκαλύπτεται το επιδιωκόμενο μήνυμα των γελοιογραφιών. Στη συνέχεια, 152 μαθητές/τριες γυμνασίου, ηλικίας 12-15 ετών, απαντούν σε ερωτήματα αναφορικά με το μήνυμα που προσλαμβάνουν, την αρέσκεια, την διακειμενικότητα, την προτίμηση και την πιθανή αλλαγή στοιχείων των γελοιογραφιών, όπως και αναφορικά με τη γνώμη τους για το φαινόμενο ντόπινγκ. Από την ποσοτική ανάλυση του περιεχομένου αναδεικνύονται στατιστικά σημαντικές σχέσεις αναφορικά με το επίπεδο κατανόησης, από τους μαθητές/τριες, των διαφόρων όψεων του πολυδιάστατου φαινομένου ντόπινγκ σε συνάρτηση με α) την ηλικία, β) την τάξη και γ) την ενασχόληση ή μη με τον αθλητισμό. Προκύπτουν επίσης στατιστικά σημαντικές σχέσεις αναφορικά με την ηλικία των μαθητών/τριών και α) την αρέσκεια και β) την επιθυμία αλλαγής των γελοιογραφιών. Από την ποιοτική ανάλυση του περιεχομένου αναδεικνύονται διαστάσεις σχετικά με τις επιπτώσεις σε γνωστικό, συναισθηματικό και κανονιστικό επίπεδο. Διαφαίνεται λοιπόν ότι οι μαθητές/τριες επικεντρώνονται κυρίως στις επιπτώσεις που συνεπάγεται η χρήση ντόπινγκ αναφορικά με την ανθρώπινη υγεία και το πνεύμα του αθλητισμού, όπως και μία αρνητική θεώρηση του φαινομένου. Παράλληλα όμως αναδεικνύεται η άποψη, ότι το ντόπινγκ αποτελεί αναγκαίο και αναπόσπαστο μέρος του σύγχρονου αθλητισμού, φανερώνοντας τάση προς μελλοντική χρήση. Η ανάγκη συνεπώς για εφαρμογή παρεμβάσεων, που δεν θα αγνοούν τις προσωπικές αντιλήψεις των μαθητών/τριών, κρίνεται επιτακτική.

Λέξεις κλειδιά: ντόπινγκ και αθλητισμός, αντιλήψεις εφήβων, γελοιογραφίες, σημειωτική ανάλυση, ανάλυση περιεχομένου

ABSTRACT

By using the messages from 10 selected caricatures the present study attempts to approach the issue of students' perceptions of the «doping in sport» phenomenon. At first, the caricatures were examined through a synthesis of the semiotic approach of Barthes (1988) and Kress & van Leeuwen (1996), to reveal their intended message. Then, 152 high school students, aged 12-15 years, answered questions about the message they received, the intertextuality of the cartoons, their preference, their intention of changing some elements of the cartoons, as well as about their opinion on “doping”. The quantitative content analysis highlights statistically significant relations regarding the adolescents’ comprehension level, concerning the various aspects of the multidimensional phenomenon of doping, in correlation with a) age, b) school grade and c) involvement or not in sport. Significant relations were also found regarding the variable of students’ age in correlation with a) their liking and b) their wish to change the cartoons. The quantitative content analysis highlights dimensions about the impact on a cognitive, emotional and regulatory level. The results show that the adolescents are mainly focused on the implications of doping with respect to human health and the spirit of sport, as well as a negative view of the phenomenon. At the same time however, the view emerging is that doping is a necessary and integral part of modern sport, revealing trend for future use. The need therefore to implement interventions which do not ignore the personal beliefs of students seems to be imperative.

Keywords: doping in sport, adolescents’ perception, cartoon/caricature, semiotics, content analysis

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
1.1 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	10
1.2 ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	13
1.3 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	13
1.4 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ.....	14
1.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ.....	15
2.1 ΝΤΟΠΙΝΓΚ: ΟΡΙΣΜΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	15
2.1.1 Ετυμολογία του όρου Doping	15
2.1.2 Ντόπινγκ στην αρχαιότητα.....	16
2.1.3 Ντόπινγκ στη σύγχρονη εποχή	17
2.1.4 Ντόπινγκ ως κοινωνικό φαινόμενο.....	20
2.1.5 Ντόπινγκ και εφηβεία	21
2.2 ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	22
2.2.1 Ορισμός - Κοινωνικός και πολιτικός ρόλος των γελοιογραφιών.....	22
2.2.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή.....	24
2.2.3 Χαρακτηριστικά της γελοιογραφίας	25
2.3 ΝΤΟΠΙΝΓΚ, ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΕΙΑ.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	27
3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	27
3.1.1 Σκοπός	27
3.1.2 Εισαγωγή	27
3.1.2.1 Α΄ Μέρος: Εισαγωγή στη Σημειωτική Ανάλυση.....	27
3.1.2.2 Β΄ Μέρος: Εισαγωγή στην Ανάλυση του Περιεχομένου	28
3.1.3 Εργαλεία.....	30
3.1.3.1 Α΄ Μέρος: Εργαλεία σημειωτικής ανάλυσης.....	30
3.1.3.2 Β΄ Μέρος: Εργαλείο Ανάλυσης του Περιεχομένου (ΑΤΠ).....	32
3.1.4 Δείγμα.....	34
3.1.4.1 Α΄ Μέρος - Γελοιογραφίες	34
3.1.4.2 Β΄ Μέρος: Μαθητές	35
3.1.5 Μεθοδολογία	38

3.1.5.1 Α΄ Μέρος: Σημειωτική Ανάλυση γελοιογραφιών – αποτελέσματα...	37
3.1.5.2 Β΄ Μέρος: Ανάλυση του περιεχομένου – Κατηγοριοποίηση.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ	
ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ.....	59
4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ..	59
4.1.1 Ερώτημα 1.....	59
4.1.2 Ερώτημα 2.....	70
4.1.3 Ερώτημα 3	73
4.1.4 Ερώτημα 4	75
4.1.5 Ερώτημα 5.....	78
4.1.6 Ερώτημα 6.....	81
4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ .	84
4.2.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο ντόπινγκ.....	84
4.2.2 Διαστάσεις φαινομένου που γίνονται αντιληπτές.....	85
4.2.3 Υγεία και ντόπινγκ - Ιατρική διάσταση (παρενέργειες στην υγεία).....	86
4.2.4 Ηθική διάσταση.....	87
4.2.5 Θεώρηση – περιγραφή του ντοπαρισμένου αθλητή.....	88
4.2.6 Περιγραφή κινήτρων - αιτιών φαρμακοδιέγερσης.....	90
4.2.7 Συναισθήματα που προκαλούνται από την θεώρηση των γελοιογραφιών	91
4.2.8 Πηγές πληροφόρησης - ενημέρωσης των μαθητών/τριών.....	92
4.2.9 Απόψεις - σκέψεις μαθητών/τριών για τον σύγχρονο αθλητισμό και τον	
αθλητή.....	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	94
ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	102
Α. ΠΗΓΕΣ	102
Β. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	112
Παράρτημα Α – Σύντομη, σύγχρονη ιστορική ανασκόπηση του ντόπινγκ και των	
προσπαθειών για την καταπολέμησή του.....	112
Παράρτημα Β - Ερωτηματολόγιο.....	114
Παράρτημα Γ - Στοιχεία για τις γελοιογραφίες και τους δημιουργούς.....	120
Παράρτημα Δ - Συσχετίσεις	126

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας Α: Καταγραφή σημειωτικής ανάλυσης της εικόνας / γελιογραφίας.....	32
Πίνακας Β: Ερωτήματα (του ερωτηματολογίου)	33
Πίνακας Γ: Κατανομή των μαθητών/τριών με βάση τα χρόνια άθλησης.....	37
Πίνακας 1: Σημειωτική ανάλυση γελιογραφίας 1.....	38
Πίνακας 2: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 2.....	40
Πίνακας 3: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 3.....	42
Πίνακας 4: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 4.....	43
Πίνακας 5: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 5.....	44
Πίνακας 6: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 6.....	45
Πίνακας 7: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 7.....	46
Πίνακας 8: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 8	47
Πίνακας 9: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 9.....	48
Πίνακας 10: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 10.....	49
Πίνακας 11: Θεματικές Κατηγορίες στο Ερώτημα 1.....	51
Πίνακας 12: Θεματικές Κατηγορίες αρέσκειας στο Ερώτημα 2.....	52
Πίνακας 13: Θεματικές κατηγορίες ΜΗ αρέσκειας στο Ερώτημα 2.....	53
Πίνακας 14: Θεματικές κατηγορίες και υποκατηγορίες στο Ερώτημα 3.....	54
Πίνακας 15: Θεματικές κατηγορίες στο Ερώτημα 4.....	56
Πίνακας 16: Θεματικές κατηγορίες δήλωσης προτίμησης στο Ερώτημα 5.....	57
Πίνακας 17: Θεματικές κατηγορίες δήλωσης ΜΗ προτίμησης στο Ερώτημα 5.....	57
Πίνακας 18: Θεματικές κατηγορίες και υποκατηγορίες στο Ερώτημα 6.....	59
Πίνακας 19α: Κατανομή αναφορών για αλλαγή στοιχείων στις γελιογραφίες, σε συνάρτηση με την ηλικία (Ερ. 4).....	77
Πίνακας 19β: Ποσοστό αναφορών για την Κατηγορία 1:Αφαίρεση στοιχείων σε συνάρτηση με την ηλικία (Ερ. 4)	77
Πίνακας 19γ: Ποσοστό αναφορών για την Κατηγορία 7: Καμία αλλαγή (Ερ. 4)	77
Πίνακας 20: Κατανομή αναφορών για αλλαγή στοιχείων στις γελιογραφίες σε συνάρτηση με την τάξη.....	78
Πίνακας 21: Συχνότητα αναφορών προτίμησης ανά γελιογραφία	78

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1.1.....	36
Γράφημα 1.2.....	36
Γράφημα 1.3.....	36
Γράφημα 1.4.....	37
Γράφημα 2.....	67
Γράφημα 3.....	68
Γράφημα 4α.....	69
Γράφημα 4β.....	69
Γράφημα 5.....	70
Γράφημα 6.....	70
Γράφημα 7.....	71
Γράφημα 8.....	71
Γράφημα 9.....	72
Γράφημα 10.....	73
Γράφημα 11.....	73
Γράφημα 12.....	74
Γράφημα 13.....	74
Γράφημα 14.....	75
Γράφημα 15α.....	76
Γράφημα 15β.....	76
Γράφημα 16.....	77
Γράφημα 17.....	79
Γράφημα 18.....	79
Γράφημα 19.....	80
Γράφημα 20.....	80
Γράφημα 21.....	81
Γράφημα 22.....	82
Γράφημα 23.....	83
Γράφημα 24.....	83
Γράφημα 25.....	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*«Ντόπινγκ, θέσεις, έτοιμοι, πάμε»
μαθητής*

1.1 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η χρήση ουσιών και/ή μεθόδων για αύξηση της αθλητικής επίδοσης, γνωστή ως ντόπινγκ, αποτελεί ένα φαινόμενο πολύπλοκο και πολυδιάστατο. Ένα φαινόμενο που οδηγεί στη νοηματική μετάλλαξη του σύγχρονου αθλητισμού και που θέτει υπό αμφισβήτηση το αξιακό - ηθικό σύστημά του. Το ντόπινγκ αποτελεί συνέπεια της μετά-εξέλιξης του αγωνιστικού αθλητισμού σε ένα «εμπορευματοποιημένο θέαμα» και της μετατόπισης του παραδείγματος από τις θαυμαστές δυνατότητες του ανθρωπίνου σώματος στην εξιδανίκευση ενός «σώματος – μηχανής» (Ζάννη, 2012). Στον σύγχρονο πρωταθλητισμό έχει επέλθει εκφυλισμός και κάθε εντυπωσιακή επίδοση στον αγωνιστικό τομέα συνοδεύεται από σκεπτικισμό.

Δυστυχώς μια σειρά ερευνών επιβεβαιώνει ότι δεν είναι μόνο οι αθλητές υψηλού επιπέδου που χρησιμοποιούν τις απαγορευμένες ουσίες. Περιστατικά ντοπαρίσματος υπάρχουν πλέον σε αθλήματα ψυχαγωγικού χαρακτήρα, στα γυμναστήρια αλλά και στα σχολικά πρωταθλήματα (Morrison, Gizis, & Shorter, 2004· Sturmi, & Diorio, 1998). Να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα η προσφορά μορίων για τις νίκες στα σχολικά πρωταθλήματα αποτελεί κίνητρο για ντόπινγκ από πολλούς μαθητές, υποψήφιους για εισαγωγή σε σχολές των ΑΕΙ (Γεωργακόπουλος, 2007).

Τα ευρήματα των άνω αναφερόμενων ερευνών προκαλούν μεγάλη ανησυχία, δεδομένου των επικίνδυνων και πολλές φορές μη αναστρέψιμων συνεπειών της χρήσης ντόπινγκ στην σωματική και ψυχική υγεία του χρήστη (Mellion, Grandjean & Ruud, 1999· Μούγιος, 2013). Πολύ περισσότερο βέβαια όταν οι χρήστες είναι έφηβοι, των οποίων ο οργανισμός βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης.

Το ντόπινγκ στον αθλητισμό έχει μελετηθεί κυρίως μέσα από μια βιοϊατρική άποψη και προσπάθειες καταπολέμησης του φαινομένου, που επικεντρώνονται κυρίως σε

κατασταλτικά και πειθαρχικά μέτρα έχουν αποδειχτεί ατελέσφορες (Barkoukis, Lazuras, & Tsorbatsoudis, 2016). Η κατανόηση των στάσεων και προθέσεων των αθλητών για χρήση ντόπινγκ είναι πολύ σημαντική στην καταπολέμηση του φαινομένου (Petroczi, Aidman, & Nepusz, 2008). Προτείνεται λοιπόν στις παρεμβάσεις να δίνεται περισσότερη έμφαση στις ατομικές αντιλήψεις των αθλούμενων για το φαινόμενο. Προσπαθώντας να συμβάλλει προς αυτή την κατεύθυνση η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην αναλυτική περιγραφή της έννοιας «ντόπινγκ στον αθλητισμό», όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στην ευαίσθητη και κρίσιμη ηλικία των 12-15 ετών.

Η εφηβεία χρονικά συμπίπτει με την ηλικία εισόδου των μαθητών/τριών σε μεγαλύτερες κατηγορίες αθλημάτων με άμεσα επακόλουθο περισσότερες απαιτήσεις, πίεση για καλύτερες επιδόσεις και αύξηση των πιθανοτήτων για προτροπή προς χρήση σκευασμάτων που βελτιώνουν την απόδοση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η χρήση αναβολικών στεροειδών μπορεί να ξεκινά και από την ηλικία των 12 ετών (Dunn & White, 2011· Petroczi, 2007), η γνώση σχετικά με τις αντιλήψεις των μαθητών/τριών κρίνεται ιδιαίτερος αναγκαία. Μέσα από την μελέτη των αντιλήψεων των μαθητών/τριών διερευνούνται οι πτυχές οι οποίες επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι προσεγγίζουν το θέμα ντόπινγκ, καθορίζοντας σε μεγάλο βαθμό και τη μελλοντική τους συμπεριφορά. Οι στάσεις θεωρούνται δείκτες για τη συμπεριφορά που αφορά τη χρήση απαγορευμένων ουσιών (Barkoukis, Lazuras, & Tsorbatsoudis 2013· Morente-Sánchez & Zabala, 2013). Επιπρόσθετα υπάρχει σαφή ένδειξη, ότι οι πεποιθήσεις και απόψεις ενός ατόμου για την συμπεριφορά άλλων (στην παρούσα εργασία: αναφορικά με τη συμπεριφορά αθλητών που κάνουν χρήση ντόπινγκ) μπορούν να αποβούν διαγνωστικές για τη μελλοντική δική του συμπεριφορά (Petroczi, Mazanov, Nepusz, Backhouse, & Naughton, 2008).

Σκοπός της παρούσας έρευνας λοιπόν είναι να διερευνήσει και να καταγράψει τις αντιλήψεις μαθητών/τριών γυμνασίου, γύρω από τις διαστάσεις του φαινομένου «ντόπινγκ στον αθλητισμό» και τους κοινωνικούς μηχανισμούς που το ενισχύουν. Με τη χρήση δέκα (10) επιλεγμένων, αναφορικά με το θέμα ντόπινγκ, γελιογραφιών επιχειρείται να προσεγγιστεί η έννοια της φαρμακοδιέγερσης, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από εφήβους ηλικίας 12-15 ετών. Ως αφόρμηση επιλέχθηκε η τέχνη της γελιογραφίας - σκιτσογραφίας επειδή:

α) μπορεί και καταφέρνει με τη χρήση του χιούμορ να τραβήξει την προσοχή των εφήβων κάνοντάς τους συγχρόνως να χαμογελάσουν αλλά και να προβληματιστούν

β) «δημιουργούν ένα ανθρώπινο πρόσωπο για κάθε θέμα» Versaci (2001: 63), καθιστώντας το φαινόμενο «ντόπινγκ» προσιτό και κατανοητό από παιδιά και εφήβους και

γ) σύμφωνα με τη Refaie (2011) μέσω του χιούμορ αποκαλύπτονται οι βαθύτερες σκέψεις του ατόμου.

Η γελοιογραφία άλλωστε διακρίνεται για την νοηματική της πυκνότητα, δεδομένου ότι μέσω μίας μόνο εικόνας εξωτερικεύονται ιδέες, μηνύματα και αισθήματα που είναι σχεδόν αδύνατο να τα αποφύγει κανείς όταν συναντηθεί μαζί τους (Μπουκάλας, 2008).

Στην παρούσα εργασία ερευνάται συνεπώς αν οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν, ερμηνεύουν και αποδίδουν νόημα στα δεδομένα και ερεθίσματα που δέχονται οπτικά, συνθέτοντας έτσι την έννοια του ντόπινγκ στον αθλητισμό. Εξετάζεται η πρόσληψη από τους μαθητές/τριες των μηνυμάτων των γελοιογραφιών, με τη βοήθεια προηγούμενης εμπειρίας και γνώσης σε κοινωνικό και ατομικό επίπεδο. Πρόσληψη που επηρεάζεται και από τη διακειμενικότητα¹ αλλά και την αισθητική των σκίτσων. Ειδικότερα διερευνάται α) ποιες διαστάσεις (ιατρική, ηθική, κοινωνική, νομική, οικονομική, πολιτική, οικουμενική) του φαινομένου «ντόπινγκ στον αθλητισμό» γίνονται αντιληπτές και β) ανιχνεύονται οι απόψεις, στάσεις και σκέψεις των μαθητών/τριών αναφορικά με το ντόπινγκ και το μέλλον του αθλητισμού, το ντόπινγκ και τον σύγχρονο αθλητή. Στην παρούσα εργασία οι αντιλήψεις των μαθητών διερευνώνται και σε σχέση με ανεξάρτητες μεταβλητές όπως το φύλο, η ηλικία, η τάξη, η ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό ή μη και τα χρόνια άθλησης.

Επισημαίνεται ότι στην έρευνα αυτή δε διατυπώθηκαν υποθέσεις, όπου στόχος θα ήταν η επαλήθευση ή η διάψευσή τους, αφού σκοπός της έρευνας ήταν να προσεγγίσει το ζήτημα από την οπτική των μαθητών/τριών και να αναδείξει τις δικές τους απόψεις και στάσεις.

¹Σύμφωνα με την Julia Kristeva, σύγχρονη θεωρητικό της σημειωτικής, η έννοια της διακειμενικότητας, δηλώνει ότι κάθε κείμενο επικοινωνιακού τύπου (εδώ: γελοιογραφίες) υπάρχει σε σχέση με άλλα. Συνεπώς, τα κείμενα χρωστούν περισσότερα σε άλλα κείμενα, παρά στους κατασκευαστές τους, προσφέροντας τα πλαίσια μέσα στα οποία μπορούν να δημιουργηθούν και να ερμηνευτούν άλλα κείμενα. Βλ. Chandler (1994).

1.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η μελέτη των αντιλήψεων των μαθητών/τριών αναπτύσσεται σε πέντε κεφάλαια. Μετά την εισαγωγή ακολουθεί το 2^ο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας όπου γίνεται μια θεωρητική προσέγγιση α) του φαινομένου ντόπινγκ και β) της τέχνης της γελοιογραφίας. Ορίζεται λοιπόν το ντόπινγκ και παράλληλα γίνεται αναφορά στη χρήση του, από την αρχαιότητα μέχρι την σύγχρονη εποχή. Το ντόπινγκ μελετάται ως κοινωνικό φαινόμενο και επιτονίζεται η σύνδεση του όχι μόνο με τον αγωνιστικό αθλητισμό και τους επαγγελματίες αθλητές, αλλά και με αθλήματα ψυχαγωγικού χαρακτήρα, με τα γυμναστήρια και με τους εφήβους, όπως προκύπτει μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (Laure & Binsinger, 2007· Wanjek, Rosendahl, Strauss, & Gabriel, 2007). Στη συνέχεια ορίζεται η γελοιογραφία και μελετάται ο κοινωνικός και πολιτικός της ρόλος (Helitzer & Shatz, 2005· Refaie, 2003). Ακολουθεί μια σύντομη ιστορική αναδρομή (Hoffman, 1957· Σαπρανίδης, 1975) και η αναφορά των χαρακτηριστικών του είδους αυτού (Τσάκωνα, 2009· Sarigul, 2009). Στο 3^ο κεφάλαιο περιγράφεται αναλυτικά το διττό ερευνητικό σχέδιο που υιοθετήθηκε και γίνεται αναφορά στα εργαλεία και στο δείγμα για κάθε μέρος της έρευνας. Ακολουθεί η παρουσίαση της μικτής μεθοδολογίας. Στο πρώτο σκέλος παρατίθεται η σημειωτική ανάλυση των 10 επιλεγμένων γελοιογραφιών για τη φανέρωση των αποκαλυπτικών δεικτών του επιδιωκόμενου μηνύματος. Εργαλεία της σημειωτικής ανάλυσης αποτελούν η δήλωση – συμπαραδήλωση (Barthes, 1988) και η γραμματική του οπτικού σχεδίου (Kress & van Leeuwen, 1996). Στο δεύτερο σκέλος ακολουθεί η περιγραφή του ερωτηματολογίου και η ανάλυση του περιεχομένου, με την παράθεση λειτουργικών ορισμών για τις θεματικές κατηγορίες που προκύπτουν. Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται διεξοδικά τα ποσοτικά στοιχεία και οι ποιοτικές διαστάσεις σχετικά με το επίπεδο κατανόησης των μαθητών/τριών των διαφόρων συνεπειών και επιδράσεων του ντόπινγκ στον αθλητισμό και στον σύγχρονο αθλητή. Στο 5^ο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας και ακολουθεί συζήτηση. Τέλος, ακολουθούν η βιβλιογραφία και τέσσερα παραρτήματα.

1.3 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτει ότι στην Ελλάδα έχουν διερευνηθεί

κυρίως οι αντιλήψεις ενήλικων αθλητών (Γεωργακόπουλος, 2007) και των προπονητών τους (Barkoukis & Dolyka, 2016). Παράλληλα προκύπτει και ελάχιστη ελληνική βιβλιογραφία αναφορικά με τις γνώσεις και τις στάσεις μαθητών/τριών Λυκείου απέναντι στο φαινόμενο «ντόπινγκ στον αθλητισμό» (Αρβανίτη & Ψαρέλης, 2005· Barkoukis, Lazuras, & Tsorbatzoudis, 2014), όπως και μαθητών/τριών Αθλητικών Σχολείων της Κύπρου (CyADA, 2016). Η παρούσα έρευνα καινοτομεί λοιπόν καθώς από την βιβλιογραφική ανασκόπηση δεν προέκυψε άλλη έρευνα στην Ελλάδα, που να παρουσιάζει το πώς αντιλαμβάνονται την έννοια του ντόπινγκ μαθητές/τριες γυμνασίου, αθλούμενοι και μη, στην κρίσιμη ηλικία των 12-15 ετών.

Οι αντιλήψεις είναι αυτές που επηρεάζουν την επιτυχία ή αποτυχία κάθε προσπάθειας διαμόρφωσης ατόμων που να είναι σε θέση να επιλέγουν σωστά και να προστατεύουν τον εαυτό τους από παγίδες, όπως αποτελεί και το ντόπινγκ. Προσδοκάται λοιπόν, ότι μέσω της ανάδειξης - κατανόησης των προσωπικών αντιλήψεων των μαθητών/τριών, θα παρέχεται στη συνέχεια η δυνατότητα σχεδιασμού ή εμπλουτισμού αποτελεσματικών προγραμμάτων παρέμβασης για εφήβους, εκκολαπτόμενους αθλητές, επαγγελματικού ή ερασιτεχνικού αθλητισμού, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

1.4 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

Δεν είναι μέσα στους σκοπούς της παρούσας εργασίας η λεπτομερής παρουσίαση του συνόλου των απαγορευμένων ουσιών των δράσεων και παρενέργειών τους. Η έρευνα επικεντρώνεται στην διερεύνηση της αντίληψης των μαθητών, για τη *σχέση του ντόπινγκ με τον αθλητισμό*, και δεν αφορά την μελέτη της κατάχρησης φαρμάκων, που εντοπίζεται γενικότερα στον σύγχρονο τρόπο ζωής λόγω εργασιακών – ακαδημαϊκών απαιτήσεων. Διευκρινίζεται πως η χρήση των γελιογραφιών στην έρευνα δεν συνεπάγεται ότι η μελέτη εστιάζεται στην ιστορία, στη λεπτομερή μελέτη των χαρακτηριστικών του συγκεκριμένου εικαστικού είδους ή στις τεχνικές κατασκευής τους. Επιπρόσθετα, να σημειωθεί ότι δεν μελετάται η διαχρονική απεικόνιση του φαινομένου ντόπινγκ στις γελιογραφίες. Τέλος, επισημαίνεται ότι δεν διερευνάται

τυχόν επίδραση του μορφωτικού επιπέδου των εφήβων στην πρόσληψη του επιδιωκόμενου μηνύματος των επιλεγμένων γελοιογραφιών.

1.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κάποιες απαντήσεις μαθητών/τριών πιθανόν να μην είναι πηγαίες και αυθόρμητες, αφού αυτοί/ες μπορούσαν να διαβάσουν το σύνολο των ερωτήσεων πριν αρχίσουν να τις απαντούν, γεγονός που ίσως να τους/τις ώθησε να εκλογικεύσουν ορισμένες απαντήσεις τους. Έτσι η παρουσία των συρίγγων πιθανόν να ώθησε κάποιους/ες μαθητές/τριες να θεωρήσουν το ντόπινγκ ως ενέσεις, και οι λέξεις «ναρκωτικά» στη Γελοιογραφία 6 και «Drugs» στη Γελοιογραφία 8 ίσως να επηρέασε τις απαντήσεις τους, ως προς τον ορισμό του ντόπινγκ ταυτίζοντάς το με τα ναρκωτικά.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ήταν πολύ δύσκολο να γίνει έλεγχος της ορθότητας και ακρίβειας των απαντήσεων των υποκειμένων στο Ερώτημα 1 του ερωτηματολογίου. Για αυτό έγινε χρήση δυο κριτών οι οποίοι, μετά την κατάλληλη εκπαίδευση και τον εφοδιασμό με τα απαραίτητα κριτήρια ταξινόμησης στην ανάλογη θεματική, καταχώρισαν και αυτοί τις απαντήσεις των μαθητών/τριών στις κατηγορίες. Τελικά, αν και η επεξεργασία ήταν δυσχερής και χρονοβόρα, επιτεύχθηκε σε όλες τις γελοιογραφίες συμφωνία απαντήσεων, πάνω από 80%, μεταξύ των δυο κριτών και της ερευνήτριας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

2.1 ΝΤΟΠΙΝΓΚ: ΟΡΙΣΜΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1.1 Ετυμολογία του όρου Doping

Στην ιστορία του όρου «ντόπινγκ» έχουν υπάρξει πολλοί ορισμοί. Η λέξη «ντόπινγκ» όμως δεν αποτελεί σύγχρονο όρο. Η φυλή των Κάφρων στην ΝΑ Αφρική ονόμαζε

«ντοπ» ένα «φυσικό απόσταγμα», στο οποίο προσέθεταν ξανθίνες όπως καφεΐνη και αλκοόλη. Το πρωτόγονο αυτό αλκοολούχο ποτό χρησιμοποιούνταν σε θρησκευτικές τελετές ως διεγερτικό, προκειμένου να αυξηθεί η αντοχή. Επίσης οι πολεμιστές Ζουλού χρησιμοποιούσαν «ντοπ», ένα αλκοολούχο ποτό παρασκευασμένο από φλούδες σταφυλιών και αφέψημα κόλα (Mallon, 1990). Ο όρος «dop» (ντοπ) στη συνέχεια διαδόθηκε στους Άγγλους από τους Boers, Ολλανδούς άποικους της Δυτικής Αφρικής, που τον χρησιμοποίησαν ως δηλωτικό κάθε είδους διεγερτικού αφεψήματος. Το 1889 πρωτοεμφανίζεται σε Αγγλικό λεξικό ο όρος «doping» στον αθλητισμό και συγκεκριμένα αναφέρεται η χρήση του στα άλογα του Ιπποδρόμου (Κουτσελίνης, 1986). Έκτοτε ο όρος «doping» υιοθετήθηκε για να περιγράψει ένα ευρύ φάσμα ουσιών, που λαμβάνονταν πριν και κατά τη διάρκεια αγώνων, με στόχο την ενίσχυση της απόδοσης.

2.1.2 Ντόπινγκ στην αρχαιότητα

Η φαρμακοδιέγερση, όπως διαπιστώθηκε, δεν αποτελεί εφεύρεση της εποχής μας. Στην Αρχαία Ελλάδα αναφέρεται ότι οι αθλητές κατανάλωναν διαφόρων ειδών κρέας ή ζωμό αίματος, ένα είδος δίαιτας δηλαδή πλούσιας σε πρωτεΐνες, που και σήμερα συνιστάται για τον πρωταθλητισμό. Επίσης διάφορα βότανα αλλά καιμανιτάρια περιλαμβάνονταν στην διατροφή τους πριν από τους αγώνες, για να αυξήσουν τη φυσική δύναμη και την απόδοση τους. Ο Αριστοτέλης τον 4ο π. Χ. αιώνα κάνει λόγο για παραμόρφωση του προσώπου των αθλητών σε σημείο που να μοιάζουν πλέον με ζώα. Ειδικότερα, στην αρχαία Ελλάδα οι αθλητές στις Ολυμπιάδες υποβάλλονταν στην «αναγκοφαγία» (υποχρεωτική διατροφή), που καθόριζαν οι παιδοτρίβες (Αντίκας, 2004). Το «ντόπινγκ» λάμβανε χώρα και κατά την ρωμαϊκή εποχή. Ο Φλάβιος Φιλόστρατος, το 2ο π. Χ αιώνα στο έργο του «Περί γυμναστικής», επισημαίνει τη χρησιμότητα των ιατρών στην προετοιμασία των αθλητών, όπως και την παρασκευή από μάγεις ψωμιού με αναλγητικές ιδιότητες (greek-language.gr). Έχει καταγραφεί τόσο η χρήση μειγμάτων για την αύξηση της ταχύτητας των αλόγων στις αρματοδρομίες, όσο και η χρήση ουσιών από τους μονομάχους για την αύξηση δύναμης (Houlihan, 1999).

2.1.3 Ντόπινγκ στη σύγχρονη εποχή

Το ντόπινγκ όμως δεν αποτελεί μόνο ιστορία. Η πρώτη καταγεγραμμένη και αξιόπιστη περίπτωση ντόπινγκ στον σύγχρονο αθλητισμό εμφανίζεται από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και συγκεκριμένα το 1865 στην κολύμβηση, σε αγώνα στο κανάλι του Άμστερνταμ (Βλ. Παράρτημα Α). Έκτοτε, το ντόπινγκ μετασηματίστηκε σε ένα πρόβλημα υψηλής περιπλοκότητας. Η επιδίωξη, μέσω απαγορευμένων – μη αποδεκτών μεθόδων και ουσιών ιδιαίτερα αποδεκτών στόχων, όπως είναι η νίκη, φανερώνει τη συνθετότητα του προκείμενου.

Έναν αιώνα αργότερα και μετά από σωρεία σκανδάλων ντόπινγκ αλλά και θανάτους αθλητών από χρήση ουσιών, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (Δ.Ο.Ε) συνεδριάζει στη Λωζάννη στις 4 Φεβρουαρίου το έτος 1999 και αποφασίζει την ίδρυση του διεθνούς ανεξάρτητου οργανισμού WADA (World Anti Doping Agency). Ο οργανισμός WADA συστήνεται λοιπόν, το Νοέμβριο του έτους 1999, με στόχο την πρόληψη ή την καταστολή της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων. Ο ισχύων ορισμός του ντόπινγκ, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ του WADA του έτους 2015, αποδίδεται ως εξής:

«Ντόπινγκ ορίζεται ως η παράβαση ενός ή περισσότερων κανονισμών αντιντόπινγκ όπως αυτοί αναγράφονται στο Άρθρο 2.1 έως το Άρθρο 2.8 του Κώδικα».

Σε περίπτωση παραβίασης του καθενός από αυτούς τους κανόνες οι κυρώσεις είναι διαφορετικές και περιγράφονται αναλυτικά στα άρθρα 10, 11 και 12 του Κώδικα (www.wada-ama.org).

Οι κανονισμοί του αντιντόπινγκ έχουν απαγορευτικό χαρακτήρα και ουσιαστικά τριπλό σκοπό:

α) προασπίζονται την υγεία των αθλητών από αρνητικές συνέπειες, που μπορούν να προκληθούν από τη χρήση απαγορευμένων ουσιών ή / και μεθόδων

β) διαφυλάσσουν τη δικαιοσύνη και ισότητα, αποτρέποντας την αθέμιτη αύξηση της αθλητικής απόδοσης, έτσι ώστε αθλητές από όλο τον κόσμο να αγωνίζονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες και

γ) προασπίζονται το αθλητικό πνεύμα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Ως αθλητικό πνεύμα νοείται το σύνολο των ένδεκα (11) εγγενών αξιών που θεμελιώνουν και εμπλουτίζουν τα αθλήματα, όπως: ήθος, ευ αγωνίζεσθαι και

εντιμότητα • υγεία • αριστεία και επίδοση • χαρακτήρας και εκπαίδευση • ψυχαγωγία και απόλαυση • ομαδική εργασία • αφοσίωση και δέσμευση • σεβασμός στους κανόνες και τους νόμους • σεβασμός στην ατομική προσπάθεια και την προσπάθεια άλλων συμμετεχόντων • σθένος • συλλογικότητα και αλληλεγγύη (Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ, 2015).

Να σημειωθεί ότι για να συμπεριληφθεί μία ουσία ή μέθοδος στον κατάλογο απαγορευμένων ουσιών θα πρέπει η χρήση ή πιθανή χρήση της να αντιτάσσεται ταυτόχρονα στους δύο από τους τρεις άνω αναφερόμενους σκοπούς. Ο κατάλογος απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ανανεώνεται κάθε έτος και περιέχει, εν συντομία, ουσίες και μεθόδους που ανήκουν στις κάτωθι κατηγορίες:

- *Απαγορευμένες Ουσίες εντός και εκτός αγώνων*
αναβολικοί παράγοντες, ορμόνες, β-2 αγωνιστές, ορμόνες ανταγωνιστές και τροποποιητές, διουρητικά και άλλοι παράγοντες συγκάλυψης (μάσκες).
- *Απαγορευμένοι Μέθοδοι εντός και εκτός αγώνων*
ενίσχυση της μεταφοράς οξυγόνου, χημικός και φυσικός χειρισμός, γενετικό ντόπινγκ.
- *Απαγορευμένες Ουσίες εντός αγώνων*
διεγερτικά, ναρκωτικά, κανναβινοειδή, γλυκοκορτικοστεροειδή
- *Απαγορευμένες Ουσίες σε συγκεκριμένα αθλήματα*
αλκοόλ, β-αποκλειστές

Οι χρήσεις των διαφόρων ουσιών ποικίλλουν και συνίστανται κυρίως σε αύξηση της αγωνιστικής απόδοσης, μείωση της αγωνίας, αύξηση της μυϊκής μάζας, μείωση σωματικού βάρους και συγκάλυψη χρήσης άλλων ουσιών (doping-prevention.com). Να σημειωθεί ότι δεν απαγορεύεται μόνο η χρήση αλλά και η απόπειρα χρήσης, η κατοχή ή η διακίνηση απαγορευμένης ουσίας ή μεθόδου, που θεωρείται άνομη πράξη και τιμωρείται. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι πολλοί αθλητές αναδείχθηκαν θετικοί σε έλεγχο ντόπινγκ, λόγω χρήσης «αθώων» φαρμακολογικών ουσιών με την επωνυμία «Συμπληρώματα Διατροφής²» ή «Διαιτητικά Συμπληρώματα» (Botrè & Pavan, 2009). Μετά την σύσταση του WADA και τις οδηγίες της Δ.Ο.Ε, η Ελληνική Κυβέρνηση

² Χρησιμοποιούνται από ορισμένους αθλητές ανταγωνιστικών αθλημάτων, π.χ. με εξαιρετικά αυξημένη κατανάλωση θερμίδων, για να καλυφθεί το κενό από την κανονική καθημερινή διατροφή. Υπάρχουν όμως κίνδυνοι για ντόπινγκ με τα συμπληρώματα διατροφής από τα «απροσδιόριστα» συστατικά που μπορεί να είναι ουσίες ντόπινγκ.

προχώρησε στην σύσταση του Ε.Σ.ΚΑ.Ν "Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ" (Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3057/2002, Φ.Ε.Κ. 239/Α'/10-10-2002 τεύχος Α'), και σήμερα η ελληνική νομοθεσία είναι απολύτως εναρμονισμένη με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ του WADA και τις λοιπές Διεθνείς Συμβάσεις. Μάλιστα, αντί του όρου ντόπινγκ στην Ελλάδα προτάθηκε ο όρος «φαρμακοδιέγερση», μολονότι δεν έχουν όλες οι φαρμακολογικές ουσίες, που χρησιμοποιούν οι αθλητές, διεγερτική δράση. Αν και ετυμολογικά ο όρος δεν κατασημαίνει το σύνολο των προαναφερόμενων παραβιάσεων, ο όρος «φαρμακοδιέγερση» αποτελεί και στην παρούσα έρευνα ταυτόσημο του όρου «ντόπινγκ».

Σειρά ερευνών αποδεικνύουν λοιπόν πως από τη φαρμακοδιέγερση, όπως και από τη χρήση συμπληρωμάτων διατροφής, απορρέουν αρνητικές συνέπειες τόσο για τη σωματική όσο και την πνευματική υγεία (Μούγιος, 2013). Συνέπειες σωματικές όπως η μειωμένη παραγωγή ορμονών, η αρρενοποίηση στις γυναίκες και η γυναικομαστία στους άνδρες, η ηπατική δυσλειτουργία, η ανικανότητα, ο διαβήτης, ο εκφυλισμός του σκελετικού συστήματος, οι θρομβοεμβολές, τα αγγειακά εγκεφαλικά επεισόδια αλλά και καρδιαγγειακά προβλήματα (Mellion, Grandjean & Ruud, 1999· Wadler & Hainline, 1989). Σύμφωνα δε με τους Kindlundh, Hagekull, Isacson, και Nyberg, (2001) επηρεάζεται και η ψυχοσύνθεση των χρηστών με συνέπειες όπως επιθετικότητα αλλά και τρόμο και κατάθλιψη. Ασθένειες που μπορεί να οδηγήσουν μέχρι και στο θάνατο.

Παρόλο αυτά συνεχώς νέες επικίνδυνες για την υγεία, μη ανιχνεύσιμες ουσίες και μέθοδοι κάνουν την εμφάνισή τους (Βλ. Παράρτημα Α). Πλέον είναι τόσο πολλά τα κρούσματα σχεδόν σε κάθε ήπειρο, που κάθε εντυπωσιακή επίδοση στον αγωνιστικό τομέα συνοδεύεται από καχυποψία. Η εκάστοτε αποκάλυψη ενός «σκανδάλου» μάλιστα, δεν προκαλεί πια καμία κατάπληξη παρά μόνο θλίψη και προβληματισμό για το μέλλον του αθλητισμού. Ο αθλητισμός, από κοινωνικό σύστημα στο πλαίσιο του οποίου κυριαρχούσαν καθολικά αποδεκτές κοινωνικές και ηθικές αξίες, έχει μετά-εξελιχτεί και πλέον επικρατεί η παρανομία, η απάτη και ο αθέμιτος ανταγωνισμός.

Το ντόπινγκ «ως εφιάλτης» πλανάται πάνω από κάθε μεγάλη αθλητική διοργάνωση.

Σκάνδαλα αποκαλύπτονται, και αθλητές – ήρωες αποκλείονται από τη συμμετοχή σε αγώνες, με πιο πρόσφατο χαρακτηριστικό παράδειγμα τον αποκλεισμό όλης τη ρωσικής ομάδας από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο. Δυστυχώς και στην Ελλάδα τα κρούσματα ντόπινγκ δεν αποτελούν πλέον «μεμονωμένα περιστατικά», αλλά αναπόσπαστο στοιχείο του ελληνικού πρωταθλητισμού. Την τελευταία 15ετία ενενήντα ένα (91) αθλητές από τουλάχιστον ένδεκα (11) ολυμπιακά αθλήματα έχουν τιμωρηθεί για περιπτώσεις φαρμακοδιέγερσης (Πανταζίδης, 2016).

2.1.4. Ντόπινγκ ως κοινωνικό φαινόμενο

Ο διαχωρισμός του αθλητισμού από τον μη αθλητισμό ή του αθλητισμού από την κοινωνία δεν είναι κάτι εύκολο (Houlihan, 1999). Ο αθλητισμός ως σύστημα αποτελεί μέρος της ευρύτερης κοινωνίας με την οποία και βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση. Η κοινωνία εξελίσσεται και μαζί της μεταβάλλεται και ο αθλητισμός. Ειδικότερα, ο νεωτερικός αθλητισμός θεμελιώθηκε στη βάση της ιδεολογίας της προόδου. Η αρχή «*citius – altius - fortius*» των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων σημασιολογικά λειτουργεί ως ένα σύμβολο και μια εγγύηση της προόδου (Πατσαντάρας, 2007). Οι μεταμοντέρνες θεωρίες του αθλητισμού, με επιρροές από τις θεωρίες του Michael Foucault (σωματικές πρακτικές και βιοεξουσία) και Jean Baudrillard (ανάλυση της υπέρ - πραγματικότητας) εξέφρασαν όμως μια κριτική στάση για το νεωτερικό πρόταγμα της ορθολογικής ανθρώπινης προόδου στις πρακτικές των σύγχρονων σπορ (Ζαϊμάκης, 2015). Εξετάζουν λοιπόν τα σπορ ως πρακτικές που διαμορφώνονται σε ένα εμπορευματοποιημένο πλαίσιο. Οι υλικές αξίες είναι αυτές που καθορίζουν πλέον το νόημα και τη βιωσιμότητα του αθλητισμού. Οι θεατές επιζητούν τα ρεκόρ, και οι αθλητές που τα επιτυγχάνουν αμείβονται με υπέρογκα χρηματικά ποσά από σπόνσορες και διοργανωτές αγώνων. Παράγοντες του αθλητισμού και επαγγελματίες υγείας ενσωματώνουν λοιπόν, με ή και χωρίς την συγκατάθεση του ίδιου του αθλητή, το ντόπινγκ ως αναπόσπαστο πλέον τμήμα της αθλητικής προετοιμασίας (Baron, Martin, & Magd, 2007). Η σημερινή άκρως ανταγωνιστική κοινωνία απαιτεί θυσίες και δυστυχώς στον αθλητισμό, που λειτουργεί πια περισσότερο ως θέαμα εμπορεύσιμο, η θυσία μπορεί να αφορά τον ίδιο τον αθλητή και την υγεία του.

Όσο όμως και αν όλα τα φώτα της δημοσιότητας είναι στραμμένα στον αγωνιστικό

αθλητισμό, είναι γνωστό ότι δεν είναι μόνο οι αθλητές υψηλού επιπέδου που χρησιμοποιούν τις απαγορευμένες ουσίες. Μια σειρά ερευνών επιβεβαιώνει δυστυχώς το υψηλό ποσοστό κατάχρησης φαρμάκων και σε οποιαδήποτε άλλη μορφή ερασιτεχνικού αθλητισμού. Ποσοστό που σε απόλυτους όρους (in absolute terms) είναι ανάλογο με το ποσοστό που συναντάμε στον επαγγελματικό αθλητισμό (Papadopoulos, Skalkidis, Parkkari, & Petridou, 2006). Περιστατικά φαρμακοδιέγερσης υπάρχουν πλέον σε αθλήματα ψυχαγωγικού χαρακτήρα, στα γυμναστήρια (Morrison, Gizis, & Shorter, 2004; Sturmi & Diorio, 1998) αλλά και στα σχολικά πρωταθλήματα. Περιστατικά που αναγάγουν τη φαρμακοδιέγερση όχι μόνο σε αθλητικό αλλά σε κοινωνικό και ιατρικό πρόβλημα (Αντωνιάδης, 2006).

Να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα η προσφορά μορίων για τις νίκες στα σχολικά πρωταθλήματα αποτελεί κίνητρο για ντόπινγκ από πολλούς υποψήφιους, για εισαγωγή σε σχολές των ΑΕΙ (Γεωργακόπουλος, 2007).

2.1.5 Ντόπινγκ και εφηβεία

Σε έρευνα των Middleman & DuRant (1996) υπολογίστηκε ότι μεταξύ 4% και 11% των αρρένων εφήβων και 0,5% με 2,9% των θηλέων κατανάλωσαν κάποια στιγμή στη ζωή τους στεροειδή. Η χρήση απαγορευμένων ουσιών, ιδιαίτερα των αναβολικών στεροειδών, από έφηβους μαθητές/τριες σε παγκόσμιο επίπεδο διαπιστώνεται και από άλλες έρευνες (Lambert, Titlestad, & Schweltnus, 1998; Laure & Binsinger, 2007). Μάλιστα, σε μελέτες του Laure (1997, 1999) ως ηλικία έναρξης της χρήσης απαγορευμένων ουσιών αναφέρεται η ηλικία των 8 χρόνων. Οι Wanjek, Rosendahl, Strauss, και Gabriel, (2007), σε έρευνα που έγινε σε 2319 εφήβους μαθητές/τριες, διαπίστωσαν ότι την πιο συχνή χρήση ουσιών, που ανήκουν στη λίστα των απαγορευμένων του WADA, είχαν οι μη αθλητικά ενεργοί μαθητές/τριες. Στο ίδιο συμπέρασμα είχαν καταλήξει και παλαιότερες έρευνες των (Goldberg, Elliot, & Clarke, 1996; Kindlundh, Isacson, & Berglund, 1999; Yesalis & Bahrke, 2000), όπου είχε διαπιστωθεί ότι έφηβοι χρησιμοποιούν αναβολικά στεροειδή όχι μόνο για να αυξήσουν την απόδοσή τους στον αθλητισμό, αλλά και για να πετύχουν βελτίωση της εξωτερικής εμφάνισής τους. Οι Χρούσος και Τσίτσικα (2005) αναφέρουν ότι το 30% των νεαρών που κάνουν χρήση αναβολικών, με μέση ηλικία έναρξης τα 14 έτη, δεν

είναι αθλητές, και χρησιμοποιούν τα φάρμακα για τη βελτίωση της εξωτερικής τους εμφάνισης. Νεότερες έρευνες θεωρούν ως πιθανή ηλικία έναρξης χρήσης απαγορευμένων ουσιών την ηλικία των 12 ετών (Dunn & White, 2011· Petroczi, 2007).

Οι έφηβες προσπαθούν λοιπόν να μοιάσουν στα λεπτά και γυμνασμένα πρότυπα γυναικών, που προβάλλονται στα ΜΜΕ και οι έφηβοι στα μυώδη πρότυπα ανδρών. Σύμφωνα με τους Baron, Martin & Magd (2007) οι έφηβοι μιμούνται τις συμπεριφορές διάσημων επαγγελματιών αθλητών, συμπεριλαμβανομένων και της χρήσης ουσιών και μεθόδων.

Να σημειωθεί ότι οι έλεγχοι ντόπινγκ, που δυνητικά λειτουργούν και ως αποτρεπτικός παράγοντας για τους αθλητές αγωνιστικού επίπεδου, απουσιάζουν για τους ερασιτέχνες αθλητές, τους έφηβους και τα παιδιά. Συνάμα, οι έφηβοι ανηφούν ευκολότερα τους κινδύνους που συνδέονται με την κατανάλωση ανάλογων προϊόντων (Gardiner, 2005). Τέλος, η εύκολη πρόσβαση, κυρίως μέσω του διαδικτύου, σε αθλητικά και διαιτητικά συμπληρώματα, αλλά και η περιέργεια και η ενασχόληση των εφήβων με τις λειτουργίες και τη δράση τους (Terney & McLain, 1990), δημιουργεί ιδιαίτερη ανησυχία για την συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα.

2.2 ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

«Εμείς τι είμαστε;

Είμαστε συμβολιστές, δημιουργούμε σύμβολα, μέσα από μια σχέση αισιοδοξίας και απαισιοδοξίας, μέσα από μια σχέση χιούμορ και τρυφερότητας, ενός χιούμορ που πολλές φορές προέρχεται και από τον φόβο».

Mordillo

2.2.1 Ορισμός - Κοινωνικός και πολιτικός ρόλος των γελοιογραφιών

Οι γελοιογραφίες, συνδυάζοντας την αφηγηματική με την εικαστική τέχνη, αποτελούν ένα σύνθετο είδος σκιτσογραφίας. Με στόχο την (κατά) «γραφή» του

«γελοίου», η γελοιογραφία εστιάζει στο στοιχείο εκείνο, που κάνει ένα άτομο ή ένα γεγονός να φαίνεται γελοίο. Το κωμικό στοιχείο που προκύπτει βασίζεται σε ένα μηχανισμό απόκρυψης - διαλεύκανσης. Σύμφωνα με τη Μίσσιου (2013: 546) *«τα απαραίτητα στοιχεία για την κατανόηση της ιστορίας υπάρχουν συρρικνωμένα ή κρυμμένα και ο αναγνώστης καλείται να τα αποκρυπτογραφήσει, για να μπορέσει να συνθέσει το νόημα και να έχει ολοκληρωμένη εικόνα της ιστορίας».*

Το χιούμορ στις γελοιογραφίες παράγεται λοιπόν συνήθως από την έκπληξη του αναγνώστη, όταν αντιλαμβάνεται το νόημα της γελοιογραφίας (Zanettin, 2010), αλλά και τη *«...διπλή ευχαρίστηση που προκύπτει από την ικανοποίηση της ευφύιας μας και την επικύρωση της συμμετοχής μας σε ένα κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον»* (Defays, 1996 όπ. αναφ στην Ασαργιωτάκη, 2013). Κατά συνέπεια οι σκιτσογράφοι – γελοιογράφοι αποτυπώνουν με τρόπο συνήθως χιουμοριστικό, πρόσωπα, γεγονότα και καταστάσεις της επικαιρότητας (Σαπρανίδης, 2006), που αντιβαίνουν στα αναμενόμενα, βάση πάντοτε των απόψεων και αξιών που είναι κυρίαρχες στο εκάστοτε ιστορικό πλαίσιο της εποχής δημιουργίας τους. Στη συνέχεια στοχεύουν στην ανεύρεση και χρήση «σημείων», που περνούν το κωδικοποιημένο μήνυμα εύκολα αιχμαλωτίζοντας σε αυτά την κοινωνική και πολιτιστική γνώση των εν δυνάμει θεατών τους. Γνώση πάνω στην οποία βασίζεται η γελοιογραφία, για την κατανόηση του αστείου (Helitzer & Shatz, 2005: 276). Οι γελοιογραφίες αποτελούν λοιπόν πρωτίστως έργα *«κοινωνικού στοχασμού»* (Σκαρπέλος, 1988), δεδομένου ότι αποκαλύπτουν τον βαθύ κοινωνικό προβληματισμό του δημιουργού τους σε θέματα επίκαιρα και σύγχρονα. Σύμφωνα με Kyridis, Michailidis, Papoutzis και Vamvakidou (2011) οι καλλιτέχνες σκιτσογράφοι εκφράζουν την ανησυχία τους για σταθερές πρακτικές, που δε θα έπρεπε «λογικά» να συμβαίνουν. Υπηρετώντας λοιπόν την τέχνη του υπαινιγμού, η γελοιογραφία γίνεται το μέσο έκφρασης της σκέψης, γίνεται η φωνή, που θα αστικοποιήσει τους φόβους και τις ανησυχίες των πολιτών (Σαπρανίδης, 2001). Οι γελοιογραφίες, με τη βοήθεια του χιούμορ, καλύπτουν την βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου για εκτόνωση των εντάσεων, που ασκούν ηθικοί και κοινωνικοί εξαναγκασμοί (Freud, 1940).

Σύμφωνα με τον Τσέλιο (2004) οι γελοιογράφοι, ως σιωπηλοί και καυστικοί σχολιαστές της κοινωνικό - πολιτικής πραγματικότητας, δίνουν τη δική τους

αναίμακτη μάχη, μήπως και κάτι διορθωθεί. Υπάρχει βέβαια και η άποψη, ότι το περιεχόμενο των γελοιογραφιών δε συνεισφέρει πάντοτε στην ανατροπή ή στη διόρθωση των κακώς κείμενων, αλλά ότι αντιθέτως σε ορισμένες περιπτώσεις συμβάλλει στην διατήρηση της κυρίαρχης ιδεολογίας. Οι γελοιογράφοι – σκιτσογράφοι, κάνοντας χρήση των κατάλληλων σημείων και των ευρηματικά κωδικοποιημένων εικόνων, καθοδηγούν την κοινή γνώμη, «επιβάλλοντας» και ενισχύοντας πολλές φορές την κυρίαρχη ιδεολογία, με αποτέλεσμα την συντήρηση ή και αποδοχή μίας συμπεριφοράς ή κατάστασης (Refaie, 2003· Τσάκωνα, 2009).

2.2.2 Σύντομη ιστορική ανάδρομη

Η γελοιογραφία έχει τις ρίζες της στα προϊστορικά χρόνια. Στα χρόνια όπου οι άνθρωποι καταπολεμούσαν τους φόβους τους διακωμωδώντας τους μέσω της ζωγραφικής απεικόνισης στις τοιχογραφίες των σπηλαίων. Ο Κώστας Βλάχος στο λεύκωμά του, για την Παγκόσμια Έκθεση Γελοιογραφίας του 1996, επισημαίνει πως αν και η γελοιογραφία με τη σημερινή της μορφή είναι δημιούργημα της Αναγέννησης, οι γελοιογράφοι όλου του κόσμου έχουν ως πνευματική τους πατρίδα την αρχαία Αθήνα και την αρχαία ελληνική εικαστική παράδοση. Σκηνές από αρχαίες κωμωδίες, κυρίως του Αριστοφάνη (Wright, 2010), όντα της μυθολογίας αλλά και απεικονίσεις χαρακτηριστικών τύπων προσώπου της καθημερινής ζωής, μεταφέρονται στις εξωτερικές όψεις παντός είδους αγγείων. Η απεικόνιση τύπων όπως ο μέθυσος, ο κλέφτης ή ο ερωτύλος με υπερτονισμένα τα κύρια σημεία τους αποτελούν την αφετηρία του σύγχρονου είδους της γελοιογραφίας. Έκτοτε, «το ευέλικτο υβρίδιο που γέννησε η διασταύρωση της εικόνας με τη σάτιρα» (Baudelaire, 2000), η τέχνη της γελοιογραφίας, ακολούθησε μια μεγάλη χρονική πορεία που φθάνει μέχρι τις μέρες μας.

Θεμελιωτές της σύγχρονης γελοιογραφίας μαζί με τον Leonardo Da Vinci και τη μελέτη του για το γκροτέσκο, τη δυσμορφία και την τραγελαφικότητα, αποτελούν οι ιταλοί αδελφοί Agostino and Annibale Carracci, οι οποίοι στην προσπάθειά τους να εναντιωθούν στις καθιερωμένες αρχές της προσωπογραφίας δημιούργησαν μία «αντί – τέχνη» γνωστή ως καρικατούρα (Hoffman, 1957). Κατά την περίοδο της Μεταρρύθμισης, έχοντας αντιληφθεί την ευσύνοπτη λειτουργία της γελοιογραφίας, οι

Luther και Calvin τη χρησιμοποιούν ως εργαλείο διάδοσης των θεολογικών επιχειρημάτων τους στο ευρύ κοινό, επιτυγχάνοντας έτσι την εύκολη κατανόηση των επιχειρημάτων τους, από το επί το πλείστον αναλφάβητο κοινό. Από τον δέκατο έκτο αιώνα ασκείται πλέον με τη χρήση της γελοιογραφίας κριτική σχετική με όλες τις «ματαιοδοξίες», όπως με την μοναρχία, τον κλήρο, την αρχοντιά και όλα τα «γελοία», με εκπρόσωπο τον Francois Rabelais (www.24grammata.com).

Μια διάκριση μεταξύ καρικατούρας και πολιτικής γελοιογραφίας έγινε αργότερα το 1800 στη Μεγάλη Βρετανία (Low, 2000 όπως αναφ. στο Kyridis et all, 2011), όπου όμως κυριάρχησε ως μία μορφή τέχνης, που χρησιμοποιείται για την ψυχαγωγία της ανώτερης τάξης. Η πρόοδος στον τομέα της τυπογραφίας και εκτύπωσης, με την εξάπλωση της λιθογραφίας και την αύξηση της κυκλοφορίας των εφημερίδων, συνέβαλαν στη διάδοση της γελοιογραφίας. Μετά τη Γαλλική Επανάσταση, η τέχνη της γελοιογραφίας ξαναβρίσκει ως «αντιδάνειο» πρόσφορο έδαφος στην Ελλάδα. Το γελοιογραφικό πνεύμα στην Ελλάδα εκπροσώπησε το περιοδικό «Ασμοδαίος» (1875-1885), έντυπο που αργότερα θα εξελιχθεί στην πολιτική εφημερίδα «Άστυ». Εκδότης της εφημερίδας ο Θεμιστοκλής (Θέμο) Άννινος (1843-1916), που θεωρείται πατέρας της ελληνικής γελοιογραφίας (Σαπρανίδη, 1975).

2.2.3 Χαρακτηριστικά της γελοιογραφίας

Με την ευρηματικότητα και το χιούμορ της η γελοιογραφία καταφέρνει να αιφνιδιάσει τον θεατή της, επειδή περνά με τρόπο καίρια συνοψισμένα παραστατικά αλλά και ευχάριστα αυτό, που με έναν ίσως συγχυσμένο και θολό τρόπο, ήδη έχει απασχολήσει το μυαλό και υποψιαστεί/νοιώσει στην ψυχή του ο θεατής (Μπουκάλας, 2008).

Χαρακτηριστικά όπως η υπερβολή και ο σαρκασμός των στοιχείων, που συνήθως συνθέτουν το μήνυμα – υπόθεση της γελοιογραφίας, και η απόδοση των κύριων γνωρισμάτων ενός προσώπου και των ασχολιών του, με τρόπο κωμικό και grotesk (παραλλαγμένο - παραμορφωμένο) προσδίδουν στη γελοιογραφία ξεχωριστή δυναμική (Παπαδημητρίου, 2013). Αρκετές φορές μάλιστα, για την παραγωγή νοήματος και χιούμορ στις γελοιογραφίες γίνεται χρήση σχετικού υπότιτλου ή και στιχομυθίας. Ο λόγος στις γελοιογραφίες, σύμφωνα με τον Τσέλιο (2004), είναι

ουσιαστικός και περιορισμένος σε έκταση, χωρίς να διαταράσσεται η απαραίτητη στη γελοιογραφία ισορροπία εικόνας και λόγου.

Με τη λειτουργία της «μεταφοράς» (Τσάκωνα, 2006) ή αλλιώς «εξομοίωσης / αναλογίας» (Sarigul, 2009) προσδίδονται τα γνωρίσματα και οι ιδιότητες ενός πράγματος σε ένα άλλο, με σκοπό να δημιουργηθεί η απαραίτητη ασυμφωνία που θα προκαλέσει το γέλιο. Εξάλλου, η «αντίθεση ή αντιστροφή», που προκύπτει μεταξύ της πολυτροπικής αναπαράστασης στη γελοιογραφία και του γνωστικού σχήματος στο μυαλό του θεατή, αποτελεί πολλές φορές το απαραίτητο κλειδί για την παραγωγή του χιούμορ (Τσάκωνα, 2000· Sarigul, 2009).

Τα σκίτσα - γελοιογραφίες όμως δεν είναι φτιαγμένα απλώς για να διασκεδάσουν τους θεατές. Σκοπός τους είναι να ενημερώσουν, να διδάξουν, να ευαισθητοποιήσουν, να «ψυχαγωγήσουν» με την αρχαιοελληνική έννοια της λέξης.

2.3 ΝΤΟΠΙΝΓΚ, ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΕΙΑ

Το ντόπινγκ, ως κοινωνικό φαινόμενο με πολλές διαστάσεις, έχει επανειλημμένα απασχολήσει τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ). Ιδιαίτερα στον τύπο και στο διαδίκτυο κυκλοφορούν εικόνες και γελοιογραφίες που αναπαριστούν, διακωμωδούν και καυτηριάζουν τις ποικίλες όψεις του φαινομένου. Η εφημερίδα και τα περιοδικά αποτελούσαν για πολλές δεκαετίες το κύριο μέσο διάδοσης της γελοιογραφίας και το κοινό τους περιοριζόταν στους εκάστοτε, κυρίως ενήλικους, αναγνώστες των μέσων αυτών. Στη σύγχρονη εποχή όμως με τη χρήση του διαδικτύου, ο αριθμός των θεατών τους έχει αυξηθεί και επεκταθεί, συμπεριλαμβάνοντας πλέον ως θεατές και τους εφήβους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1.1 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει και να καταγράψει τις αντιλήψεις μαθητών/τριών γυμνασίου γύρω από τις διαστάσεις του φαινομένου «ντόπινγκ στον αθλητισμό» και τους κοινωνικούς μηχανισμούς που το ενισχύουν. Με αφορμή τα μηνύματα από δέκα (10) επιλεγμένες, με θέμα το ντόπινγκ, γελοιογραφίες επιχειρείται α) η ανίχνευση των διαφορετικών διαστάσεων του φαινομένου, που οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν και κατανοούν, β) των συναισθημάτων που προκαλεί η θεώρηση του φαινομένου στις γελοιογραφίες και γ) η ανάδειξη των απόψεων και της στάσης των μαθητών/τριών απέναντι στο ντόπινγκ και στα αποτελέσματα που επιφέρει η χρήση του στον αθλητισμό, αλλά και στον σύγχρονο αθλητή. Στην παρούσα εργασία οι αντιλήψεις των μαθητών διερευνώνται και σε σχέση με ανεξάρτητες μεταβλητές όπως το φύλο, η ηλικία, η τάξη, η ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό και τα χρόνια άθλησης.

3.1.2 Εισαγωγή

Η ερευνητική μεθοδολογία χωρίζεται σε δύο μέρη:

3.1.2.1 Α΄ Μέρος: Εισαγωγή στη Σημειωτική Ανάλυση

Στο πρώτο σκέλος γίνεται χρήση της σημειωτικής ανάλυσης στις δέκα (10) επιλεγμένες, για τις ανάγκες της έρευνας, γελοιογραφίες. Με βάση τα μοντέλα των Barthes (1988) και Kress & van Leeuwen (1996) αποσαφηνίζονται οι αποκαλυπτικοί δείκτες, οι οποίοι και θα ορίσουν αν οι μαθητές αντιλήφθηκαν “σωστά” το επιδιωκόμενο μήνυμα (Ερώτημα 1) των γελοιογραφιών.

Σύμφωνα με τον Umberto Eco η σημειωτική αποτελεί μια επιστήμη που διατρέχει όλα τα «φαινόμενα σημασίας και επικοινωνίας» (Eco, 1994: 19). Η σημειωτική συνεπώς αναδεικνύει τις πολλαπλές κωδικοποιήσεις, που φέρει το συχνά συμβολικό περιεχόμενο ενός σκίτσου/μιας γελοιογραφίας. Στόχος της σημειωτικής ανάλυσης, των 10 γελοιογραφιών, αποτελεί λοιπόν η διερεύνηση της σημασίας εκείνων των σημείων που βρίσκονται «εν παρουσία, με σκοπό την ανάδυση των κρυμμένων μηνυμάτων» (Χριστοδούλου, Σολάκη, Παπουτσή & Κυρίδης, 2014). Ως σημείο ορίζεται η συμβατική, από κοινωνικές και πολιτισμικές συμβάσεις, σχέση μεταξύ ενός σημαίνοντος (signifier) και ενός (signified) σημαινομένου. Χρησιμοποιούνται οι λέξεις σημαίνον και σημαινόμενων για να ορίσουν τη μορφή που παίρνει το σήμα και την έννοια που αυτό αναπαριστά (Chandler, 1994). Τα σημεία λοιπόν που επέλεξαν οι δημιουργοί των γελοιογραφιών και ο τρόπος δόμησης των μηνυμάτων, μέσω της άρθρωσης του σημασιολογικού φορτίου που φέρουν, θα μελετηθούν και αναλυθούν. Με έντονα γράμματα (bold) θα τονιστούν οι αποκαλυπτικοί δείκτες, που θα αποτελέσουν τα κριτήρια για την κατηγοριοποίηση των απαντήσεων των μαθητών/τριών.

3.1.2.2 Β' Μέρος: Εισαγωγή στην Ανάλυση του Περιεχομένου

Στο δεύτερο σκέλος, για την επεξεργασία των κειμένων που δόθηκαν ως απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο, για μια πιο ορθή προσέγγιση της παιδαγωγικής πραγματικότητας (Βάμβουκας, 1998: 349), εφαρμόζονται οι βασικές αρχές της ανάλυσης περιεχομένου. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης περιεχομένου ταξινομούνται με ποιοτική και ποσοτική μέθοδο. Έτσι μέσω της μεθοδολογικής τριγωνοποίησης, που αποτελεί «*Η χρήση δύο ή περισσότερων μεθόδων συλλογής στοιχείων για τη μελέτη κάποιας πλευράς της ανθρώπινης συμπεριφοράς*» (Cohen & Manion, 1997: 231), έγινε προσπάθεια να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Η μέθοδος ανάλυσης του περιεχομένου αποτελεί μία τεχνική έρευνας, που χρησιμοποιείται στις κοινωνικές επιστήμες, για την αναζήτηση και την επισήμανση μηνυμάτων και νοημάτων που εμπεριέχονται στα διάφορα μέσα επικοινωνίας, όπως είναι και ο γραπτός λόγος. Επιπρόσθετα, μέσω της ανάλυσης περιεχομένου παρέχεται η δυνατότητα έμμεσης διερεύνησης του παραγωγού της επικοινωνίας. Ο ερευνητής λοιπόν, αντλώντας πληροφορίες σε βάθος, επιδιώκει να προσδιορίσει ορισμένα

χαρακτηριστικά του πομπού όπως στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις, φόβους ερμηνείες και αντιλήψεις γεγονότων, συγκινήσεις και γενικότερα τη συναισθηματικότητα του ατόμου – πομπού (Βάμβουκας, 1998: 263 –281).

Η βασική ιδέα της ανάλυσης περιεχομένου συνίσταται στην ταξινόμηση των στοιχείων ενός κειμένου (λέξεων, φράσεων ή παραγράφων κτλ) σε ένα ορισμένο αριθμό κατηγοριών που αποτελούν το πλαίσιο ταξινόμησης, τις «θυρίδες» (Τζάνη, 2005) και συμπυκνώνουν το ουσιώδες περιεχόμενο ενός κειμένου, μιας επικοινωνίας. *«Κατά την ανάλυση, ο ερευνητής αναλύει κάποιο συγκεκριμένο μήνυμα εντοπίζοντας τις διάφορες συμβολικές ενότητες εννοιών, τα διάφορα θέματα που περιέχονται σε αυτό»* (Λαμπίρη - Δημάκη Ι., 1990).

Οι θεματικές κατηγορίες μπορούν να καθοριστούν εκ των προτέρων βάσει της θεωρίας και των ερευνητικών υποθέσεων αλλά και από τη μελέτη του ερευνώμενου υλικού (των απαντήσεων των μαθητών/τριών) και οφείλουν να παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Να ανταποκρίνονται στους σκοπούς της έρευνας.
- Να εξαντλούν το περιεχόμενο. Για αυτό και στην ποσοτική ανάλυση εμφανίζεται η κατηγορία «Λοιπά» ή «Διάφορα».
- Να επιδιώκεται η αποκλειστικότητα, έτσι ώστε κάθε ενότητα ανάλυσης να μπορεί να κωδικοποιηθεί μόνον σε μία κατηγορία.
- Να δύναται όταν κρίνεται απαραίτητο να διαιρείται μια βασική – γενική έννοια σε υποκατηγορίες.
- Να είναι αντικειμενικές.

Σύμφωνα με την Τζάνη (2005) η ανάλυση περιεχομένου είναι πάντα αντικειμενική, καθώς η κατηγοριοποίηση του περιεχομένου δεν εξαρτάται από τον ερευνητή, αλλά στην συμφωνημένη, διακριτή «ειδοποιό διαφορά» κάθε κατηγορίας. Σύμφωνα με τον Βάμβουκα (1998) ο ορισμός των κριτηρίων με σαφήνεια και ακρίβεια είναι σε μεγάλο βαθμό αυθαίρετος, αλλά οπωσδήποτε απαραίτητος, για να είναι δυνατή η μέτρηση των δεδομένων και επιτρέπει την σύγκριση των υποκειμένων ή των χαρακτηριστικών τους.

Η κατηγοριοποίηση λοιπόν του υλικού της έρευνας επιτρέπει την ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων και την περαιτέρω σύγκριση. Η ποσότητα / συχνότητα εμφάνισης των αναφορών κατά κατηγορία προσδιορίζουν και το ποσοτικό αποτέλεσμα της ανάλυσης. Αντιθέτως για τα ποιοτικά αποτελέσματα της ανάλυσης το ενδιαφέρον θα στραφεί ακόμα και σε πληροφορίες/αναφορές χαμηλής συχνότητας εμφάνισης, που όμως έχουν αξία ως προς το σκοπό της έρευνας και οι οποίες συνήθως στα ποσοτικά αποτελέσματα ταξινομούνται στην κατηγορία «Διάφορα» (Τζάνη, 2005).

Ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης στην συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε το «θέμα» ως καταλληλότερη, γιατί αυτή είναι απαραίτητη στην έρευνα διαθέσεων, στάσεων αξιών και πεποιθήσεων (Holsti, 1969 όπ. αναφ. στο Μπονίδης, 2004). Πιο συγκεκριμένα, εντοπίστηκαν σε κάθε ερώτημα χαρακτηριστικές λέξεις, φράσεις με αυτοτελές εννοιολογικό περιεχόμενο και προτάσεις, που στη συνέχεια ομαδοποιήθηκαν σε κατηγορίες για τις οποίες δίνονται λειτουργικοί ορισμοί.

Στη συνέχεια, καθεμιά από τις παραπάνω ομάδες ερωτήσεων αναλύθηκε και σε συνάρτηση με τις διάφορες μεταβλητές της έρευνας όπως ηλικία, φύλο, τάξη και αθλητική ενασχόληση. Οι αναλύσεις έγιναν με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή στο στατιστικό πακέτο SPSS (Statistical Package for Social Sciences) και το επίπεδο σημαντικότητας ορίστηκε σε 0,05%.

Πρέπει να σημειωθεί πως η απάντηση κάθε ερωτώμενου περιείχε αναφορές που μπορεί να εντάσσονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες, συνεπώς, ενώ ο αριθμός των συνεντευξιαζόμενων ήταν 152, το σύνολο των αναφορών μπορεί να ξεπερνά τις 152.

3.1.3 Εργαλεία

3.1.3.1 Α΄ Μέρος: Εργαλεία σημειωτικής ανάλυσης

Εργαλεία του πρώτου σκέλους της έρευνας αποτελούν η δήλωση – συμπαραδήλωση (Barthes, 1988) και η γραμματική του οπτικού σχεδίου (Kress & van Leeuwen, 1996).

Ο Roland Barthes δηλώνει ότι η εικόνα επιβάλλει την σημασία της και μεταφέρει ένα μήνυμα. Συνιστά λοιπόν μία «δομική» και όχι «αφελή» ανάγνωση των εικόνων (1988: 45). Για τον Barthes η αφελής ανάγνωση αποτελεί μια απλή αρίθμηση στοιχείων ενώ η δομική επιδιώκει να συλλάβει τη σχέση των στοιχείων μέσα στη δομή « *αν αλλάζει ένας όρος, και οι άλλοι αλλάζουν επίσης*». Προτείνει συνεπώς δύο επίπεδα ανάλυσης και στην εικόνα, το κυριολεκτικό (denotation) και το συνειρμικό (connotation), τα οποία οι θεατές δέχονται ταυτόχρονα, δεδομένου ότι το κυριολεκτικό μήνυμα αποτελεί το υπόβαθρο του συμβολικού μηνύματος.

Οι Kress & van Leeuwen (1996) εισάγουν ένα νέο μοντέλο ανάγνωσης της εικόνας τη *Γραμματική του οπτικού σχεδίου - Grammar of Visual Design* υποστηρίζοντας ότι η εικόνα όπως και η γλώσσα έχει κανονικότητες, οι οποίες μπορούν να γίνουν αντικείμενο περιγραφής (Νέος Γραμματισμός). Ειδικότερα, *Η ανάγνωση της εικόνας* των Kress και van Leeuwen (1996) εμπεριέχει την ταυτόχρονη διεπίδραση τριών στοιχείων που αντιστοιχούν στις τρεις «μεταλειτουργίες» της γλώσσας, όπως διατυπώθηκαν από τον Halliday (1994). Η *αναπαραστατική μεταλειτουργία* αφορά το νόημα της εικόνας υπό την έννοια των συμμετεχόντων και των αναπαριστώμενων στοιχείων. Η *διαπροσωπική μεταλειτουργία* αφορά τα διαπροσωπικά στοιχεία της εικόνας, όπου οι Kress και Van Leeuwen διακρίνουν το βλέμμα, την κοινωνική απόσταση και τη σχέση εξουσίας μεταξύ των απεικονιζόμενων και του θεατή αλλά και των απεικονιζόμενων μεταξύ τους. Τέλος η *κειμενική - συνθετική μεταλειτουργία* αφορά τον συνδυασμό των απεικονιζόμενων ατόμων, του χώρου και των πραγμάτων σε ενιαίες συνθέσεις με νόημα. Σύμφωνα με τον δυτικοευρωπαϊκό τρόπο σκέψης οι σημαντικότερες κειμενικές δομές είναι η *οριζόντια δομή* (αριστερά – Δεδομένο και δεξιά – Νέο ή Σημαντικό) και η *κάθετη δομή* (πάνω – Ιδεώδες, κάτω – Πραγματικό). Τα στοιχεία που αναπαριστώνται στο κέντρο της εικόνας ή της σελίδας αποτελούν τον *πυρήνα της πληροφορίας (centered)* και αυτά που αναπαριστώνται στην περιφέρεια φέρουν δευτερεύουσες πληροφορίες.

Οι τρεις μεταλειτουργίες των υπό ανάλυση σκίτσων θα καταγραφούν σε πίνακα, όπου

παράλληλα θα αναφέρονται ο α/α και οι κυρίαρχοι κώδικες της γελοιογραφίας/του σκίτσου (Βλ. Πίνακα Α). Ο θεατής βλέποντας την κυριολεξία της εικόνας, αναπλάθει μια σειρά από νοήματα. Τα μεμονωμένα αυτά νοήματα οργανώνονται σε κώδικες, δηλαδή διαρθρωμένες οπτικές πάνω στον κόσμο ή αλλιώς «δομημένα σημασιολογικά σύνολα» (Greimas, 1966), αποτελώντας το πλαίσιο επικοινωνίας μέσα στο οποίο τα σημαίνοντα και τα σημαινόμενα συναρτώνται.

Πίνακας Α: Καταγραφή σημειωτικής ανάλυσης της εικόνας / γελοιογραφίας

α/α		
		
Μ Ε Τ Α Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Ε Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	
	<i>Διαπροσωπική</i>	
	<i>Κειμενική</i>	
Κώδικες		

3.1.3.2 Β' Μέρος: Εργαλείο Ανάλυσης του Περιεχομένου (ΑΤΠ)

Για το δεύτερο σκέλος της έρευνας ακολούθησε η σύνταξη ενός ερωτηματολογίου και η διανομή του σε εφήβους μαθητές/τριες γυμνασίου, ηλικίας 12-15 ετών. Οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων αρχικά δοκιμάστηκαν ως προς την κατανόησή τους, την αποτελεσματικότητα συλλογής δεδομένων και τη λειτουργικότητα του συστήματος κατηγοριών σε 18 μαθητές/τριες. Επίσης στην πιλοτική φάση έγινε χρονομέτρηση του αναγκαίου χρόνου για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και προσδιορίστηκε ο χρόνος συμπλήρωσης, που έφτανε τα 35 λεπτά. Από την προκαταρκτική εφαρμογή προέκυψαν: α) τρεις (3) αλλαγές αναφορικά με την επιλογή των γελοιογραφιών. Αντικαταστάθηκαν τρεις γελοιογραφίες με νέες πιο εύκολα αναγνώσιμες στις λεπτομέρειές τους, οι οποίες δεν έχαναν σε ευκρίνεια στην σμίκρυνση β) η αφαίρεση της τιτλοφορίας στις γελοιογραφίες (οι μαθητές/τριες δυσκολεύονταν και αφιέρωναν

πολύ χρόνο στο να βρουν ένα συνοπτικό τίτλο για κάθε γελοιογραφία) γ) μικροδιορθώσεις στην διατύπωση ορισμένων ερωτήσεων για επίτευξη μεγαλύτερης σαφήνειας και δ) παροχή επιπλέον διευκρινίσεων (παράθεση παραδειγμάτων) στο Ερώτημα 3.

Μετά τον ανασχηματισμό του ερωτηματολογίου και κυρίως μετά την αφαίρεση της τιτλοφορίας στις γελοιογραφίες, εξασφαλίστηκε ότι ο χρόνος συμπλήρωσης δεν θα ξεπερνούσε τα 30 λεπτά. Στην τελική μορφή το ερωτηματολόγιο περιείχε την συμπλήρωση ατομικών και κοινωνικών στοιχείων (ηλικία και φύλο, τι τάξη πηγαίνουν, αν αθλούνται και τα έτη ενασχόλησης με τον αθλητισμό) και ακόμα έξι (6) ερωτήματα (γνωμών και επεξηγηματικές) ανοιχτού τύπου. Τα ερωτήματα αφορούσαν την πρόσληψη – κατανόηση (Ερ. 1 και Ερ. 4), την διακειμενικότητα (Ερ. 3) για την ανάκληση μνήμης, την αισθητική, την προτίμηση και αξιολόγηση των γελοιογραφιών (Ερ. 2, Ερ. 4 και Ερ. 5) (Χριστοδούλου, 1996). Στο τελευταίο ερώτημα (Ερ. 6) ζητείται από τους εφήβους να εκφράσουν την προσωπική τους γνώμη, αναφορικά με το ντόπινγκ, που πιθανόν να μην αποκαλύφθηκε στις προηγούμενες ερωτήσεις, αλλά και ότι άλλο θα ήθελαν να συμπληρώσουν σχετικά. Τα ερωτήματα παρατίθενται παρακάτω στον Πίνακα Β, ενώ το ερωτηματολόγιο στην τελική του μορφή στο Παράρτημα Β.

Πίνακας Β: Ερωτήματα (του ερωτηματολογίου)

ΑΤΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΤΑΞΗ, ΑΘΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΤΗ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡ.1	Κατά τη γνώμη σου ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει η κάθε γελοιογραφία / το κάθε σκίτσο; (τι θέλει να πει αυτό το σκίτσο;) Επικεντρώσου στο μήνυμα και όχι στην περιγραφή της εικόνας.
ΕΡ.2	Σου άρεσαν τα σκίτσα και γιατί; Ποια στοιχεία από τα σκίτσα, σου άρεσαν περισσότερο (υπόθεση, χρώματα, διάλογοι, άλλο)
ΕΡ.3	Σου θυμίζουν αυτά τα σκίτσα κάτι άλλο και τι είναι αυτό; (π.χ. εικόνες, πρόσωπα, τοπία, αντικείμενα που έχεις δει είτε στο περιβάλλον σου, είτε σε έργα τέχνης, είτε σε περιοδικά, στον κινηματογράφο ή αλλού). Αν μπορείς δώσε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα.
ΕΡ.4	Αν ήταν να αλλάξεις κάτι σε κάποια σκίτσα, σε ποιον τομέα θα έκανες αλλαγές, ποιες και γιατί;
ΕΡ.5	Ποιο σκίτσο σου άρεσε τελικά περισσότερο και γιατί;
ΕΡ.6	Τι είναι κατά τη γνώμη σου το ντόπινγκ;

Στο ερωτηματολόγιο επιλέχθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, διότι με αυτές επιτυγχάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό η προσέγγιση πολύπλοκων θεμάτων. Επίσης καθίσταται πιο εύκολη η κατανόηση των γνώμων, στάσεων και της σημασίας που δίνουν οι ερωτώμενοι στις διάφορες όψεις του προβλήματος που ερευνάται. Επιπρόσθετα οι ανοιχτές ερωτήσεις είναι προτιμότερες όταν αγνοείται ο βαθμός ενημέρωσης των υποκειμένων στο θέμα της έρευνας (Βάμβουκας, 1998).

Από τους μαθητές/τριες ζητήθηκε να απαντήσουν στις ερωτήσεις, παρουσία του συγγραφέα της παρούσας έρευνας, χωρίς περαιτέρω διευκρινήσεις ή δευτερεύουσες πηγές πληροφοριών, προς αποφυγή της υποβολής των απαντήσεων. Δόθηκαν εξηγήσεις σχετικά με το απόρρητο των απαντήσεων και διαβεβαιώσεις ότι οι απαντήσεις τους δε θα αξιολογηθούν. Δεν επιτράπη η συζήτηση και τα ερωτηματολόγια συγκεντρώθηκαν αμέσως μετά τη συμπλήρωσή τους. Η διανομή και συγκέντρωση των ερωτηματολογίων ξεκίνησε και ολοκληρώθηκε το μήνα Οκτώβριο του έτους 2016.

3.1.4 Δείγμα

3.1.4.1 Α΄ Μέρος - Γελοιογραφίες

Κριτήρια επιλογής των δέκα γελοιογραφιών αποτέλεσαν κυρίως τα εξής δύο (2):

- Τα σκίτσα – γελοιογραφίες να καυτηριάζουν και να επισημαίνουν διαφορετικές πτυχές – διαστάσεις του φαινομένου, όπως την ιατρική διάσταση – παρενέργειες στον ανθρώπινο οργανισμό (Σκίτσα: 1, 3, 9), την πολιτική διάσταση (Σκίτσο 1), την ηθική διάσταση (Σκίτσα: 3, 4, 5, 6, 8, 10), την οικονομική διάσταση (Σκίτσο 2), την επιστημονική διάσταση (Σκίτσο 8) και την οικουμενική διάσταση (Σκίτσα: 5, 7).
- Τα σκίτσα - γελοιογραφίες να αποτελούν δημιουργίες τόσο ελλήνων γελοιογράφων (Σκίτσα: 1, 6, 7, 8, 10), αφού οι έφηβοι μεγαλώνουν και ζουν στην Ελλάδα, όσο και ξένων καλλιτεχνών, ευρύτερα γνωστών σε διεθνή ή

τοπικό επίπεδο, διότι το ντόπινγκ αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο (Σκίτσα: 2, 3, 4, 5, 9).

Να σημειωθεί ότι επιπλέον έγινε προσπάθεια στα επιλεγμένα σκίτσα:

- α) οι διάλογοι να παράγουν χιούμορ
- β) να γίνεται αναφορά σε πρόσφατους Ολυμπιακούς Αγώνες (Ρίο 2016, Λονδίνο 2012), δεδομένου ότι αποτελούν το μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός που αδιαμφισβήτητα γνωρίζει η πλειοψηφία, αν όχι όλοι οι μαθητές/τριες
- γ) να απεικονίζονται στις γελοιογραφίες αθλητές σε αθλήματα ευρύτερα γνωστά και αγαπητά στον ελλαδικό χώρο (στίβος, άλμα επί κοντώ, άρση βαρών)
- δ) να υπάρχουν τόσο έγχρωμα (σε διάφορες κλίμακες) όσο και ασπρόμαυρα σκίτσα
- ε) στα σκίτσα από ξένους γελοιογράφους να μην υπάρχουν διάλογοι (αποφυγή μη κατανόησης, λόγω ξένης γλώσσας).

Η επιλογή των σκίτσων έγινε μετά από αναζήτηση για «εικόνες» στο διαδίκτυο α) με τη βοήθεια μηχανών αναζήτησης, με λέξεις - κλειδιά σχετικές με το θέμα «γελοιογραφίες και ντόπινγκ» στην ελληνική και/ή αγγλική γλώσσα, όπως «ντόπινγκ», «αναβολικά» ή «doping cartoons» β) σε σχετικά/ές, με το υπό έρευνα φαινόμενο, άρθρα και αναρτήσεις σε ιστοσελίδες και εφημερίδες. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις επιλεγμένες γελοιογραφίες και τους σκιτσογράφους (Βλ. Παράρτημα Γ).

3.1.4.2 Β' Μέρος: Μαθητές

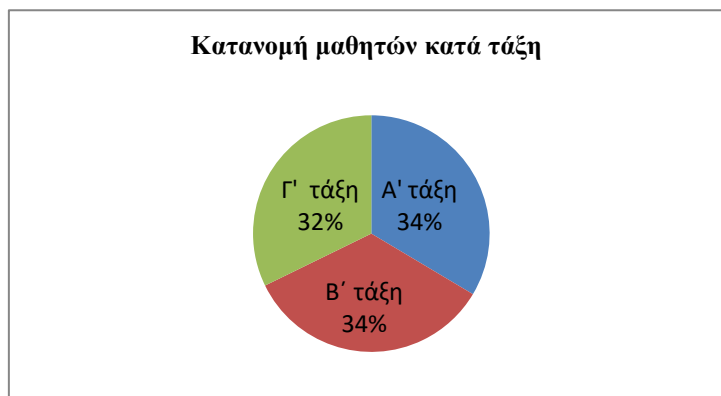
Η επιλογή του δείγματος των μαθητών/τριών ήταν τυχαία και βολική. Οι μαθητές/τριες επιλέχτηκαν τυχαία από σχολείο της αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης. Παρακάτω ακολουθεί η αναλυτική παράθεση των χαρακτηριστικών του δείγματος, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις, που οι συμμετέχοντες έδωσαν στο πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου.

Στο Γράφημα 1.1 που ακολουθεί φαίνεται ότι από το σύνολο των μαθητών/τριών που συμμετέχουν τα 77 είναι αγόρια (50,7%) και τα 75 είναι κορίτσια (49,3%).

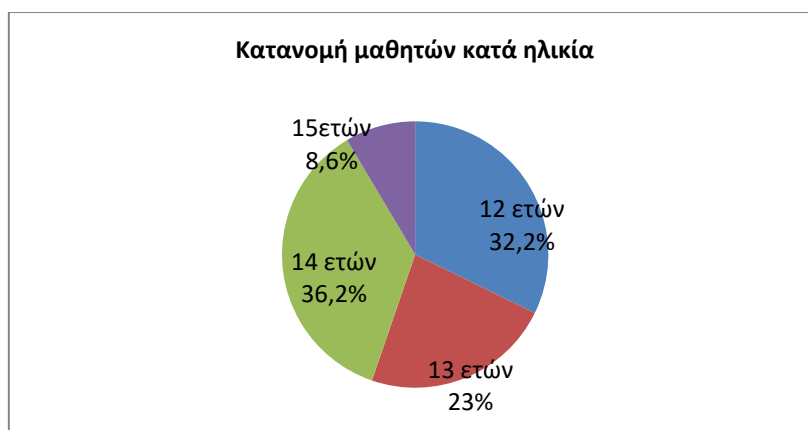

Γράφημα 1.1: Ποσοστιαία κατανομή μαθητών/τριών κατά φύλο

Στο Γράφημα 1.2 και Γράφημα 1.3 παρουσιάζεται η κατανομή των μαθητών/τριών κατά τάξη και κατά ηλικία αντίστοιχα. 51 μαθητές/τριες λοιπόν προέρχονται από τη Α' (33,6%), 52 από την Β' (34,2%) και 49 μαθητές/τριες από την Γ' τάξη (32,2%). Ειδικότερα, 49 μαθητές/τριες (32,2%) είναι 12 ετών, 35 μαθητές/τριες (23%) είναι 13 ετών, 55 μαθητές/τριες (36,2%) είναι 14 ετών και 13 μαθητές/τριες (8,6%) είναι ηλικίας 15 ετών.

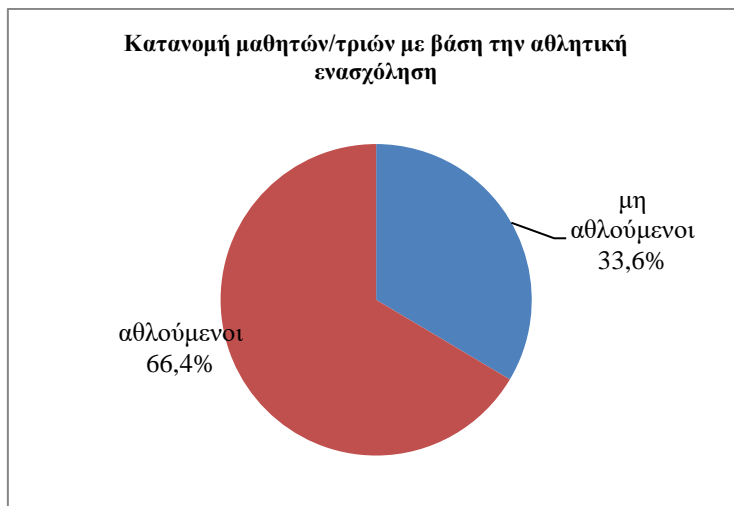

Γράφημα 1.2: Κατανομή των μαθητών/τριών κατά τάξη

Γράφημα 1.3: Κατανομή των μαθητών/τριών κατά ηλικία

Στο Γράφημα 1.4 που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή των εφήβων με βάση την αθλητική ή μη ενασχόληση τους, και στον Πίνακα Γ φαίνεται η κατανομή των μαθητών/τριών βάση των χρόνων ενασχόλησής τους με τον αθλητισμό.

Γράφημα 1.4: Ποσοστιαία κατανομή /τριών με βάση τη μεταβλητή της άθλησης

Πίνακας Γ: Κατανομή των μαθητών/τριών με βάση τα χρόνια άθλησης

Έτη άθλησης	Συχνότητα	Ποσοστιαία αναλογία
0	51	33,6
1	10	6,6
2	7	4,6
3	14	9,2
4	16	10,5
5	22	14,5
6	8	5,3
7	10	6,6
8	6	3,9
9	4	2,6
10	4	2,6
Σύνολο	152	100

3.1.5 Μεθοδολογία

3.1.5.1 Α΄ Μέρος: Σημειωτική Ανάλυση γελοιογραφιών – αποτελέσματα

Ακολουθεί η σημειωτική ανάλυση των δέκα (10) επιλεγμένων γελοιογραφιών. Να σημειωθεί ότι προηγείται πάντα ο Πίνακας με τη σημειωτική ανάλυση της εκάστοτε γελοιογραφίας.

Γελοιογραφία 1

Πίνακας 1: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 1

α/α	1	
<p>Δεμερτζόγλου Γ. εφ. Ποντίκι στις 17.04.08</p>		
<p>Μ Ε Τ Α Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Ε Σ</p>	<p><i>Αναπαραστατική</i></p>	<p>Ένας παράγοντας του ελληνικού αθλητισμού βγάζει λόγο σε βήμα και δείχνει (άνυσμα) προς τον αθλητή που στέκεται πίσω του σε θέση προσοχής και αναμονής.</p>
	<p><i>Διαπροσωπική</i></p>	<p>Τα δύο υποκείμενα, ο παράγοντας και ο αθλητής, κοιτούν πλάγια (προσφορά πληροφορίας) ενώ ο παράγοντας έχει γυρισμένη την πλάτη στον αθλητή.</p>
	<p><i>Κειμενική</i></p>	<p>Αριστερά : ο αθλητικός παράγοντας (Δεδομένο). Δεξιά : ο αθλητής (Νέο). Στο φόντο η ελληνική σημαία (σύμβολο χώρας) .</p>
<p>Κώδικες</p>	<p>κώδικας φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ), κώδικας αθλητικός, κώδικας χώρας - σύμβολο (ελληνική σημαία), κώδικας ιεραρχίας: υποταγής- εξουσίας (παράγοντας - αθλητής θέση προσοχής) , κώδικας προβολής</p>	

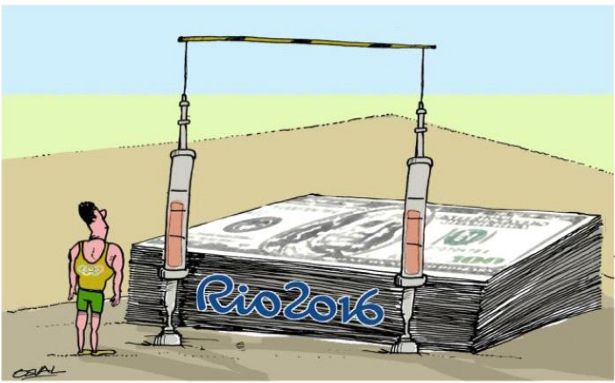
Στο 1^ο σκίτσο αριστερά, ως “Δεδομένο”, έχουμε την δημόσια προβολή και το εκθείασμα της ανόδου του ελληνικού αθλητισμού (έλληνες αθλητές επιτυγχάνουν νίκες ή πολύ καλές επιδόσεις) με έπαρση από έναν παράγοντα του αθλητισμού. Δεξιά, ως “Νέο”, έχουμε την διάψευση του ονόματος και συνεπώς του φύλου που αποδίδεται «στον τιμώμενο νικητή αθλητή». Σημασιολογικά καυτηριάζεται το γεγονός ότι **οι παράγοντες του αθλητισμού εθελουφλούν, επευφημώντας την ελληνική ψυχή και διαψεύδοντας την χρήση φαρμακοδιέγερσης.**

Συγχρόνως η αναφορά του παράγοντα στην αθλήτρια ως Γιώργο, ενώ είναι η Λουκία, συνδηλώνει την **προχειρότητα με την οποία οι παράγοντες ασχολούνται με τον αθλητισμό** αλλά και τις **σοβαρές παρενέργειες του ντόπινγκ** στον ανθρώπινο οργανισμό. Στις γυναίκες τα αναβολικά προκαλούν **φαινόμενα «αρρενοποίησης»**, για αυτό και η χρήση του λόγου σε αυτήν την γελοιογραφία δεν υπάρχει μόνο για να παραχθεί γέλιο, αλλά και για να τονίσει τις συνέπειες αυτού του φαινομένου. Η «άνοδος» του ελληνικού αθλητισμού, όπως φανερώνουν και τα πολλαπλά σκάνδαλα των τελευταίων δεκαετιών, ήταν πλασματική. Σημασιολογικά δηλώνεται ότι **η φιλοσοφία κατά του ντόπινγκ, ακόμα και από παράγοντες του ίδιου του συστήματος, αποτελεί πηγή υποκρισίας στον αθλητισμό.**

Η κατεύθυνση που δείχνει το τεντωμένο χέρι (άνυσμα) του παράγοντα εφιστά την προσοχή στον Γιώργο (Λουκία), και το γέλιο προκύπτει από την αντίθεση των λόγων με την εικόνα. Επιπρόσθετα στη συγκεκριμένη γελοιογραφία γίνεται φανερό ότι οι αθλητές αντιπροσωπεύουν τις χώρες, και ότι **οι χώρες καπηλεύονται τη νίκη, καυτηριάζοντας τις πολιτικές διαστάσεις του φαινομένου.**

Γελοιογραφία 2

Πίνακας 2: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 2

α/α	2	
<p>Osvaldo Gutierrez Gomez (Cuba) 9/8/2016 από www.cartoonmovement.com</p>		
<p>M E T A L E I T O Y P G I E Σ</p>	<p><i>Αναπαραστατική</i></p>	<p>Ένας αθλητής του άλματος επί κοντώ, στους Ολυμπιακούς αγώνες του Ρίο, στέκεται μπροστά από τους στυλοβάτες - ενέσεις που στηρίζουν τον πήχη. Το στρώμα προσγείωσης αποτελείται από χαρτονομίσματα (δολάρια), ενώ τους στυλοβάτες αντικαθιστούν σύριγγες.</p>
	<p><i>Διαπροσωπική</i></p>	<p>Ο αθλητής έχει γυρισμένη την πλάτη στον θεατή (προσφορά για παρατήρηση) με μικρή οξεία γωνία θέασης. Ο αθλητής κοιτά προς τα πάνω ψηλά τον πήχη (σχέση ανισότητας)</p>
	<p><i>Κειμενική</i></p>	<p>Ο αθλητής αριστερά απεικονίζεται μικρός σε μέγεθος και δεσπόζει ο αθλητικός χώρος του άλματος επί κοντώ που αποτελεί τον πυρήνα της πληροφορίας. Στη θέση πάνω: ο πήχης σε μεγάλο ύψος. Στη θέση κάτω: το στρώμα από χαρτονομίσματα. Μπροστά στο στρώμα ο λογότυπος Ρίο 2016.</p>
<p>Κώδικες</p>	<p>κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητισμού, κώδικας χώρου, κώδικας χρονικός (2016), κώδικας εμπορικός (οικονομικός), κώδικας λεκτικός - χώρας: Ρίο 2016</p>	

Στο 2^ο σκίτσο γίνεται αναφορά στους Ολυμπιακούς αγώνες του Ρίο και στο άθλημα επί κοντώ³. Ο αθλητής είναι με πλάτη στον θεατή και κοιτά προς τα πάνω. Μη έχοντας οπτική επαφή με τον δέκτη, ο αθλητής προσφέρεται προς παρατήρηση και εξέταση από τον θεατή (εικόνα προσφοράς). Επιπρόσθετα, ο αθλητής εμφανίζεται

³ Στην Ελλάδα το άθλημα γνώρισε μεγάλη απήχηση με την αθλήτρια Κατερίνα Στεφανίδη που το έτος 2016 χρίστηκε χρυσή Ολυμπιονίκης στο Ρίο ντε Τζανέιρο με άλμα στα 4,85 μ.

μικρός ενώ δεσπόζει το στρώμα με τα χαρτονομίσματα και το μεγάλο ύψος του πήχη (χρήση της αντίθεσης). Πάνω ως "ιδεατό" το μεγάλο ύψος του πήχη, του οποίου η υπερπήδηση αποτελεί στόχο, και "κάτω" η πραγματικότητα, το στρώμα ως πακέτο από χαρτονομίσματα.

Ο γελοιογράφος επιλέγει ως στυλοβάτες ενέσεις, συνδηλώνοντας **ότι τα ρεκόρ στο άθλημα «στηρίζονται» στο ντόπινγκ. Τα ρεκόρ είναι αυτά που φέρουν το πολύ χρήμα.** Οι θεατές επιζητούν τα ρεκόρ και οι αθλητές αμείβονται με αστρονομικά ποσά από σπόνσορες και διοργανωτές. Τα συμβόλαια των χορηγών πριμοδοτούν ανάλογα με τα αποτελέσματα ή τα μετάλλια που θα κατακτήσουν οι αθλητές, σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις. Επίσης, δισεκατομμύρια δαπανώνται ετησίως για την ανακάλυψη νέων ουσιών και άλλα τόσα για την αποκάλυψή τους. **Το χρήμα αποτελεί πλέον κινητήριος δύναμη και μοχλό του αθλητισμού.** Με δεδομένο ότι τα σημεία είναι πολύσημα (Barthes, 1988: 47) και ανοιχτά, πιθανόν ο γελοιογράφος παραθέτοντας τη λεζάντα «Ρίο 2016» να δηλώνει και τα φαινόμενα εκτεταμένης διαφθοράς που, σύμφωνα με τον τύπο της συγκεκριμένης περιόδου, φέρεται να ανέκυψαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίου (Παυλοπούλου, 2016· Πλιάκος, 2016).

Γελοιογραφία 3

Πίνακας 3: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 3

a/α	3	
Court Jones Suspicious of doping persist		
M E T A Λ E I T O Y P Γ I E Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	Δύο αθλητές σε στάση εκκίνησης σε αγώνισμα δρόμου, κοιτούν με τρόμο τον συναθλητή ανάμεσά τους, που είναι υπερφυσικά μυώδες και μοιάζει με υπερφυσικό ον (τέρας).
	<i>Διαπροσωπική</i>	Βλέμμα: οι δύο αθλητές έχουν στραμμένο το κεφάλι τους προς τον υπερμεγέθη συναθλητή τους. Ο "υπερμυώδης αθλητής" κοιτά ευθεία μπροστά τον θεατή (απαίτηση προσοχής)
	<i>Κειμενική</i>	Πυρήνας της πληροφορίας: ο υπερβολικά μυώδες και τεράστιος αθλητής (χρήση χρώματος για επιτονισμό).
κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητικός, κώδικας χώρου (κολούαρ στίβου), κώδικας ανισότητας, κώδικας διαφορετικότητας	

Στο 3^ο σκίτσο οι δύο αθλητές κοιτούν τον αφύσικα μυώδες συναθλητή τους με τρόμο και απορία μαζί. Σημειολογικά δηλώνεται ότι **οι αλλαγές που επιτελούνται στον ανθρώπινο οργανισμό από τη φαρμακοδιέγερση είναι τόσο τεράστιες**, που οι ίδιοι οι συναθλητές δεν μπορούν να πιστέψουν αυτό που βλέπουν. Ειδικότερα ο ένας, για να βεβαιωθεί ότι δεν τον γελούν τα μάτια του, ανασηκώνει τα γυαλιά ηλίου που φορά. Οι συναθλητές λοιπόν κοιτούν τον μυώδη αθλητή με τρόμο, ενώ αυτός αδιαφορεί, γεγονός που συνδηλώνει τη **σχέση ανισότητας μεταξύ ντοπαρισμένου και καθαρού αθλητή**. Το βλέμμα του υπερμεγέθη αθλητή, εξίσου τρομαχτικό, καρφώνει τον θεατή, απαιτώντας την προσοχή του, και το χαμόγελό του πιθανώς υποδηλώνει ότι γνωρίζει ήδη πως θα είναι ο νικητής. Ο γελοιογράφος επιλέγει να

απεικονίσει με άσχημο τρόπο, ως κτήνος - τέρας, τον αθλητή που κάνει χρήση φαρμακοδιέγερσης και με φυσιολογικό σώμα τους «καθαρούς», μετατρέποντας τη χρήση ή μη φαρμακοδιέγερσης σε ενδείξεις του «Καλού» και του «Κακού» (το δίπολο στο οποίο στηρίζεται η συγκεκριμένη γελοιογραφία). Επιπρόσθετα, γίνεται χρήση χρώματος για επιτονισμό του ντοπαρισμένου αθλητή.

Γελοιογραφία 4

Πίνακας 4: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 4

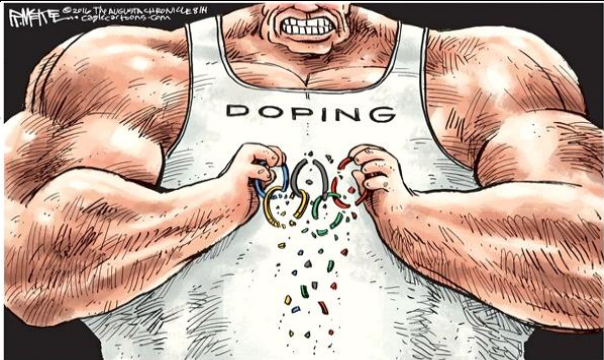
α/α	4	
Πηγή: http://hippologia.org/wp-content/uploads/2013/01/131dope.pdf		
Μ Ε Τ Α Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Ε Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	Σε βάθρο νικητών Ολυμπιακών Αγώνων στέκονται τρεις αθλητές με τα μετάλλια περασμένα στο λαιμό τους. Παράλληλα στην πλάτη φέρουν μία πληθώρα ενέσεων σε αναλογία με τη θέση της νίκης τους (ο πρώτος περισσότερες από τον δεύτερο και ο δεύτερος περισσότερες από τον τρίτο).
	<i>Διαπροσωπική</i>	Οι αθλητές κοιτούν ελαφρώς πλάγια και ο πρώτος νικητής σηκώνει το χέρι του ως ένδειξη νίκης.
	<i>Κειμενική</i>	<i>πυρήνας της πληροφορίας:</i> το βάθρο με τους νικητές που φέρουν εμφανώς στην πλάτη τους μια σειρά από ενέσεις.
κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητισμού, κώδικας νίκης, σύμβολο Ολυμπιακών Αγώνων	

Στο 4^ο σκίτσο γίνεται σαφή αναφορά στη **χρήση ντόπινγκ στους Ολυμπιακούς Αγώνες**. Το βάθρο φέρει το σύμβολο των Ολυμπιακών Αγώνων, συνδηλώνοντας ότι ακόμα και σε αυτόν τον παγκόσμιο αθλητικό θεσμό που ταυτίζεται με το αθλητικό ιδεώδες, το "ευ αγωνίζεσαι", υπάρχει η φαρμακοδιέγερση. Και οι τρεις νικητές που στέκονται στο βάθρο φέρουν εμφανώς στην πλάτη ενέσεις, συνδηλώνοντας ότι **η φαρμακοδιέγερση δεν αποτελεί την εξαίρεση αλλά τον κανόνα**. Σατιρίζεται λοιπόν το γεγονός και γελοιοποιούνται οι νικητές αθλητές, για να αφυπνιστούν ηθικά και συναισθηματικά οι δέκτες (Βαλούκος, 2001). Σημασιολογικά τονίζεται ότι **όλοι ανεξαιρέτως γνωρίζουν για τη χρήση φαρμακοδιέγερσης**. Οι ίδιοι οι αθλητές, οι

παράγοντες και οι γιατροί γνωρίζουν, μέχρι και ο απλός πολίτης, που μέσα από την προσδοκία και αναμονή για όλο και μεγαλύτερες και θεαματικότερες επιδόσεις, οδηγεί και "αναγκάζει" τους αθλητές να καταφύγουν στη χρήση του ντόπινγκ.

Γελοιογραφία 5

Πίνακας 5: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 5

α/α	5	
Rick McKee The Augusta Chronicle στις 8/12/2016		
M E T A L E I T O Y P Γ I E Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	Απεικονίζεται το κορμί, από τη μέση και επάνω (στήθος), ενός υπερμυώδη αθλητή που προσπαθεί να διαλύσει με τα χέρια του το σήμα των Ολυμπιακών Αγώνων
	<i>Διαπροσωπική</i>	Από το πρόσωπο του αθλητή φαίνεται μόνο το στόμα που απεικονίζεται με σφιχτά κλειστά τα δόντια.
	<i>Κειμενική</i>	Πυρήνας της πληροφορίας: στο κέντρο το σύμβολο των Ολυμπιακών Αγώνων και ακριβώς από επάνω η λέξη doping
Κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητικός, κώδικας καταστροφής, κώδικας προσπάθειας, κώδικας δύναμης (μύες)	

Στο 5^ο σκίτσο ο αθλητής που καταστρέφει το σύμβολο φορά φανέλα που φέρει το λογότυπο Doping, συνδηλώνοντας πως το φαινόμενο αυτό **αλλοιώνει** όχι μόνο τον σωματότυπο των αθλητών αλλά **κυρίως το αθλητικό πνεύμα του αθλητισμού**, που στηρίζεται στην ισότητα και δικαιοσύνη. Το γεγονός ότι ο αθλητής το καταστρέφει με τα ίδια του τα χέρια συνδηλώνει **την ευθύνη που έχουν όλοι όσοι ασχολούνται με τον αθλητισμό** και ιδιαίτερα οι αθλητές που κάνουν χρήση φαρμακοδιέγερσης και αποδέχονται το φαινόμενο ή το ανέχονται σιωπώντας.

Γελοιογραφία 6

Πίνακας 6: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 6

α/α	6	
Αντωνόπουλος Ιωάννης John Antóno 28/7/2012		
Μ Ε Τ Α Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Ε Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	Δύο αθλητές στα αποδυτήρια, συζητούν κάνοντας χρήση φαρμακοδιέγερσης
	<i>Διαπροσωπική</i>	Οι δυο αθλητές κοιτούν ο ένας τον άλλο και συζητούν. Ορθή μετωπική γωνία θέασης
	<i>Κειμενική</i>	<i>Πυρήνας της πληροφορίας:</i> τα υπερμεγέθη - μυϊκά σώματα των αθλητών που κάνουν ντόπινγκ <i>Περιφερειακά στοιχεία:</i> οι ενέσεις και τα χάπια στο πάτωμα, η μπάρα στα δεξιά και τα ερμάρια στο βάθος
Κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης - ναρκομανίας, κώδικας χώρου (αποδυτήρια αθλητικού χώρου), κώδικας αθλήματος (άρσης βαρών), κώδικας επίγνωσης	

Στο 6^ο σκίτσο **αποκαλύπτεται η πλάνη για τη χρήση του αθλητισμού απριόρι ως ασπίδα κατά των ναρκωτικών και επικίνδυνων για την υγεία ουσιών** (σλόγκαν: Λέμε ναι στον αθλητισμό, όχι στα ναρκωτικά). Οι ίδιοι οι αθλητές έχουν επίγνωση της πράξης τους (αυτοπροσδιορίζονται ως ναρκομανείς). Σε δεύτερο επίπεδο, σημασιολογικά, γίνεται αναφορά στο άθλημα της άρσης βαρών (μπάρα), πιθανώς λόγω των πολλών επιτυχιών και μεταλλίων που υπήρχαν στην Ελλάδα στο συγκεκριμένο άθλημα. Επιπρόσθετα γίνεται χρήση του χιούμορ στη λεζάντα, με στόχο την πρόκληση της προσοχής και στη συνέχεια του προβληματισμού του θεατή - αναγνώστη. Η γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε είναι ανάλαφρη, απλή, καθημερινή, για να έχει την αμεσότητα και να «αγγίζει» ένα μεγάλο φάσμα κοινού. Τα άτομα αναπαριστούνται με υπερβολικά σωματικά χαρακτηριστικά (καρικατούρα), για επιτονισμό των σωματικών αλλαγών που επιφέρει το ντόπινγκ. Τέλος, συνδηλώνεται

η χρήση ουσιών και εκτός περιόδου αγώνων και όχι μόνο στους αγώνες.

Γελοιογραφία 7

Πίνακας 7: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 7

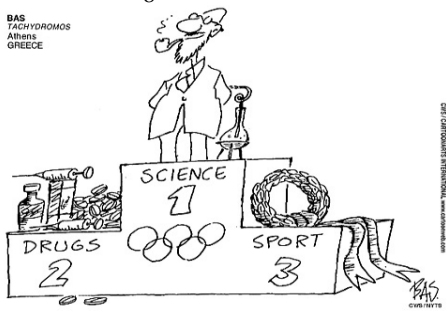
α/α	7	
Περικλής Κουλιφέτης 18/7/2012		
Μ Ε Τ Α Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Ε Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	<p>Ένας αθλητής στεφανωμένος σηκώνει ψηλά το σήμα των Ολυμπιακών Αγώνων ενώ το χέρι και το πόδι του φέρουν από μία ένεση. Κούτες από διάφορες χώρες που φέρουν το όνομα ντόπινγκ (σε διάφορες γλώσσες) βρίσκονται γύρω από τον αθλητή, καθώς και δύο ακόμα σύριγγες. Το λογότυπο των Ολυμπιακών Αγώνων του Λονδίνου όπως και το σύμβολο των Ολυμπιακών Αγώνων περικλείονται από γραμμούλες.</p>
	<i>Διαπροσωπική</i>	<p>Ο αθλητής έχει κλειστά μάτια και ένα σφιχτό χαμόγελο. Ορθή μετωπική γωνία θέασης.</p>
	<i>Κειμενική</i>	<p>Πυρήνας της πληροφορίας είναι ο αθλητής που συμμετέχει στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου. Δυο άλλοι πόλοι αριστερά και δεξιά από τον αθλητή είναι οι ανοιχτές κούτες με τις σύριγγες. Στη θέση ψηλά το σύμβολο των Ολυμπιακών Αγώνων στη θέση κάτω οι σύριγγες. Δεξιά στο κέντρο το σύμβολο των Ολυμπιακών Αγώνων του Λονδίνου</p>
Κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητισμού, κώδικας χωρών, κώδικας χρονικός και τοπικός, σύμβολο Ολυμπιακών Αγώνων	

Στο 7^ο σκίτσο αναφέρεται, όπως δηλώνουν τα λεκτικά σημαίνοντα «Olympic Doping Games - LONDON 2012, στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου του έτους 2012, επιτονίζοντας την άρρηκτη σχέση των Ολυμπιακών Αγώνων με την φαρμακοδιέγερση. Οι ανοιχτές κούτες, από όπου έχουν πέσει οι ενέσεις, φέρουν τη λέξη ντόπινγκ σε διάφορες γλώσσες, συνδηλώνοντας ότι **το φαινόμενο της φαρμακοδιέγερσης έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις**. Στη θέση ψηλά, που οριοθετείται από τις γραμμούλες, περικλείεται τονισμένο με χρώμα το σήμα των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Η θέση όμως "ψηλά" ως ιδανικό που κατέχουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναιρείται από την πραγματικότητα που υπάρχει στη θέση

"κάτω", όπου βρίσκονται οι ενέσεις και οι κούτες με το ντόπινγκ. Μόνο ένα μικρό στεφάνι στο κεφάλι του αθλητή θυμίζει κάτι από το πνεύμα των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων. Ο αθλητής παρουσιάζεται με τα ματιά κλειστά, συνδηλώνοντας την "ομερτά" που επικρατεί στον χώρο του αθλητισμού. Ενώ όλοι γνωρίζουν για το φαινόμενο, επιλέγουν να μην βλέπουν και να σιωπούν. Πιθανόν να συνδηλώνεται και η άρνηση του αθλητή να αποδεχθεί (να δει) την νίκη του ως ανήθικη. Να σημειωθεί ότι το σκίτσο είναι ασπρόμαυρο εκτός από το σύμβολο των Ολυμπιακών Αγώνων, για να διευκολυνθεί η εστίαση στην ιδέα (**ηθική κατάπτωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων**).

Γελοιογραφία 8

Πίνακας 8: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 8

<p>a/a</p> <p>Μητρόπουλος Βασίλης "Ταχυδρόμο" 20/07/2008</p>	<p>8</p> 	
<p>M E T A L E I T O Y P Γ I E Σ</p>	<p><i>Αναπαραστατική</i></p>	<p>Στο βάθρο των νικητών των Ολυμπιακών Αγώνων στέκονται στην πρώτη θέση η επιστήμη, στη δεύτερη φάρμακα- ναρκωτικά, χάπια και σύριγγες και στη τρίτη θέση ο αθλητισμός .</p>
<p><i>Διαπροσωπική</i></p>		<p>Το βάθρο είναι σε μετωπική γωνία θέασης. Ο επιστήμονας όμως κοιτά προς τα έξω και πάνω καπνίζοντας πίπα και έχοντας δεμένα τα χέρια πίσω .</p>
<p><i>Κειμενική</i></p>		<p>Πυρήνας της πληροφορία: το βάθρο με τις αναφορές για την κατάταξη στις τρεις πρώτες θέσεις και ο επιστήμονας όρθιος στην πρώτη θέση</p>
<p>Κώδικες</p>	<p>κώδικας φαρμακοδιέγερσης - ναρκομανίας, κώδικας αθλητικός, κώδικας εξουσίας, κώδικας γνώσης, κώδικας νίκης, κώδικας επιστήμης</p>	

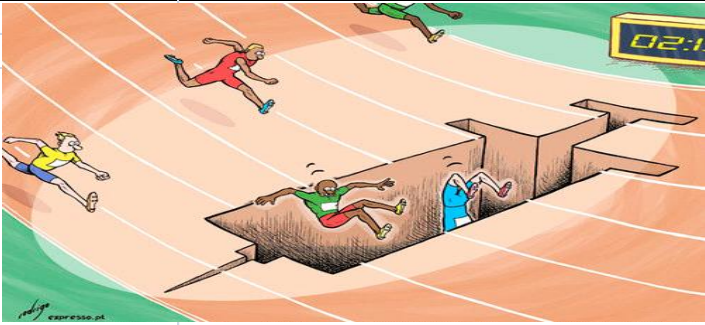
Ο γελοιογράφος στο 8^ο σκίτσο αναπαριστά την επιστήμη με έναν επιστήμονα που φορά γυαλιά, καπνίζει πίπα⁴, έχει δεμένα τα χέρια πίσω από την πλάτη και κοιτά ψηλά. Σε πρώτο επίπεδο συνδηλώνεται η γνώση και το κύρος του επιστήμονα, που

⁴ Ceci n'est pas une pipe (René Magritte, 1928-1929. The Treachery of Images)

έχει επίγνωση της δύναμης και της εξουσίας του, ενώ το αντικείμενο μελέτης του η χημεία, συνδηλώνεται από την ύπαρξη του φιαλιδίου εργαστηρίου χημείας. Τα ναρκωτικά αναπαρίστανται με ενέσεις φάρμακα και χάπια. Ο αθλητισμός, αν και βραβεύεται, αναπαρίσταται με ένα στεφάνι που συνήθως στέλνουμε ως δείγμα τιμής σε κηδείες και επετείους κηδειών. Σημαιολογικά δηλώνεται **ότι στους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν βραβεύονται πλέον οι αθλητές που ανταγωνίζονται, αλλά η χημεία και τα επιτεύγματα της, ενώ παράλληλα το πνεύμα των Ολυμπιακών αγώνων έχει σβήσει και αργοπεθαίνει.**

Γελοιογραφία 9

Πίνακας 9: Σημειωτική ανάλυση Γελοιογραφίας 9

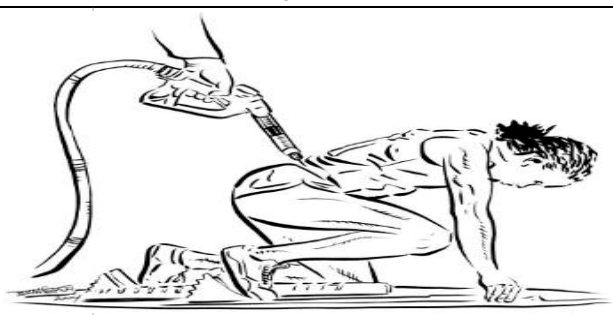
α/α	9	
Rodrigo (Portugal) www.rodrigocartoon.com		
M E T A Λ E I T O Y P Γ I E Σ	<i>Αναπαραστατική</i>	Πέντε αθλητές του στίβου τρέχουν σε αγώνα δρόμου (το χρονόμετρο γηπέδου γράφει), ενώ οι προπορευόμενοι δύο αθλητές έχουν πέσει μέσα σε ένα άνοιγμα που βρίσκεται μπροστά τους και φέρει (φέρνοντας) το σχήμα σύριγγας.
	<i>Διαπροσωπική</i>	Οι εικονιζόμενοι αθλητές κοιτούν μπροστά τους, φαίνονται ολόσωμοι και η γωνία θέασης είναι πλάγια (διαγώνια)
	<i>Κειμενική</i>	Πυρήνας της πληροφορίας: το άνοιγμα, στο σχήμα της σύριγγας, που χάσκει μέσα στον αγωνιστικό χώρο με τους δύο αθλητές που έχουν πέσει μέσα. Περιφερειακά στοιχεία : το χρονόμετρο και οι τρεις αθλητές που ακόμα τρέχουν αριστερά πάνω. Αριστερά πάνω διαγώνια: οι αθλητές που τρέχουν αποτελούν το ιδεώδες, το οποίο διαψεύδεται από το δεξιά κάτω μισό της γελοιογραφίας (την πραγματικότητα).
Κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητισμού, κώδικας χώρου, κώδικας χρονικός	

Στο 9^ο σκίτσο γίνεται αναφορά στους αγώνες δρόμου του στίβου, όπου συναντά κανείς και τα μεγαλύτερα σκάνδαλα - περιπτώσεις ντόπινγκ. Ο γελοιογράφος επιλέγει, ως σχήμα του κενού στο οποίο πέφτουν οι αθλητές μια σύριγγα. Πίσω από

τη σύριγγα τοποθετεί το χρονόμετρο γηπέδου, συνδηλώνοντας ότι οι αθλητές **στην προσπάθεια τους** να πραγματοποιήσουν όλο και θεαματικότερους χρόνους στις κούρσες τους και **να σπάσουν τα προηγούμενα ρεκόρ** (γι' αυτό και το χρονόμετρο), **καταφεύγουν στη φαρμακοδιέγερση**. Διαγώνια αριστερά «πάνω» οι αθλητές που τρέχουν αποτελούν το ιδεώδες, το οποίο διαψεύδεται από το δεξιά «κάτω» μισό της γελιογραφίας "την πραγματικότητα", όπου και φαίνεται ότι οι αθλητές δεν αποφεύγουν **την πτώση τους μέσα στην παγίδα του ντόπινγκ**. Σε δεύτερο επίπεδο συνδηλώνεται **η καταστροφή (πτώση) των αθλητών**, για αυτό και η πτώση ενός αθλητή είναι άσχημη (με το κεφάλι). Φαίνεται ότι οι αθλητές κατευθύνονται με ταχύτητα στο κενό, την παγίδα που βρίσκεται μπροστά τους, σημασιοδοτώντας πιθανώς την αδιαφορία που δείχνουν οι ίδιοι οι αθλητές για τις επιπτώσεις στην υγεία τους, αλλά και τη δυσκολία αποφυγής της παγίδας του ντόπινγκ.

Γελιογραφία 10

Πίνακας 10: Σημειωτική ανάλυση Γελιογραφίας 10

α/α	10	
Βασίλης Παπαγεωργίου		
M E T A Λ E I T O Y P Γ I E	<i>Αναπαραστατική</i>	Ένας/ Μία αθλητής/τρια σε φάση εκκίνησης στον βαθύρα δέχεται μία ένεση με τη μορφή μίας αντλίας βενζίνης αυτοκινήτου στη μέση του/της.
	<i>Διαπροσωπική</i>	Ο /Η αθλητής/τρια κοιτά προς τα κάτω. Το χέρι είναι απρόσωπο.
	<i>Κειμενική</i>	Πυρήνας της πληροφορίας: Ο /Η αθλητής/τρια του στίβου που δέχεται την ένεση. Αριστερά: ως Δεδομένο το χέρι με την αντλία - σύριγγα
Κώδικες	κώδικας φαρμακοδιέγερσης, κώδικας αθλητισμού, κώδικας εξουσίας - υποταγής	

Το 10^ο σκίτσο συνδηλώνει **την πραγματοποίηση⁵ του/της σύγχρονου αθλητή/τριας**. Ο γελοιογράφος στο σκίτσο 10 εντοπίζει την αναλογία ανάμεσα σε έναν αθλητή και σε ένα όχημα, που γεμίζουν με ενέργεια - καύσιμα πριν την «χρήση» τους. Αυτή η οπτική μεταφορά αποτελεί τον πυρήνα της γελοιογραφίας, καυτηριάζοντας τη αντικειμενοποίηση του ανθρώπου-αθλητή. Ο σύγχρονος αθλητής αποτελεί πλέον μηχανήμα του αθλητισμού, που χρειάζεται το «καύσιμο» του για την εξασφάλιση της επιθυμητής απόδοσης. Η αντλία αριστερά ως "Δεδομένο" έχει τη μορφή σύριγγας, παραπέμποντας στο ντόπινγκ. Κρατείται μόνο από ένα απρόσωπο χέρι, που δηλώνει την **χωρίς συναισθηματισμούς χορήγηση των ουσιών**. Ο/Η αθλητής/τρια απεικονίζεται στην θέση εκκίνησης, πιθανώς για να έχει τη σκυφτή θέση με το κεφάλι χαμηλωμένο, ώστε παράλληλα να συνδηλώνεται και η **χωρίς αντίσταση αποδοχή της φαρμακοδιέγερσης**. Το σκίτσο είναι χωρίς χρώμα, για να διευκολύνεται η εστίαση στην ιδέα.

3.1.5.2 Μέρος Β': Ανάλυση του περιεχομένου - Κατηγοριοποίηση

Ερώτημα 1

Κατά τη γνώμη σου ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει η κάθε γελοιογραφία /το κάθε σκίτσο; (τι θέλει να πει αυτό το σκίτσο;). Επικεντρώσου στο μήνυμα και όχι στην περιγραφή της γελοιογραφίας.

Οι απαντήσεις των μαθητών/τριών στο Ερώτημα 1, αναφορικά με την πρόσληψη του μηνύματος, ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες για κάθε γελοιογραφία. Μονάδα καταγραφής και ανάλυσης αποτέλεσε η αυτοτελής απάντηση του μαθητή (whole text). Μετά από πολλαπλές και προσεκτικές αναγνώσεις, προσδιορίστηκαν τα βασικά στοιχεία και το κύριο μήνυμα (Κυριαζή, 1999) που χαρακτηρίζουν την απάντηση του κάθε μαθητή/τριας και καταχωρίστηκε σε μία από τις τέσσερις κάτω αναφερόμενες κατηγορίες. Τα κριτήρια που υιοθετήθηκαν, ώστε να οδηγηθούμε στην «ποσοτικοποίηση» και τη μέτρηση στο Ερώτημα 1 βασίστηκαν σε αποκαλυπτικούς δείκτες, συχνά βέβαια «κατά προσέγγιση» («μόνο στα μαθηματικά υπάρχουν αυστηρά κριτήρια») που προέκυψαν από τη σημειωτική ανάλυση των γελοιογραφιών. Έτσι βάση των δεικτών που σημειώνονται με **έντονα γράμματα (bold)** στην

⁵ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. (Λούκατς, 2006). *Η πραγματοποίηση και η συνείδηση του προλεταριάτου*. (Κ. Καβουλάκος, Επιμ. Στ. Βιρβιδάκης, Π. Καλλιγιάς, Γ. Ξηροπαΐδης, & Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, Μτφρ.). Εκκρεμές: 2006.

σημειωτική ανάλυση που προηγήθηκε ταξινομήθηκαν / καταχωρίστηκαν οι απαντήσεις των μαθητών/τριών στις εξής τέσσερις (4) θεματικές κατηγορίες (Βλ. Πίνακα 11):

Κατηγορία «Άγνοια» (0): όταν ο έφηβος δηλώνει «δεν ξέρω» ή «δεν κατάλαβα».

Κατηγορία «Λάθος» (1): όταν η γνώμη, η κρίση και άποψη του μαθητή βρίσκεται σε απόσταση από την αλήθεια ή την πραγματικότητα εν γένει (Μπαμπινιώτης, 2002).

Κατηγορία - Παρανόηση (2): όταν το επιδιωκόμενο μήνυμα δεν γίνεται αντιληπτό από τους μαθητές/τριες, ο έφηβος μαθητής γελιέται και ερμηνεύει εσφαλμένα (Μπαμπινιώτης, 2002) και

Κατηγορία – «Σωστό» (3): όταν ο μαθητής αντιλαμβάνεται (κατά προσέγγιση) σωστά το επιδιωκόμενο μήνυμα της κάθε γελοιογραφίας.

Πίνακας 11: Κατηγορίες στο Ερώτημα 1

0	1	2	4
ΑΓΝΟΙΑ	ΛΑΘΟΣ	ΠΑΡΑΝΟΗΣΗ	"ΣΩΣΤΟ"

Ερώτημα 2

Σου άρεσαν οι γελοιογραφίες και γιατί; Ποια στοιχεία από τα σκίτσα, σου άρεσαν περισσότερο; (υπόθεση, χρώματα, διάλογοι, άλλο)

Αρχικά οι απαντήσεις των μαθητών/τριών ταξινομήθηκαν ως προς την θετική, ουδέτερη ή αρνητική κατεύθυνση αναφορικά με την αρέσκεια:

- ❖ **θετική κατεύθυνση (2):** εντάχτηκαν όλες οι αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δήλωναν αρέσκεια.
- ❖ **ουδέτερη κατεύθυνση (1):** εντάχτηκαν όλες οι αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δήλωναν ότι κάποιες γελοιογραφίες τους/τις ήταν αρεστές και κάποιες όχι. Όπως: «Δε με άρεσαν όλα γιατί πιστεύω ότι ειρωνεύονται κάποια». « Μου άρεσαν ορισμένα όπως το 8,10,2,4».
- ❖ **αρνητική κατεύθυνση (0):** εντάχτηκαν οι αναφορές στις οποίες οι μαθητές/τριες δήλωναν ότι οι γελοιογραφίες δεν τους άρεσαν.

Στην συνέχεια κωδικοποιήθηκαν οι αναφορές σε σχέση με τους λόγους και τα στοιχεία της αρέσκειας των γελοιογραφιών. Από την κωδικοποίηση προέκυψαν οι παρακάτω πέντε (5) θεματικές κατηγορίες (Βλ. Πίνακα 12).

- **Κατηγορία 1 - Υπόθεση:** στην κατηγορία εντάσσονται όλες οι αναφορές που δηλώνουν ως αρεστή την υπόθεση, το μήνυμα, την ιδέα, το νόημα των γελοιογραφιών.
- **Κατηγορία 2 - Διάλογοι:** στην κατηγορία εντάσσονται όλες οι αναφορές που δηλώνουν ως λόγο αρέσκειας τους διάλογους.
- **Κατηγορία 3 – Σχέδιο & Χρώμα:** η κατηγορία περιλαμβάνει αναφορές αρέσκειας σχετικές με τα χρώματα και τη σχεδίαση των γελοιογραφιών.
- **Κατηγορία 4 - Χιούμορ:** η κατηγορία περιλαμβάνει αναφορές αρέσκειας σχετικές με το χιούμορ της γελοιογραφίας.
- **Κατηγορία 5 - Διάφορα:** περιλαμβάνει όλες τις αναφορές που δεν εντάχτηκαν στις τέσσερις (4) προηγούμενες κατηγορίες και αφορούσαν άλλους λόγους αρέσκειας.

Πίνακας 12: Κατηγορίες αρέσκειας στο Ερώτημα 2

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	1	2	3	4	5
Θ Ε Μ Α	ΥΠΟΘΕΣΗ/ΜΗΝΥΜΑ (ΝΟΗΜΑ -ΙΔΕΑ)	ΔΙΑΛΟΓΟΙ	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΣΚΙΤΣΟΥ (σχεδίαση- χρώματα)	ΧΙΟΥΜΟΡ	ΔΙΑΦΟΡΑ

Αναφορικά με τους λόγους μη αρέσκειας προέκυψαν οι εξής δύο (2) κατηγορίες (Βλ Πίνακα 13).

- **Κατηγορία 6 - Υπόθεση:** στην κατηγορία εντάσσονται αναφορές από τις οποίες προκύπτει ότι η υπόθεση, το μήνυμα, η ιδέα, το νόημα των γελοιογραφιών δεν ήταν αρεστό.
- **Κατηγορία 7 - Σχέδιο & Υπερβολή:** αναφορές που εξέφραζαν αποδοκιμασία ως προς την σχεδίαση την υπερβολή αλλά και τα χρώματα των γελοιογραφιών.

Πίνακας 13: Κατηγορίες ΜΗ αρέσκειας στο Ερώτημα 2

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	6	7
ΘΕΜΑ	ΥΠΟΘΕΣΗ/ΜΗΝΥΜΑ (ΝΟΗΜΑ -ΙΔΕΑ)	ΑΠΟΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ και ΤΕΧΝΙΚΗΣ

Ερώτημα 3

Σου θυμίζουν αυτές οι γελοιογραφίες κάτι άλλο και τι είναι αυτό; (π.χ. εικόνες, πρόσωπα, τοπία, αντικείμενα που έχεις δει είτε στο περιβάλλον σου, είτε σε έργα τέχνης, είτε σε περιοδικά, στον κινηματογράφο ή αλλού). Αν μπορείς δώσε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα.

Αρχικά οι απαντήσεις των μαθητών/τριών ταξινομήθηκαν ως προς την διακειμενικότητα με ναι (1) ή όχι (0).

- ❖ **Ναι (1):** όταν στους μαθητές/τριες οι γελοιογραφίες ως σύνολο ή κάποια συγκεκριμένη γελοιογραφία θύμιζε κάτι. Παράλληλα ταξινομούνταν και ο αριθμός των γελοιογραφιών που ανακαλούσε μνήμες.
- ❖ **Όχι (0):** εντάχτηκαν οι αναφορές, όπου οι μαθητές/τριες δήλωναν ότι οι γελοιογραφίες δεν τους θύμιζαν κάτι άλλο.

Στη συνέχεια, από την κωδικοποίηση των απαντήσεων των μαθητών/τριών, αναφορικά με την διακειμενικότητα των γελοιογραφιών, προέκυψαν οι παρακάτω κατηγορίες και υποκατηγορίες (Βλ. Πίνακα 14).

- ο **Κατηγορία 0 - Τίποτα:** στην κατηγορία αυτή εντάσσονται όλες οι αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δηλώνουν ότι οι γελοιογραφίες δεν τους θυμίζουν κάτι.
- ο **Κατηγορία 1 - Αθλητισμός και ΜΜΕ:** στην κατηγορία αυτή εντάσσονται όλες οι αναφορές των μαθητών/τριών που σχετίζονται με διακειμενικότητα η οποία προκύπτει μέσα από την προβολή του αθλητισμού από τα ΜΜΕ.

Ειδικότερα στην κατηγορία 1 (Αθλητισμός και ΜΜΕ) αντιστοιχούν οι παρακάτω τέσσερις (4) υποκατηγορίες:

- **Υποκατηγορία 1.1 - Μ.Μ.Ε:** αναφορές με εκφράσεις, όπου οι

μαθητές/τριες δηλώνουν ότι έχουν δει (σε κόμικς - έργα – ντοκιμαντέρ - στο διαδίκτυο ή στην τηλεόραση), διαβάσει (σε άρθρα εφημερίδων ή στο διαδίκτυο) ή ακούσει (ειδήσεις) κάτι σχετικό με το ντόπινγκ στον αθλητισμό.

- **Υποκατηγορία 1.2 – Ολυμπιακοί Αγώνες (Ο.Α):** εντάσσονται όλες οι αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δηλώνουν ότι τους/τις θυμίζουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες ως αθλητικό γεγονός. Εμπεριέχονται και αναφορές στους πρωταθλητές Ο. Α όπως και στις τελετές απονομής μεταλλίων σε αυτούς.

- **Υποκατηγορία 1.3 – Αθλητικού/α χώροι/αντικείμενα:** εντάσσονται αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δηλώνουν ότι τους /τις θυμίζουν γενικότερα αθλητές, γήπεδα ή αντικείμενα αθλητικά.

- **Υποκατηγορία 1.4 – Περιπτώσεις ντόπινγκ:** εντάσσονται αναφορές μαθητών/τριών που δηλώνουν ότι τους θυμίζουν περιπτώσεις ντοπαρίσματος αθλητών ελλήνων και ξένων.

- ο **Κατηγορία 2 - Ναρκωτικά:** αναφορές που σχετίζονται με ανάκληση μνήμης από γεγονότα με ναρκωτικά.

- ο **Κατηγορία 3 – Συζητήσεις:** αναφορές όπου οι μαθητές/τριες δηλώνουν ότι θυμούνται να έχουν συζητήσει είτε με γονείς είτε με εκπαιδευτικούς για το θέμα ντόπινγκ.

- ο **Κατηγορία 4 – Διάφορα:** περιέχει όλες τις αναφορές που δεν υποπίπτουν στις προηγούμενες κατηγορίες και εμφανίζουν μικρή συχνότητα.

Πίνακας 14: Θεματικές κατηγορίες και υποκατηγορίες στο Ερώτημα 3

ΘΕΜΑ	ΤΙΠΟΤΑ	ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ				ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	ΣΥΖΗΤΗΣΗ	ΔΙΑΦΟΡΑ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	0	1				2	3	4
ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ		1.1	1.2	1.3	1.4			
ΑΝΑΦΟΡΕΣ	δεν θυμίζει ΤΙΠΟΤΑ	ΜΜΕ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ: ΕΙΔΗΣΕΙΣ, ΕΡΓΑ, ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΚΜΠΟΜΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: ΕΙΚΟΝΕΣ, ΑΡΘΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΑΡΘΡΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΟΜΙΚΣ	Ο.Α α) Ο.Α ΡΙΟ, ΛΟΝΔΙΝΟ β) ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΕΣ Ο.Α γ) ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ Ο.Α	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ	ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΝΤΟΠΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΑΘΛΗΤΩΝ		ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ	

Ερώτημα 4

Αν ήταν να αλλάξεις κάτι σε κάποια από τις γελοιογραφίες, σε ποιον τομέα θα έκανες αλλαγές; Ποιες και γιατί;

Αρχικά οι απαντήσεις ταξινομήθηκαν σχετικά με την πρόθεση των μαθητών/τριών να προβούν σε αλλαγή (ναι) ή μη (όχι), στοιχείων των γελοιογραφιών.

- ❖ **Ναι (1):** όλες οι αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δήλωναν ότι θα άλλαζαν κάτι. Παράλληλα καταγράφονταν και ο αριθμός της συγκεκριμένης γελοιογραφίας στην οποία θα προέβαιναν σε αλλαγές.
- ❖ **Όχι (0):** όλες οι αναφορές, στις οποίες οι μαθητές/τριες δήλωναν ότι δεν θα άλλαζαν κάτι.

Στην συνέχεια από την κωδικοποίηση προέκυψαν οι παρακάτω οκτώ (8) κατηγορίες (Βλ. Πίνακα 15):

- **Κατηγορία 1 - Αφαίρεση στοιχείων:** εντάσσονται αναφορές σχετικές με την αφαίρεση στοιχείων που παραπέμπουν στο ντόπινγκ, όπως αφαίρεση ουσιών, βελόνων, ναρκωτικών και ντοπαρισμένων αθλητών.
- **Κατηγορία 2 - Ανταλλαγές:** εντάσσεται κάθε αναφορά σε αφαίρεση στοιχείων των γελοιογραφιών που παραπέμπουν στο ντόπινγκ με ταυτόχρονη προσθήκη άλλων στοιχείων που σχετίζονται θετικά με τον αθλητισμό, όπως αντικατάσταση/ανταλλαγή ντοπαρισμένων αθλητών με άλλους ικανούς ή ορεξάτους για άθληση αθλητές και των ουσιών/ναρκωτικών με υγιεινές τροφές.
- **Κατηγορία 3 - Προσθήκη διάλογων:** στην κατηγορία εντάσσεται κάθε αναφορά σε προσθήκη διαλόγων (στις γελοιογραφίες που δεν είχαν).
- **Κατηγορία 4 - Προσθήκη χρώματος:** στην κατηγορία εντάσσεται κάθε αναφορά προσθήκη χρώματος (στις γελοιογραφίες που δεν είχαν).
- **Κατηγορία 5 - Βελτίωση κατανόησης:** εντάσσονται οι αναφορές για βελτίωση της κατανόησης, όπως «θα έκανα λίγο πιο σαφές την πρώτη».
- **Κατηγορία 6 - Αφαίρεση υπερβολής:** στην κατηγορία εντάσσονται

αναφορές για αλλαγές σε κάποιες γελοιογραφίες ως προς το χαρακτηριστικό της υπερβολής που διαθέτουν, όπως: «θα άλλαζα το σκίτσο 4 επειδή είναι λίγο υπερβολικό».

- **Κατηγορία 7 - Καμία αλλαγή / Τίποτα:** στην κατηγορία εντάσσονται οι αναφορές μαθητών/τριών που δηλώνουν ότι δεν θα προέβαιναν σε καμία αλλαγή.
- **Κατηγορία 8 - Διάφορα:** η κατηγορία αυτή περιέχει όλες τις αναφορές που δεν υποπίπτουν στις προηγούμενες κατηγορίες και εμφανίζουν μικρή συχνότητα.

Πίνακας 15: Θεματικές κατηγορίες στο Ερώτημα 4

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	1	2	3	4	5	6	7	8
ΘΕΜΑ	ΑΦΑΙΡΕΣΗ στοιχείων που παραπέμπουν στο ντόπινγκ - αποφυγή αναφοράς του θέματος ντόπινγκ	ΑΛΛΑΓΕΣ (ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ) ντοπαρισμένων αθλητών με ικανούς - ορεξιάτους αθλητές και στοιχείων ντόπινγκ με υγιεινή διατροφή	ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΔΙΑΛΟΓΩΝ	ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΧΡΩΜΑΤΟΣ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ	ΜΕΙΩΣΗ ΥΠΕΡΒΟΛΗΣ	ΚΑΜΙΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ (χιούμορ- σχεδίαση...)

Ερώτημα 5

Ποιο σκίτσο- γελοιογραφία σου άρεσε τελικά περισσότερο και γιατί;

Αρχικά οι αναφορές ταξινομήθηκαν με βάση την αναφορά προτίμησης σε κάποιο συγκεκριμένο σκίτσο και καταγράφονταν και ο αριθμός. Στη συνέχεια από την κωδικοποίηση των λόγων προτίμησης προέκυψαν οι παρακάτω πέντε (5) κατηγορίες, όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 16 που ακολουθεί:

- **Κατηγορία 1 - Υπόθεση:** στην κατηγορία εντάσσονται όλες οι αναφορές που δηλώνουν ως αρεστή την υπόθεση, το μήνυμα, την ιδέα, το νόημα των γελοιογραφιών.
- **Κατηγορία 2 - Διάλογοι:** στην κατηγορία εντάσσονται όλες οι αναφορές που δηλώνουν ως λόγο αρέσκειας τους διάλογους.
- **Κατηγορία 3 - Χρώμα-Σχέδιο:** η κατηγορία περιλαμβάνει αναφορές αρέσκειας σχετικές με τα χρώματα και τη σχεδίαση του σκίτσου.

- ο **Κατηγορία 4 - Χιούμορ:** η κατηγορία περιλαμβάνει αναφορές αρέσκειας σχετικές με το χιούμορ της γελοιογραφίας.
- ο **Κατηγορία 5 - Διάφορα:** όλες οι αναφορές που δεν εντάχθηκαν στις τέσσερις (4) προηγούμενες κατηγορίες και αφορούσαν άλλους λόγους αρέσκειας.

Πίνακας 16: Θεματικές κατηγορίες δήλωσης προτίμησης στο Ερώτημα 5

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	1	2	3	4	5
ΘΕΜΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΗΝΥΜΑ ΝΟΗΜΑ ΙΔΕΑ ΘΕΜΑ	ΔΙΑΛΟΓΟΙ	ΣΧΕΔΙΟ - ΧΡΩΜΑ	ΧΙΟΥΜΟΡ	ΔΙΑΦΟΡΑ

Αναφορικά με την μη προτίμηση συγκεκριμένου σκίτσου προέκυψαν οι εξής δύο (2) κατηγορίες (Βλ. Πίνακα 17).

- ο **Κατηγορία 6 - Υπόθεση:** στην κατηγορία εντάσσονται αναφορές από τις οποίες προκύπτει ότι η υπόθεση, το μήνυμα, η ιδέα, το νόημα των γελοιογραφιών δεν ήταν αρεστό.
- ο **Κατηγορία 7- Αποδοκιμασία αισθητικής:** αναφορές που εξέφραζαν αποδοκιμασία ως προς την σχεδίαση, την υπερβολή, τα χρώματα.

Πίνακας 17: Θεματικές κατηγορίες δήλωσης μη προτίμησης στο Ερώτημα 5

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	6	7
ΘΕΜΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΜΗ ΑΡΕΣΤΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΗΝΥΜΑ ΝΟΗΜΑ ΙΔΕΑ ΘΕΜΑ	ΑΠΟΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

Ερώτημα 6

Τι είναι κατά τη γνώμη σου το ντόπινγκ;

Από την κωδικοποίηση προέκυψαν οι παρακάτω πέντε (5) βασικές κατηγορίες και υποκατηγορίες (Βλ. Πίνακα 18).

- ο **Κατηγορία 1:** στην κατηγορία αυτή εντάσσονται όλες οι αναφορές σχετικά

με το τι είναι το ντόπινγκ κατά τη γνώμη των μαθητών/τριών (προσπάθειες ορισμού). Ειδικότερα στην Κατηγορία 1 αντιστοιχούν οι παρακάτω τέσσερις υποκατηγορίες:

- **Υποκατηγορία 1.1 – Ουσίες:** εντάσσονται οι αναφορές των μαθητών/τριών στο ντόπινγκ ως ουσίες γενικά.
 - **Υποκατηγορία 1.2 - Αναβολικά:** εντάσσεται κάθε αναφορά στο ντόπινγκ με λέξεις όπως: «steroid», «αναβολικά» και «αναβολικά στεροειδή».
 - **Υποκατηγορία 1.3 – Ναρκωτικά:** εντάσσονται οι αναφορές των μαθητών/τριών στο ντόπινγκ ως ναρκωτικά
 - **Υποκατηγορία 1.4 - Φάρμακα:** εντάσσονται οι αναφορές στο ντόπινγκ ως φάρμακα και ενέσεις.
 - **Υποκατηγορία 1.5 – Διάφορα:** εντάσσονται οι λοιπές αναφορές, μη ορθές ως προς το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου «ντόπινγκ», όπως «Κρίκοι», «Νομίζω ότι είναι τα βάρη που σηκώνουν και άντρες και γυναίκες, για να γίνουν δυνατότεροι», «Κάποιο άθλημα υποθέτω».
- **Κατηγορία 2:** εντάσσεται οποιαδήποτε αναφορά στις παρενέργειες από τη χρήση ντόπινγκ.
 - **Κατηγορία 3 - Κίνητρα / Αιτίες:** εντάσσεται οποιαδήποτε αναφορά στα κίνητρα και τις αιτίες που οδηγούν στο ντόπινγκ.
 - **Κατηγορία 4:** εντάσσεται οποιαδήποτε αναφορά στην ηθική θεώρηση του φαινομένου.
 - **Κατηγορία 5 - Άλλες πληροφορίες:** εντάσσεται οποιαδήποτε άλλη αναφορά σε πληροφορία σχετική με το φαινόμενο ντόπινγκ.
 - **Κατηγορία 6 - Άγνοια:** εντάσσονται αναφορές άγνοιας του φαινομένου ή του όρου. Οι μαθητές/τριες δήλωναν «δεν ξέρω», «δεν γνωρίζω».

Πίνακας 18: Θεματικές κατηγορίες και υποκατηγορίες στο Ερώτημα 6

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	1					2	3	4	5	6
ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5					
ΘΕΜΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΟΥΣΙΕΣ	ΑΝΑΒΟΛΙΚΑ	ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	ΦΑΡΜΑΚΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ - ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ	ΑΙΤΙΕΣ - ΚΙΝΗΤΡΑ	ΗΘΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ	ΑΛΛΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	ΔΞ/ΔΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων που ακολουθεί, θα γίνει σύμφωνα με τη σειρά που τέθηκαν τα ερωτήματα στην παρούσα έρευνα.

4.1.1 Ερώτημα 1

Γελοιογραφία 1

Τα αποτελέσματα στο ερώτημα αυτό έδειξαν, ότι 60 μαθητές/τριες (39,5%) φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα και να γνωρίζουν το φαινόμενο της αρρενοποίησης, ως συνέπεια της φαρμακοδιέγερσης. 13 μαθητές/τριες (27,6%) παρανόησαν, προσλαμβάνοντας ως μήνυμα είτε τον φυλετικό ρατσισμό όπως: «Ο άντρας με τον λόγο του συμπεραίνουμε ότι μιλάει ρατσιστικά και λέει ότι μόνο οι άντρες μπορούν να νικήσουν σε αγώνες», «Το σκίτσο θέλει να μας πει πως εκτός από τα αγόρια που παίρνουν μετάλλια μπορούν να πάρουν και τα κορίτσια» είτε τον ρατσισμό, λόγω μη συμμόρφωσης της αθλήτριας στα πρότυπα ομορφιάς γυναικών: «Κρίνουμε μόνο από την εξωτερική εμφάνιση», «Ποτέ να μην κοροϊδεύεις κάποιον που μοιάζει με άλλο φύλο. Ο ρατσισμός δεν είναι λύση». Επιπρόσθετα, το (8,6%) των μαθητών/τριών απείχε από την αντίληψη της πραγματικότητας, όπως: «και οι δύο ζηλεύουν την

Ελλάδα», «Μας λέει ότι μόνο όσοι δεν παίρνουν ουσίες μπορούν να τα καταφέρουν καλύτερα από τους υπόλοιπους που παίρνουν ουσίες».

Τέλος, 25 μαθητές/τριες (16,4%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας και 12 μαθητές/τριες (7,9%) δεν απάντησαν.

Από τους 60 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (55%) (33) είναι κορίτσια και το (45%) (27) αγόρια
- Το (53,3%) (33) είναι μαθητές/τριες της Γ΄ τάξης, το (28,3%) (17) είναι μαθητές/τριες της Β΄ τάξης και το υπόλοιπο (18,3%) της Α΄ τάξης (11 μαθητές/τριες).
- Το (75%) 45 μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το υπόλοιπο (25%) δεν αθλείται (15 μαθητές/τριες).

Από την ανάλυση μάλιστα προκύπτει **στατιστικά σημαντική σχέση** μεταξύ της **μεταβλητής της τάξης** και της «σωστής» αντίληψης του επιδιωκόμενου μηνύματος. Μόλις σε (2%) των αναφορών των μαθητών/τριών της Γ΄ τάξης δηλώνεται άγνοια ως προς το επιδιωκόμενο μήνυμα σε σχέση με το (20,8%) των αναφορών της Β΄ τάξης και το (26%) της Α΄ τάξης. Αντίστοιχα το (65,3%) των αναφορών της Γ΄ τάξης καταχωρίστηκαν στην Κατηγορία 3: «σωστό», έναντι του (32,1%) των αναφορών των μαθητών/τριών της Β τάξης και του μόλις (22%) των αναφορών της Α΄ τάξης ($\chi^2= 32,758$, $df=8$, $sig.0,000$). Σε **συνάρτηση με την ηλικία και την πρόσληψη του μηνύματος προκύπτει επίσης στατιστικά σημαντική σχέση** ($\chi^2= 39,888$, $df=12$, $sig.0,000$).

Γελοιογραφία 2

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι 89 μαθητές/τριες (58,6%) φαίνεται να αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα, και να γνωρίζουν την σύνδεση του ντόπινγκ με την επίτευξη των ρεκόρ και τα επακόλουθα χρηματικά έπαθλα. 42 μαθητές/τριες (27,6%) παρανόησαν, προσλαμβάνοντας πιο συχνά ως μήνυμα το κόστος για την αγορά ναρκωτικών, όπως « Τα λεφτά που έχουν ξοδέψει οι άνθρωποι για τα ναρκωτικά είναι αμέτρητα», «τα λεφτά σε γεμίζουν ναρκωτικά» είτε τη δυσκολία του αθλήματος «Το μήνυμα που μας δίνει η εικόνα δίπλα είναι ότι μερικές φορές στον αθλητισμό θα συναντήσουμε και πολλά εμπόδια. Δυσκολίες στον αθλητισμό». Επιπρόσθετα, 9 μαθητές/τριες (5,9%) απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας, όπως «Ένα εμπόδιο είναι μεγαλύτερο όταν το πηδάει άλλος αντί για σένα», «Ο αθλητής δεν είναι σίγουρος για αυτό που πάει να κάνει γιατί αν νικήσει θα τα

πληρώσει ενώ αυτός δεν θέλει».

Τέλος, 7 μαθητές/τριες (4,6%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας και 5 μαθητές/τριες (3,3%) δεν απάντησαν στο Ερώτημα 1.

Από τους 89 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα:

- Το (50,6%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (45) και το (49,4%) κορίτσια (44).
- Το (39,3%) (35) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (33,73%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (30) και το υπόλοιπο (27%) της Α' τάξης (24 μαθητές/τριες).
- Το (68,5%) (61) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (31,5%) δεν αθλείται (29 μαθητές/τριες).

Γελοιογραφία 3

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι 97 μαθητές/τριες το (63,8%) φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα και να γνωρίζουν ότι υπάρχουν συνέπειες που προκαλούνται στην υγεία από τη χρήση της φαρμακοδιέγερσης. 30 μαθητές/τριες (19,7%) παρανόησαν, προσλαμβάνοντας ως μήνυμα συχνά το γεγονός ότι πρέπει να προσπαθούμε, ακόμα και αν ο αντίπαλος είναι δυνατότερος *«Δεν χρειάζεται να φοβάσαι τους άλλους όσο και ποιο δυνατός φαίνεται»*. Επιπρόσθετα, 11 μαθητές/τριες το (7,2%) των μαθητών απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας, όπως: *«Όλοι οι αθλητές προσπαθούν να κερδίσουν χωρίς να παίρνουν ναρκωτικά»*, *«Όλοι πρέπει να έχουν διάθεση για τον αθλητισμό»*.

Τέλος, 9 μαθητές/τριες (5,9%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, και 5 μαθητές/τριες (3,3%) δεν απάντησαν.

Από τους 97 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (53,6%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (52) και το (46,4%) κορίτσια (45).
- Το (36,1%) (35) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (32%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (31) και το υπόλοιπο (32%) της Α' τάξης (31 μαθητές/τριες).
- Το (72,2%) (70) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (27,8%) δεν αθλείται (27) μαθητές/τριες.

Γελοιογραφία 4

Τα αποτελέσματα στο ερώτημα για το μήνυμα της Γελοιογραφίας 4, έδειξαν ότι 112 μαθητές/τριες (73,7%) φαίνεται να αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα και να γνωρίζουν την εξάπλωση της φαρμακοδιέγερσης, ακόμα και στον «ιερό θεσμό» των Ολυμπιακών Αγώνων. 23 μαθητές/τριες (15,1%) παρανόησαν, προσλαμβάνοντας πιο συχνά ως μήνυμα τα προβλήματα υγείας στους αθλητές από την χρήση φαρμάκων και τη συμμετοχή αθλητών με προβλήματα υγείας σε αθλητικές διοργανώσεις και Παραολυμπιακούς Αγώνες, όπως:

«Μας δείχνει ότι δεν αγωνίζονται μόνο οι άνθρωποι που δεν έχουν πρόβλημα αλλά και οι άνθρωποι που έχουν πρόβλημα και προσπαθούν να πάρουν μέρος και λέγονται παραολυμπιακοί αγώνες», «Δεν πρέπει να βλάπτουμε την υγεία μας για να κερδίσουμε». Επιπρόσθετα, (7,2%) 11 μαθητές/τριες απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας με αναφορές όπως: «Κάποια ναρκωτικά σε κάνουν δυνατό αλλά κάποια όχι. Είναι επικίνδυνα αλλά και ακίνδυνα».

Τέλος, 6 μαθητές/τριες (3,9%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, ενώ όλοι οι μαθητές/τριες έδωσαν απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα.

Από τους 112 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα:

- το (53,6%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (60) και το (46,4%) κορίτσια (52).
- Το 38,4% (43) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (34,8%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (39), και το υπόλοιπο (26,8%) της Α' τάξης (30 μαθητές/τριες).
- Το (70,5%) (79) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί, ενώ το (29,5%) δεν αθλείται.(33 μαθητές/τριες).

Προέκυψε **στατιστικά σημαντική σχέση σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της τάξης**. Το (87,8%) των μαθητών/τριών της Γ' τάξης προσέλαβε το επιδιωκόμενο μήνυμα, συγκριτικά με το (58,8%) των μαθητών/τριών της Α' τάξης ($\chi^2= 11,952$, $df=6$, $sig.0,063$).

Γελοιογραφία 5

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι 77 μαθητές/τριες (50,7%) φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα, ότι το ντόπινγκ απειλεί την υπόσταση του

αθλητισμού. 34 μαθητές/τριες (22,4%) παρανόησαν, προσλαμβάνοντας κυρίως ως μήνυμα ότι ο αθλητής έχει παρά πολύ δύναμη, λόγω φαρμακοδιέγερσης με αναφορές όπως: «*Το σκίτσο δείχνει ότι όταν χρησιμοποιείς αναβολικά γίνεσαι όλο και πιο δυνατός*», «*αποκτά δύναμη με τα αναβολικά*».

Επιπρόσθετα το (10,5%) 16 μαθητές/τριες απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας. «*Μας δείχνει ότι πρέπει να έχουμε πολύ καλό σώμα αλλά όχι πάρα πολύ*».

Τέλος, 20 μαθητές/τριες (13,2%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, και 5 μαθητές/τριες (3,3%) δεν απάντησαν.

Από τους 77 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (57,1%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (44) και το (42,9%) κορίτσια (33).
- Το (42,9%) (33) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (28,6%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (22) και το υπόλοιπο (28,6%) της Α' τάξης (22 μαθητές/τριες).
- Το (75,3%) (58) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (24,7%) δεν αθλείται (19 μαθητές/τριες).

Από την ανάλυση των δεδομένων της Γελοιογραφίας 5 προέκυψε **στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της «σωστής» πρόσληψης του μηνύματος και της ηλικίας** των μαθητών/τριών. Από τους μαθητές/τριες που δήλωσαν άγνοια, το (85%) είναι ηλικίας 12 (40%) και 13 (45%) ετών, ενώ το υπόλοιπο (15%) αποτελείται μόνο από μαθητές/τριες ηλικίας 14 ετών ($\chi^2 = 22,449$, $df=12$, $sig.0,033$).

Γελοιογραφία 6

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι το (61,2%) 93 μαθητές/τριες φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα και να γνωρίζουν ότι η συμμετοχή στην άθληση δεν προστατεύει απριόρι από την χρήση ουσιών. 42 μαθητές/τριες (27,6%) παρανόησαν, μη προσλαμβάνοντας το επιδιωκόμενο μήνυμα, όπως π.χ. ότι η ενασχόληση με τον αθλητισμό δεν κατάφερε τελικά να απεξαρτηκοποιήσει τους ήδη χρήστες ουσιών. «*Στο σκίτσο αυτό μας λέει ότι αν είναι κάποιος εθισμένος στα ναρκωτικά, δεν μπορείς να τον σώσεις*». Επιπρόσθετα, το (7,2%) 11 μαθητές/τριες απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας, με αναφορές όπως «*όλοι πρέπει να αθλούμαστε όπως και αν ήμαστε*».

Τέλος, 6 μαθητές/τριες (3,9%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, ενώ όλοι οι μαθητές/τριες έδωσαν απάντηση.

Από τους 93 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (50,5%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (47) και το (49,5%) κορίτσια (46)
- Το (41,9%) (39) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (32,3%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (30) και το υπόλοιπο (25,8%) της Α' τάξης (24 μαθητές/τριες).
- Το 72% (67) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (28%) δεν αθλείται (26 μαθητές/τριες).

Η σχέση μεταξύ της μεταβλητής της τάξης, στην οποία είναι οι μαθητές/τριες, και της πρόσληψης του «σωστού» μηνύματος αποδείχτηκε στατιστικά σημαντική με τους μαθητές/τριες της Γ' τάξης να έχουν αντιληφθεί το επιδιωκόμενο μήνυμα σε ποσοστό (80%) ενώ της Α' τάξης σε ποσοστό (48%) ($\chi^2= 17,437$, $df=6$, $sig.0,008$). Σε συνάρτηση με την ηλικία και την πρόσληψη του μηνύματος προκύπτει επίσης στατιστικά σημαντική σχέση ($\chi^2= 25,281$ $df=9$ $sig.0,003$) με το (100%) των μαθητών/τριών που δηλώνει άγνοια να είναι ηλικίας 12 (50%) και 13 (50%) ετών.

Γελοιογραφία 7

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι 86 μαθητές/τριες (56,6%) φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα και να γνωρίζουν την παγκόσμια εξάπλωση του φαινομένου ντόπινγκ. 19 μαθητές/τριες (12,5%) παρανόησαν, προσλαμβάνοντας ως μήνυμα ότι τα ναρκωτικά και οι ουσίες δεν κάνουν καλό στην υγεία, παραμορφώνοντας τον αθλητή. «*Το σκίτσο θέλει να μας πει πως, επειδή παίρνουμε πολλές ουσίες κακές για τον οργανισμό μας, μας κάνει πολλοί δυνατούς, αλλά κάνουμε κακό στην υγεία μας.*» «*Τα ναρκωτικά ενώ βοηθάνε στο να πετύχεις τον στόχο σου, σου στερούν την υγεία καθώς πάλι αλλάζουν το σωματότυπό σου*». Επιπρόσθετα 19 μαθητές/τριες (12,5%) απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας. «*Το μήνυμα είναι πως νικητής δεν είναι αυτός που παίρνει ναρκωτικά για να νικήσει αλλά αυτός που τρέφεται υγιεινά*». Τέλος, 20 μαθητές/τριες (13,2%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας ενώ 8 μαθητές/τριες (5,3%) δεν έδωσαν απάντηση.

Από τους 86 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (60,5%) των μαθητές/τριες είναι αγόρια (52) και το (39,5%)

κορίτσια (34)

- Το (46,5%) (40) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (27,9%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (24) και το υπόλοιπο (25,6%) της Α' τάξης (22 μαθητές/τριες)
- Το (74,4%) (64) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (25,6%) δεν αθλείται (22 μαθητές/τριες).

Από τη ανάλυση προέκυψε ότι η **σχέση** αναφορικά με τη **μεταβλητή του φύλου** και την «σωστή» πρόσληψη του μηνύματος είναι **στατιστικά σημαντική**. Το (65%) των μαθητών/τριών που δήλωσαν άγνοια είναι κορίτσια, έναντι του (35%) που είναι αγόρια ($\chi^2= 10,359$ $df=4$ $sig.0,035$). Επίσης σε συνάρτηση με την **μεταβλητή της τάξης** και την πρόσληψη του επιδιωκόμενου μηνύματος αναδείχτηκε στατιστικά σημαντική σχέση ($\chi^2= 22,890$ $df=8$ $sig.= 0,004$), όπως και σε συνάρτηση με τη **μεταβλητή της άθλησης** ($\chi^2= 9,621$ $df= 4$ $sig.= 0,047$).

Γελοιογραφία 8

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι το (38,2%) 58 μαθητές/τριες φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα και να γνωρίζουν τη σύνδεση της φαρμακοδιέγερσης με την χημεία. Το (28,9%) 44 μαθητές/τριες παρανόησαν, παρερμηνεύοντας την γελοιογραφία, όπως «Πολλές φορές κερδίζει η εξυπνάδα όχι ή δύναμη» «Μας δείχνει ότι δεν πρέπει να αθλούμαστε μόνο αλλά και να έχουμε καλό μυαλό». Επιπρόσθετα, 19 μαθητές/τριες (12,5%) απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας με αναφορές όπως «Με την επιστήμη δεν μπορείς να αθληθείς σωστά ούτε να κερδίσεις».

Τέλος, 21 μαθητές/τριες (13,8%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, ενώ 10 μαθητές/τριες (6,6%) δεν έδωσαν απάντηση.

Από τους 58 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (60,3%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (35) και το (39,7%) κορίτσια (23).
- Το (46,6%) (27) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (29,3%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (17) και το υπόλοιπο (24,1%) της Α' τάξης (14 μαθητές/τριες)
- Το (77,6%) (45) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (22,4%) δεν αθλείται (13 μαθητές/τριες).

Γελοιογραφία 9

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι το (57,9%) 88 μαθητές/τριες φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα για την παγίδα του ντόπινγκ. Το (20,4%) 31 μαθητές/τριες παρανόησαν, όπως: «Εδώ μας δείχνει "κανονικούς" αθλητές που δυσκολεύονται να περάσουν με άλμα ενώ οι ντοπαρισμένοι το περνάνε και μάλιστα από μακρινή απόσταση», «Όσοι δεν παίρνουν φάρμακα δεν καταφέρνουν να τερματίσουν πρώτοι, αλλά τελευταίοι».

Επιπρόσθετα, 13 μαθητές/τριες (8,6%) απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας. «Δεν είναι ανάγκη να ακολουθείς κάποιον στο άθλημα που κάνει αν δεν σου αρέσει» «Μας δείχνει ότι πρέπει να συνεργαζόμαστε και όχι να αγωνιζόμαστε». Τέλος, 14 μαθητές/τριες (9,2%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, ενώ 6 μαθητές/τριες (3,9%) δεν έδωσαν απάντηση.

Από τους 88 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα.

- Το (48,9%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (43) και το (51,1%) κορίτσια (45).
- Το (44,3%) (39) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, το (34,1%) της Β' τάξης (30) και το υπόλοιπο (21,6%) μαθητές/τριες της Α' τάξης (19).
- Το (68,2%) (60) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (31,8%) δεν αθλείται (28 μαθητές/τριες)

Η σχέση μεταξύ της μεταβλητής **τάξη** και της **«σωστής» πρόσληψης του μηνύματος αποδείχθηκε στατιστικά σημαντική**, με τους μαθητές/τριες της Γ' τάξης να έχουν αντιληφθεί το επιδιωκόμενο μήνυμα σε ποσοστό (81%), ενώ της Α' τάξης σε ποσοστό (37%) ($\chi^2= 33,833$, $df=8$, $sig.0,001$). Σε συνάρτηση με την ηλικία και την πρόσληψη του μηνύματος προκύπτει επίσης **στατιστικά σημαντική σχέση** ($\chi^2= 28,900$ $df=12$, $sig.0,004$) με το (36%) των 12χρονων εφήβων να έχει αντιληφθεί το επιδιωκόμενο μήνυμα σωστά, το (57%) των 13χρονων, το (70%) των 14χρονων και το (85%) των 15χρονων εφήβων. Επίσης σε **συνάρτηση με τη μεταβλητή της άθλησης** προέκυψε στατιστικά σημαντική η σχέση ($\chi^2= 14.412$ $df=4$, $sig.0,006$).

Γελοιογραφία 10

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι το (60,5%) 92 μαθητές/τριες φαίνεται να αντιλήφθηκαν «σωστά» το μήνυμα και να γνωρίζουν την πραγματοποίηση του σύγχρονου αθλητή. Το (7,8%) 27 μαθητές/τριες παρανόησαν, προσλαμβάνοντας ένα

αποτρεπτικό ως προς τη χρήση ουσιών μήνυμα για λόγους υγείας. «Δεν μολύνουμε το σώμα μας με φάρμακα», «Οι αθλητές δεν πρέπει να παίρνουν διάφορες ουσίες».

Επιπρόσθετα, 15 μαθητές/τριες (9,9%) των μαθητών/τριών απείχαν από την αντίληψη της πραγματικότητας, με αναφορές όπως «τον γεμίζει με βενζίνη, για να μην μπορεί να τρέξει» «Η εικόνα αυτή θέλει να μας δείξει ότι οι άνθρωποι πριν τον αγώνα δεν τρέφονται καλά ώστε να πάρουν δυνάμεις και να τρέξουν στον αγώνα».

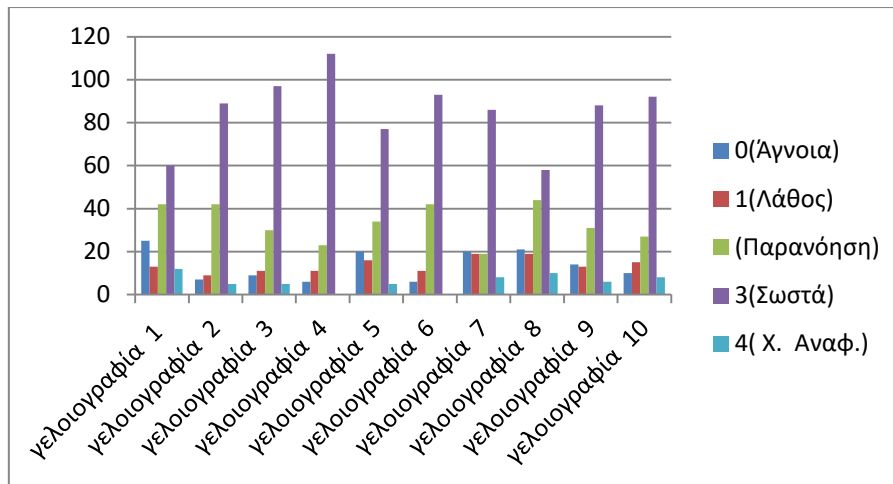
Τέλος, 10 μαθητές/τριες (6,6%) δήλωσαν ότι δεν καταλαβαίνουν το μήνυμα της εικόνας, ενώ 8 μαθητές/τριες (5,3%) δεν έδωσαν απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα.

Από τους 92 μαθητές/τριες που αντιλήφθηκαν σωστά το μήνυμα

- Το (54,3%) των μαθητών/τριών είναι αγόρια (50) και το (45,7%) κορίτσια (42)
- Το (39,1%) (36) είναι μαθητές/τριες της Γ' τάξης, (37%) είναι μαθητές/τριες της Β' τάξης (34) και το υπόλοιπο (23,9%) της Α' τάξης (22 μαθητές/τριες).
- Το (73,9%) (68) μαθητές/τριες είναι αθλητικά ενεργοί ενώ το (26,1%) δεν αθλείται. (24 μαθητές/τριες).

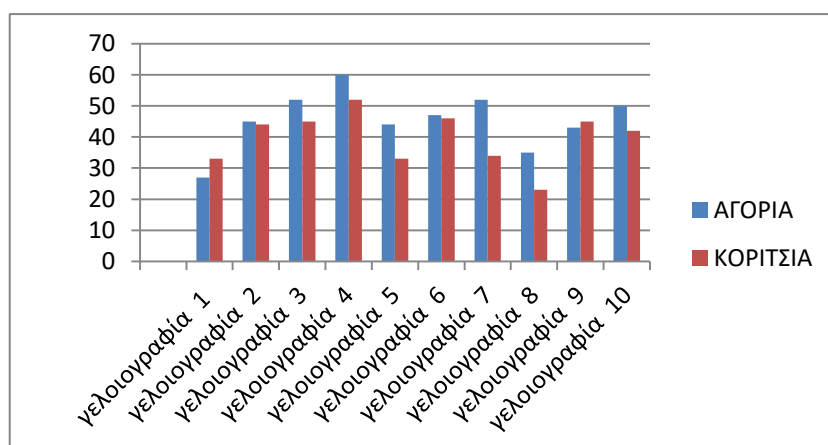
Η **σχέση** μεταξύ της μεταβλητής **τάξη** και της **πρόσληψης του επιδιωκόμενου μηνύματος αποδείχθηκε στατιστικά σημαντική**, με τους μαθητές/τριες της Γ' τάξης να έχουν αντιληφθεί «σωστά» το μήνυμα σε ποσοστό (73,4%), ενώ της Α' τάξης σε ποσοστό (43,1%) ($\chi^2= 15,947$, $df=8$, $sig.0,043$). Σε συνάρτηση με την **ηλικία** και την πρόσληψη του μηνύματος προκύπτει επίσης στατιστικά σημαντική σχέση ($\chi^2= 26.612$ $df=12$, $sig.0,010$). Επιπρόσθετα, στη Γελοιογραφία 10 προκύπτει και σημαντική στατιστική σχέση αναφορικά με τη **μεταβλητή της άθλησης** ($\chi^2= 10,416$, $df=4$, $sig.0,034$).

Στο Γράφημα 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται συγκριτικά η κατανομή των κατηγοριών πρόσληψης (0-4) του μηνύματος, στις 10 επιλεγμένες γελοιογραφίες.

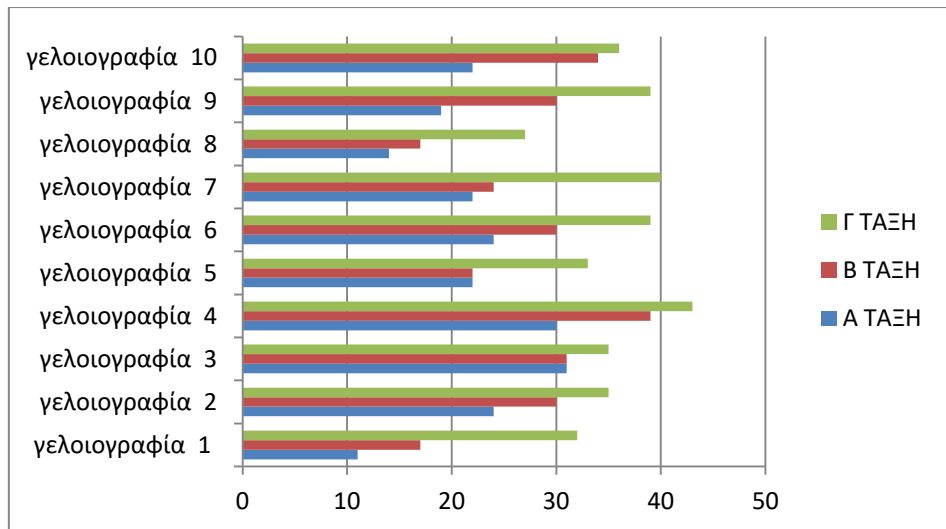

Γράφημα 2: Η πρόσληψη του μηνύματος στις 10 γελοιογραφίες

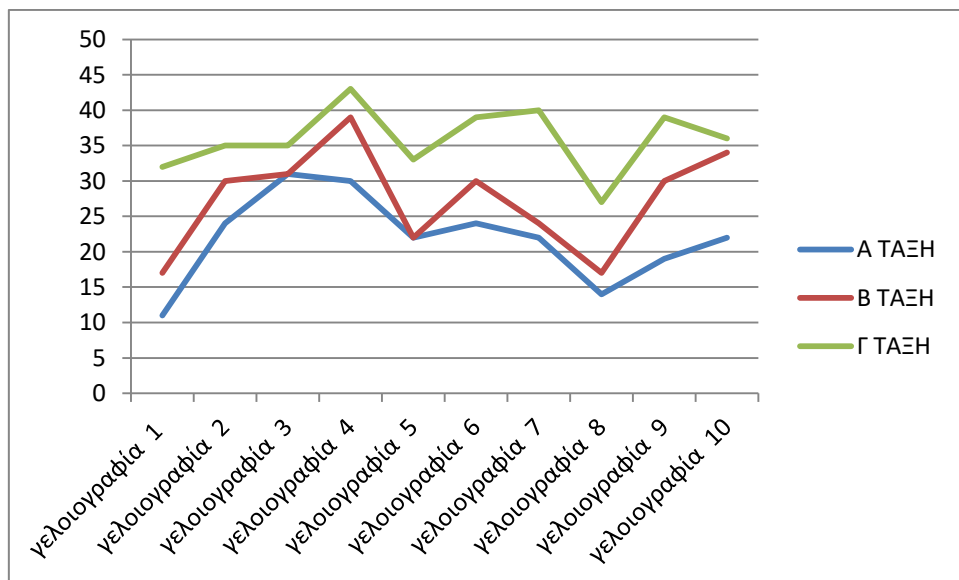
Οι γραφικές παραστάσεις που ακολουθούν δίνουν μία συνολική εικόνα της πρόσληψης του επιδιωκόμενου μηνύματος (Ερώτημα 1), για την *Κατηγορία 3*: «Σωστό», στις δέκα γελοιογραφίες. Στα γραφήματα παρατίθενται τα συνολικά ποσοτικά αποτελέσματα σε σχέση με τις μεταβλητές του φύλου (Γράφημα 3), της τάξης (Γραφήματα 4α και 4β) και της άθλησης (Γράφημα 5). Ποσοτικά δεδομένα σε συνάρτηση με την ηλικία δεν παρατίθενται, διότι τα αποτελέσματα δεν διαφέρουν σημαντικά συγκριτικά με την μεταβλητή της τάξης. Επίσης δεν παρατίθενται ποσοτικά δεδομένα σε συνάρτηση με τα χρόνια άθλησης, διότι από την κατανομή των μαθητών/τριών αναφορικά με την μεταβλητή των χρόνων άθλησης δεν κατέστη δυνατό να εξαχθούν χρήσιμα αποτελέσματα – συμπεράσματα.

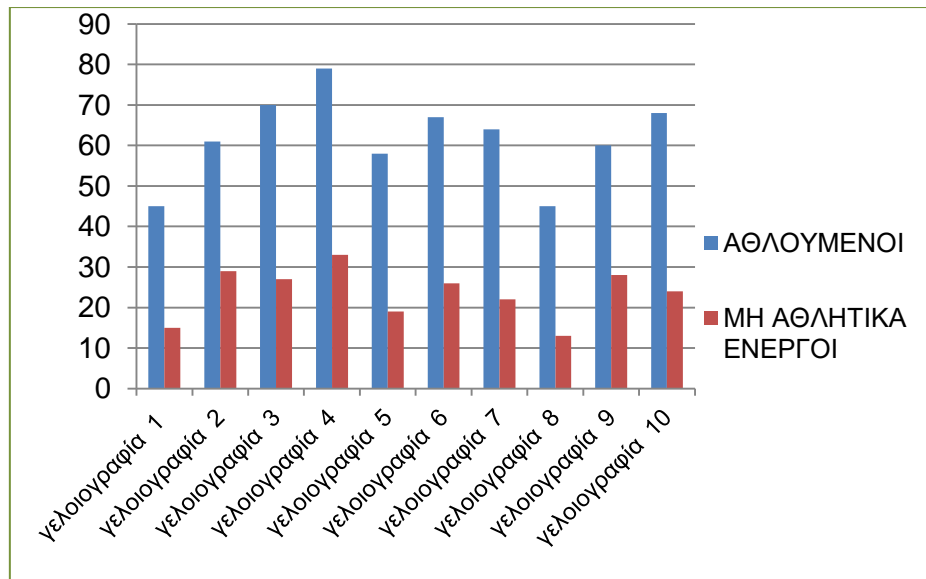
Γράφημα 3: Κατανομή των «σωστών» αναφορών κατά φύλο

Γράφημα 4α: Η κατανομή των «σωστών» αναφορών κατά τάξη

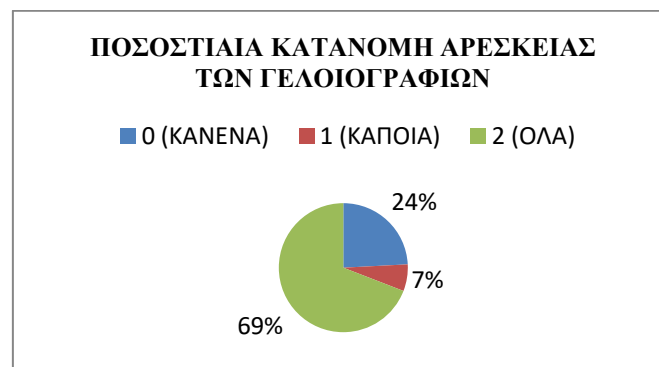
Γράφημα 4β: Η κατανομή των «σωστών» αναφορών κατά τάξη

Γράφημα 5: Κατανομή των «σωστών» αναφορών σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της άθλησης.

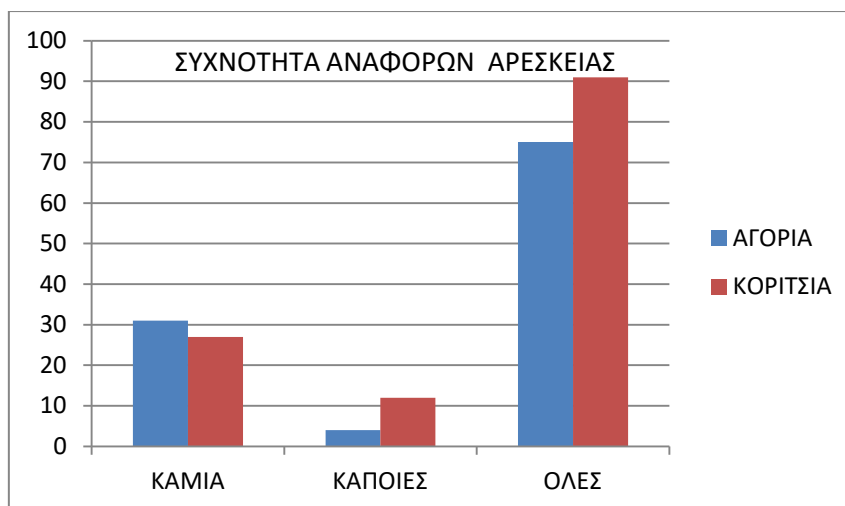
4.1.2 Ερώτημα 2

Τα αποτελέσματα στην ανάλυση των δεδομένων στο Ερώτημα 2 έδειξαν ότι οι αναφορές για αρέσκεια των γελοιογραφιών αποτέλεσαν το (69%) του συνόλου. Σε ένα ποσοστό (24%) των αναφορών, φαίνεται ότι τα σκίτσα δεν είναι αρεστά, και από ένα ακόμη (7%) του συνόλου των αναφορών, προκύπτει ότι στους μαθητές/τριες άρεσαν μόνο «κάποια» και «ορισμένα» σκίτσα (Βλ. Γράφημα 6).

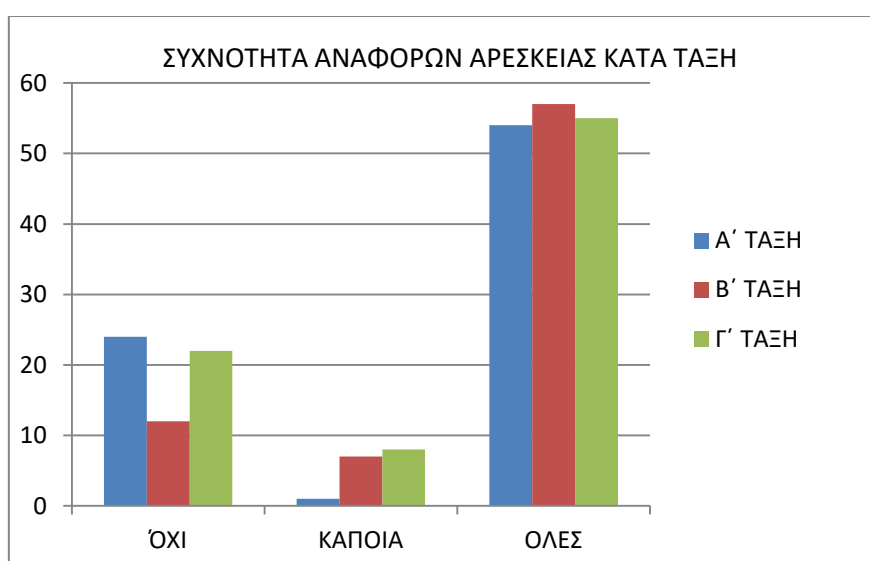
Γράφημα 6: Συχνότητα αναφορών αρέσκειας κατά φύλο στο σύνολο των αναφορών

Υπήρχε μία μικρή διαφορά στο ποσοστό αναφορών αρέσκειας ανάμεσα στα δύο φύλα, με τα σκίτσα να είναι πιο αρεστά στα κορίτσια (53%) έναντι των αγοριών (47%) (Βλ. Γράφημα 7).

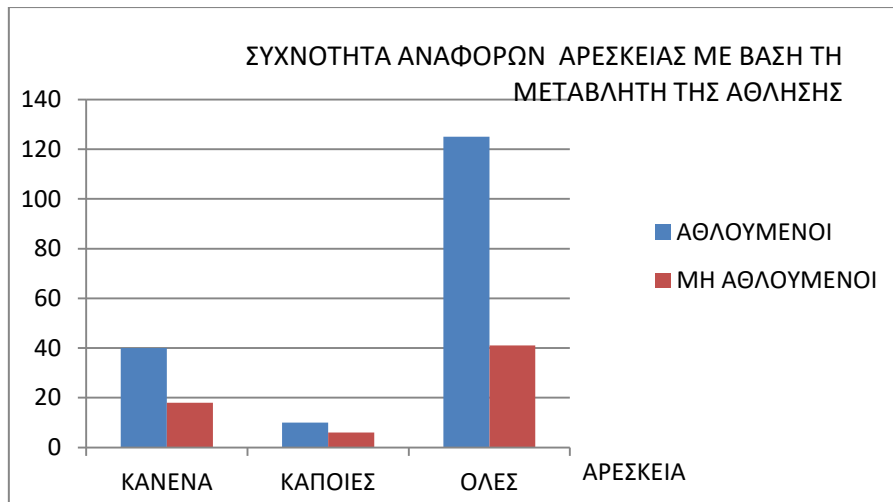

Γράφημα 7: Συχνότητα αναφορών αρέσκειας κατά φύλο

Οι γελοιογραφίες φαίνεται να είναι λιγότερο αρεστές στους μαθητές/τριες της Α΄ γυμνασίου έναντι των μαθητών/τριών της Β΄ και Γ΄ τάξης γυμνασίου (Γράφημα 8) και επίσης λιγότερο αρεστές στους μη αθλούμενους έναντι των αθλούμενων (Γράφημα 9).

Γράφημα 8: Συχνότητα αναφορών αρέσκειας/μη αρέσκειας με βάση την μεταβλητή της τάξης

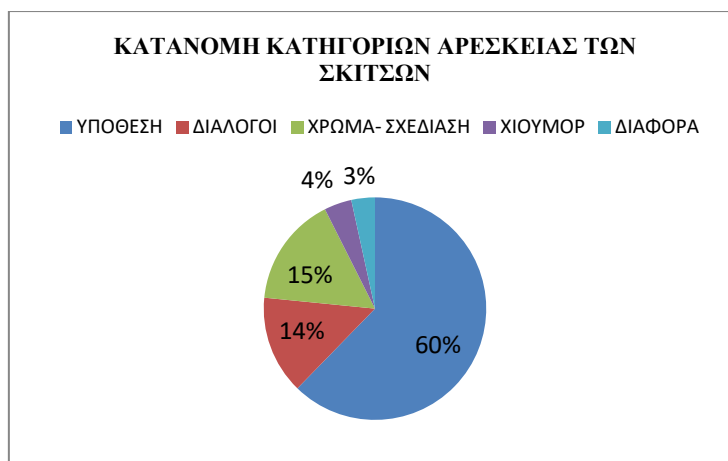

Γράφημα 9: Συχνότητα αναφορών αρέσκειας με βάση την μεταβλητή της άθλησης

Από την ανάλυση προκύπτει **στατιστικά σημαντική η σχέση μεταξύ της αρέσκειας και της μεταβλητής της ηλικίας**, με τα σκίτσα να είναι λιγότερο αρεστά στην μικρότερη ηλικία των 12 ετών. Ποσοστό αρέσκειας στους 12χρονους εφήβους (67%) ενώ στους 15 χρόνους (93%) ($\chi^2 = 26.612$, $df = 6$, $sig. = 0,000$).

Τη μεγαλύτερη συχνότητα αναφοράς για αρέσκεια είχε η *Κατηγορία 1: Υπόθεση* (60%) ενώ με διαφορά ακολουθούν η *Κατηγορία 3: Τα χρώματα* (15%) και η *Κατηγορία 2: Οι διάλογοι* (14%). Σε ένα αρκετά μικρότερο ποσοστό εμφανίστηκε η *Κατηγορία 4: Χιούμορ* ως λόγος αρέσκειας (4%) ενώ η *Κατηγορία 5: Διάφορα* συγκέντρωσε μόλις το (3%) των αναφορών.

Αντίστοιχα με ποσοστό (91%) επί του συνόλου των αναφορών με αρνητική κατεύθυνση τα σκίτσα δεν είναι αρεστά, λόγω της υπόθεσης που αναπαριστούν. Στα γραφήματα που ακολουθούν φαίνεται παραστατικά η ποσοστιαία κατανομή των κατηγοριών αρέσκειας (Γράφημα 10) και μη αρέσκειας των σκίτσων (Γράφημα 11).

Γράφημα 10: Συχνότητα αναφοράς των κατηγοριών αρέσκειας των σκίτσων

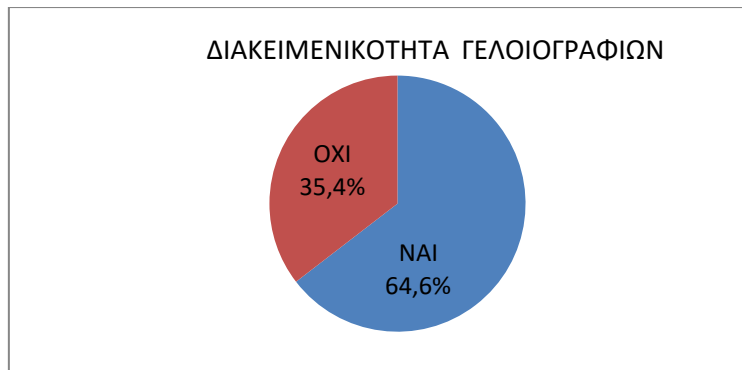

Γράφημα 11: Συχνότητα αναφοράς των κατηγοριών μη αρέσκειας των σκίτσων

Πρέπει να σημειωθεί πως η απάντηση κάθε ερωτώμενου περιείχε αναφορές που μπορεί να εντάσσονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες, συνεπώς ενώ ο αριθμός των συνεντευξιαζόμενων είναι 152, το σύνολο των αναφορών φτάνει τις 240. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι υπήρχαν επτά (7) αναφορές, που δεν ανέφεραν συγκεκριμένο λόγο αρέσκειας (5 αναφορές) ή μη αρέσκειας (2 αναφορές). Μόνο τέσσερις (4) μαθητές/τριες δεν απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση.

4.1.3 Ερώτημα 3

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει διακειμενικότητα στις γελοιογραφίες στο (64,6%) του συνόλου των αναφορών (Βλ. Γράφημα 12).

Γράφημα 12: Ποσοστιαία κατάμηση αναφορών για διακειμενικότητα

Οι αναφορές διακειμενικότητας αφορούν όλες τις γελοιογραφίες ως σύνολο (95%), ενώ το υπόλοιπο (5%) μοιράζεται στα σκίτσα 1,2,4 και 7 που κυρίως θυμίζουν στους μαθητές/τριες τους Ολυμπιακούς Αγώνες (Ο. Α) (φέρουν το σύμβολο των Ο. Α, αναφέρονται με λεζάντα στους Ο. Α του Ρίου και του Λονδίνου).

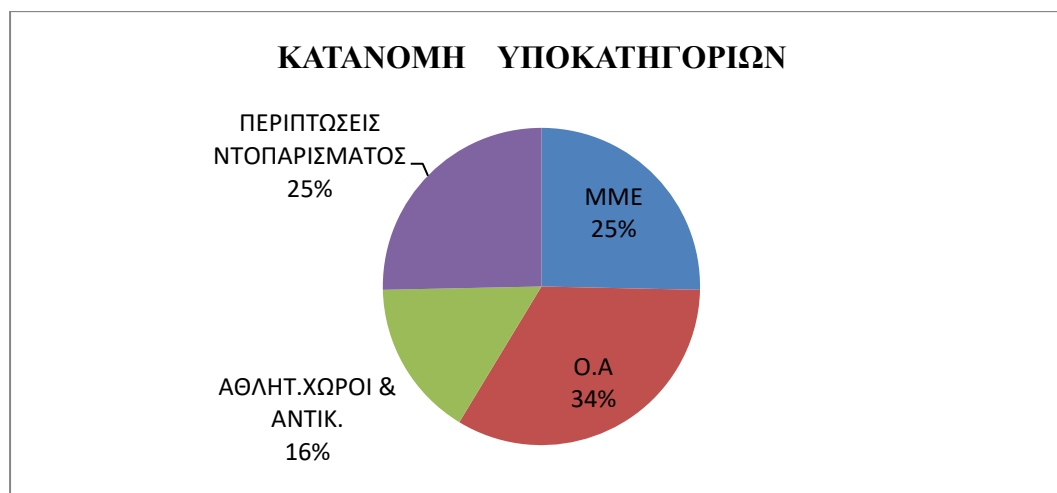
Το (57,8%) των αναφορών για διακειμενικότητα προκύπτει από μαθήτριες και το (70,6%) προκύπτει από μαθητές/τριες που αθλούνται. Επιπρόσθετα, η πλειονότητα των αναφορών για διακειμενικότητα απαντάται στην *Κατηγορία 1: Αθλητισμός και ΜΜΕ* με (67%) και έπονται με διαφορά οι υπόλοιπες κατηγορίες. (Βλ. Γράφημα 13). Μάλιστα η *Κατηγορία 2: Ναρκωτικά* απαντάται μόνο σε αναφορές μαθητών/τριών Α' και Β' γυμνασίου.

Γράφημα 13: Ποσοστιαία κατάμηση των κατηγοριών για διακειμενικότητα των γελοιογραφιών

Στις αναφορές στις υποκατηγορίες (Βλ. Γράφημα 14) προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της διακειμενικότητας και της μεταβλητής α) της ηλικίας ($\chi^2 = 25,413$, $df = 12$, $sig. = 0,013$) και β) της τάξης ($\chi^2 = 28.952$, $df = 10$, $sig. = 0,001$).

Ειδικότερα η Υποκατηγορία 1.4: Περιπτώσεις ντοπαρισμένων αθλητών φαίνεται να απαντάται περισσότερο στις αναφορές μαθητών/τριών Γ΄ γυμνασίου (47,4%), ενώ η Υποκατηγορία 1.2 - Ολυμπιακοί Αγώνες να απαντάται στις αναφορές των ηλικιακά μικρότερων μαθητών/τριών και κυρίως στους μαθητές/τριες της Α΄ τάξης (68%).

Γράφημα 14: Ποσοστιαία κατάμνη των υποκατηγοριών της κατηγορίας ΜΜΕ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις της Κατηγορίας 4: Άλλα, όπου πέρα από φυλακές, νοσοκομεία και ιατρικές εξετάσεις (3 αναφορές), δύο (2) μαθητές/τριες αναφέρουν τη χρήση ντόπινγκ στα γυμναστήρια, τέσσερις (4) ότι τους θυμίζουν την πραγματικότητα και την σημερινή εποχή και άλλοι δυο (2) ότι στους αθλητές γίνονται πειράματα, με τους σύγχρονους αθλητές να αποτελούν τα πειραματόζωα.

4.1.4 Ερώτημα 4

Από την πλειονότητα των αναφορών (68,1%) προκύπτει πρόθεση αλλαγής στοιχείων στις γελοιογραφίες. Υπερτερούν οι αναφορές σε αλλαγές που αφορούν το σύνολο των γελοιογραφιών (36,2%), ενώ το υπόλοιπο ποσοστό κατανέμεται σε αλλαγές σε συγκεκριμένες γελοιογραφίες (Βλ Γράφημα 15α και Γράφημα 15β). Σε ένα (31,9%) των αναφορών δεν προκύπτει πρόθεση αλλαγής

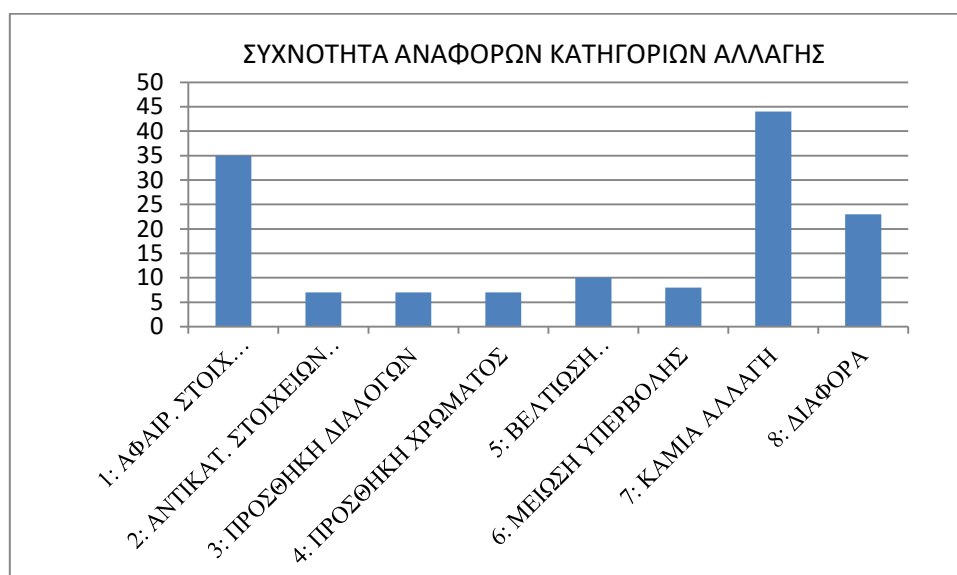
Γράφημα 15α: Ποσοστιαία κατανομή πρόθεσης για αλλαγές στις γελοιογραφίες

Γράφημα 15β: Κατανομή συχνότητας αναφοράς αλλαγής ανά γελοιογραφία

Η πλειοψηφία των αναφορών για αλλαγή απαντάται στην *Κατηγορία 1: Αφαίρεση στοιχείων ντόπινγκ*, που αναφέρεται κυρίως στο σύνολο των γελοιογραφιών και έπεται η *Κατηγορία 7: Διάφορα*, με αναφορές όπου προτείνονται αλλαγές σε συγκεκριμένες γελοιογραφίες. Ένα ποσοστό (5,7%) των αναφορών αφορούσε αλλαγές στη Γελοιογραφία 1, ένα ποσοστό (5%) στη Γελοιογραφία 6, ενώ οι υπόλοιπες γελοιογραφίες συγκέντρωσαν ποσοστά κάτω από (2,8%). (Βλ Γράφημα 16). Η Γελοιογραφία 1 δυσκόλεψε στην πρόσληψη του μηνύματος, για αυτό και οι μαθητές/τριες ζήτησαν να γίνει πιο κατανοητή (3 αναφορές), να προστεθεί χρώμα (2 αναφορές), να γίνει πιο ενδιαφέρουσα (1 αναφορά). Επίσης προτάθηκε να γίνει αφαίρεση της ελληνικής σημαίας (1). Στην Γελοιογραφία 6 οι αλλαγές αφορούσαν κυρίως τη μη χρήση ουσιών (2 αναφορές), την αλλαγή του μηνύματος σε αστείο αλλά με θετικό - αισιόδοξο μήνυμα (3 αναφορές), την ανταλλαγή των ουσιών με υγιεινές τροφές και τέλος την αλλαγή των διαλόγων (2 αναφορές). Στους διαλόγους προτάθηκε α) ο ένας από τους δυο αθλητές να εκφράζει αντίθετη άποψη ως προς τη

χρήση ναρκωτικών και β) να διαφαίνεται γενικότερα η δυνατότητα επιλογής των αθλητών για μη χρήση, να μην παρουσιάζεται δηλαδή ως αναγκαστική η χρήση.

Γράφημα 16: Κατανομή συχνότητας αναφοράς κατηγοριών αλλαγής

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει **στατιστικά σημαντική σχέση σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της ηλικίας**. Το (37,5%) των αναφορών για αλλαγή απαντάται σε μαθητές/τριες 12 χρόνους/ες, ενώ μόλις το (5,2%) σε 15 χρόνους/νες ($\chi^2= 21.044$, $df=3$, $sig.0,000$). Αντίστοιχα το (71,4%) των αναφορών για αφαίρεση των ουσιών και στοιχείων που σηματοδοτούν το ντόπινγκ (Κατηγορία 1) προέρχεται από μαθητές/τριες 12 ετών (34,3%) και 13 ετών (37,1%), ενώ το (72,8%) των αναφορών για καμία αλλαγή (Κατηγορία 7) προκύπτει από μαθητές/τριες 14 ετών (52,3%) και 15 ετών (20,5%) (Βλ. Πίνακες 19α, 19β, 19γ).

Πίνακας 19α

Πρόθεση για αλλαγή	
Ηλικία	Ποσοστό αναφορών
12	37,50%
15	5,20%

Πίνακας 19β

Αφαίρεση στοιχείων (κατηγορία 1)	
Ηλικία	Ποσοστό αναφορών
12	34,30%
13	37,10%
σύνολο	71,40%

Πίνακας 19γ

Καμία αλλαγή (κατηγορία 7)	
Ηλικία	Ποσοστό αναφορών
14	52,30%
15	20,50%
σύνολο	72,80%

Επιπρόσθετα, το (38,5%) των αναφορών για αλλαγή αποτελούν δηλώσεις μαθητών/τριών της Α΄ τάξης σε σχέση με το (21,9%) των μαθητών/τριών της Γ΄ τάξης (Βλ. Πίνακα 20). Η σχέση μεταξύ της μεταβλητής της **τάξης και της**

πρόθεσης για αλλαγή προκύπτει επίσης στατιστικά σημαντική ($\chi^2= 24.754$, $df=2$, $sig.0,000$).

Πίνακας 20

Πρόθεση για αλλαγή	
Τάξη	Ποσοστό αναφορών
A	38,50%
Γ	21,90%

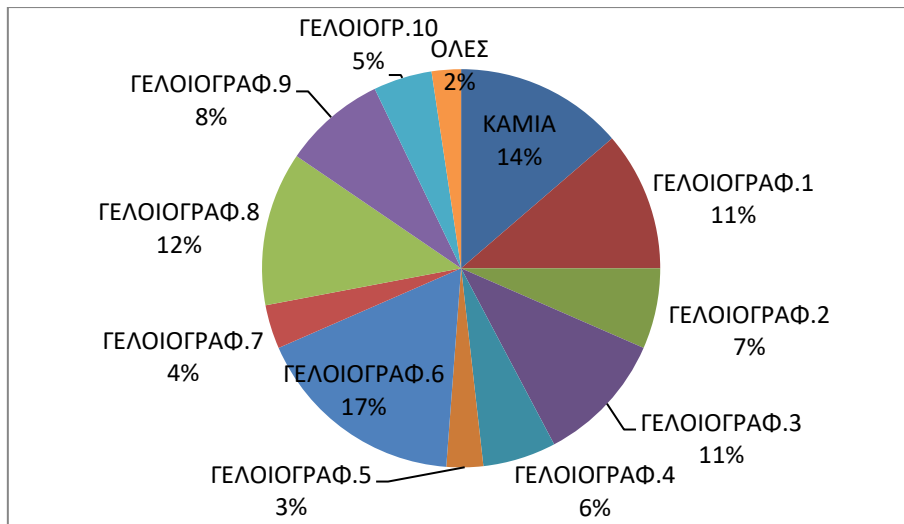
Να σημειωθεί ότι δύο μαθητές/τριες δήλωσαν ότι θα άλλαζαν τα πάντα και μόνο το (31,2%) των αναφορών αφορούσε μη αλλαγή των σκίτσων. Η απάντηση κάθε ερωτώμενου περιείχε αναφορές που μπορεί να εντάσσονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες, συνεπώς το σύνολο των αναφορών ξεπερνά τις 152 (αριθμός μαθητών/τριών). Επιπρόσθετα να σημειωθεί ότι υπήρχαν εννέα (9) αναφορές που απάντησαν δεν ξέρω (5) και δεν καταλαβαίνω (4). Τέλος, 14 μαθητές/τριες δεν απάντησαν στο συγκεκριμένο Ερώτημα.

4.1.5 Ερώτημα 5

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η προτίμηση ήταν μοιρασμένη με τη Γελοιογραφία 6 να συγκεντρώνει, με 17,3% επί των αναφορών, το μεγαλύτερο ποσοστό αρέσκειας. (Βλ. Πίνακα 21 και Γράφημα 17).

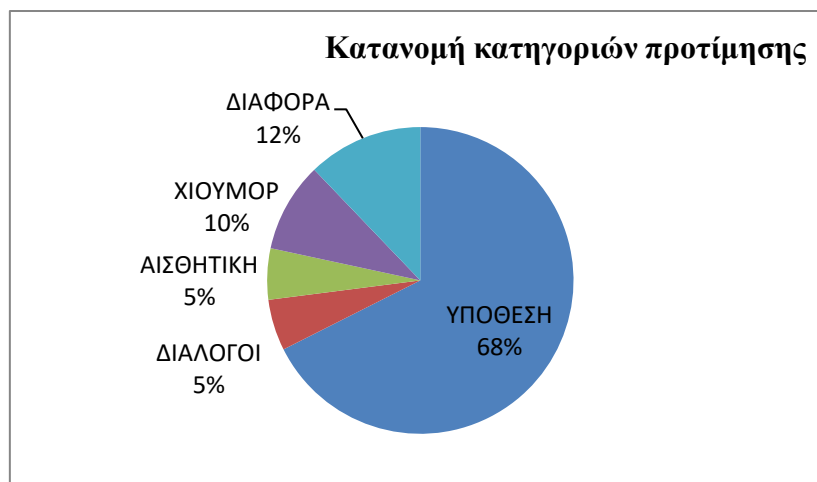
Πίνακας 21: Συχνότητα αναφορών προτίμησης ανά γελοιογραφία

ΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
ΚΑΜΙΑ	23
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.1	19
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.2	11
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.3	18
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.4	10
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.5	5
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.6	29
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.7	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.8	21
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.9	14
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦ.10	8
ΟΛΕΣ	4

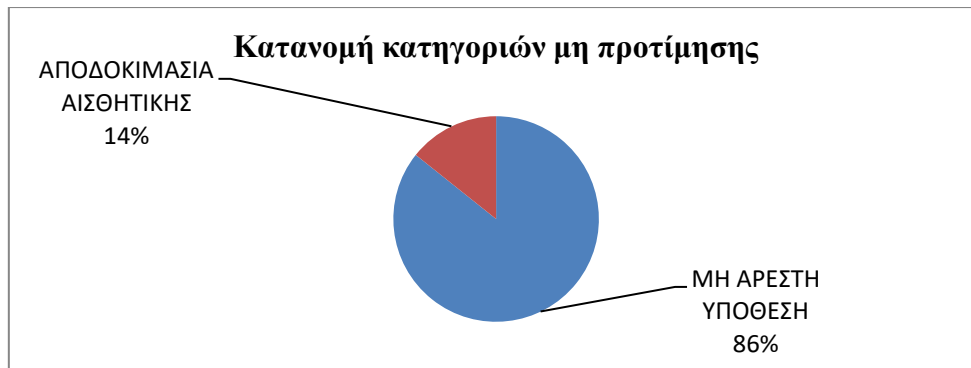

Γράφημα 17: Ποσοστιαία κατανομή κατηγοριών προτίμησης

Η πλειοψηφία των αναφορών στις κατηγορίες προτίμησης αφορούσε, όπως και στο Ερώτημα 2, την *Κατηγορία 1: αρεστή υπόθεση*, με ποσοστό (68%) και αντίστοιχα στις κατηγορίες για μη προτίμηση την *Κατηγορία 7: μη αρεστή υπόθεση* (86%) (Βλ. Γράφημα 18 και Γράφημα 19 αντίστοιχα).

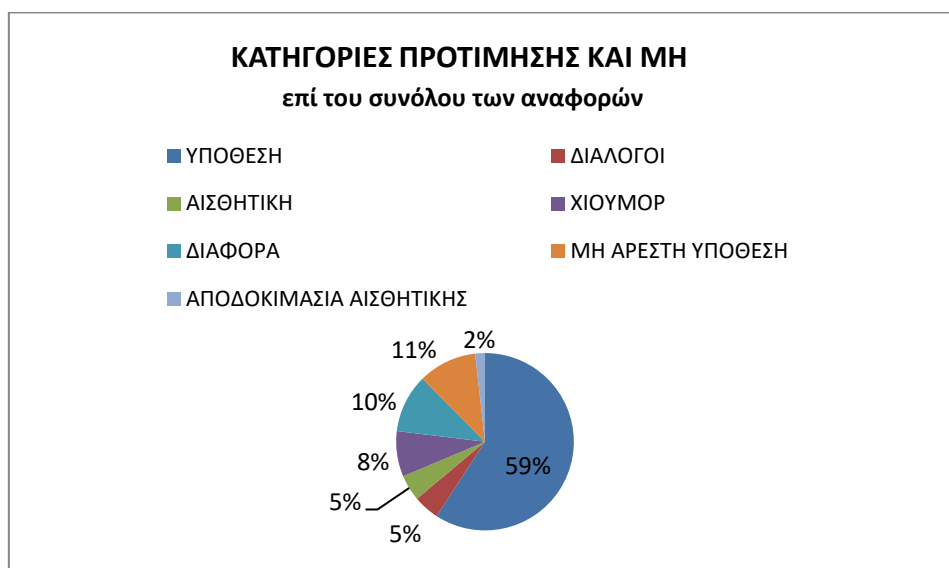

Γράφημα 18: Κατανομή κατηγοριών προτίμησης

Γράφημα 19: Κατανομή κατηγοριών για μη προτίμηση

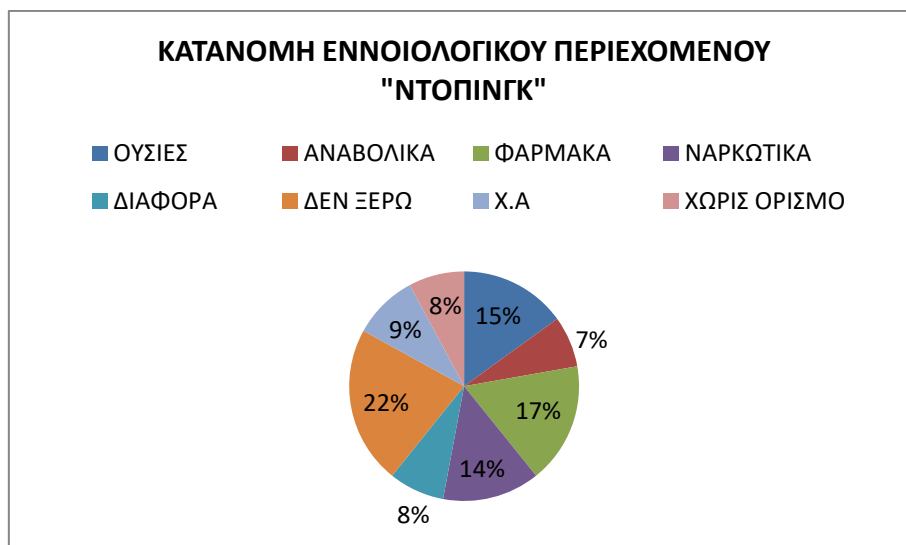
Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προκύπτει και εδώ ότι τα σκίτσα/γελοιογραφίες αρέσουν λιγότερο στους ηλικιακά μικρότερους μαθητές/τριες με ποσοστό (50,2%) των αναφορών για μη προτίμηση σε κάποιο σκίτσο να προέρχεται από μαθητές/τριες της Α΄ τάξης, όπως και ότι αρέσουν λιγότερο στους μη αθλούμενους. Από τις απαντήσεις προκύπτει πάλι ένα ποσοστό μη αρέσκειας των γελοιογραφιών σε ποσοστό όμως (13%) επί του συνόλου των αναφορών (Βλ. Γράφημα 20). Είτε κάποιοι μαθητές/τριες, που δήλωσαν ότι δεν τους αρέσουν γενικά οι γελοιογραφίες, έδειξαν τελικά προτίμηση σε κάποια γελοιογραφία είτε κάποιοι μαθητές/τριες δήλωσαν προτίμηση σε περισσότερες από μία γελοιογραφίες (168 αναφορές για επιλογή σκίτσου σε πληθυσμό: 152 μαθητές/τριες). Τέλος, να αναφερθεί ότι όλοι οι μαθητές/τριες απάντησαν στο Ερώτημα 5.

Γράφημα 20: Κατανομή κατηγοριών προτίμησης και μη προτίμησης

4.1.6 Ερώτημα 6

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει το Γράφημα 21

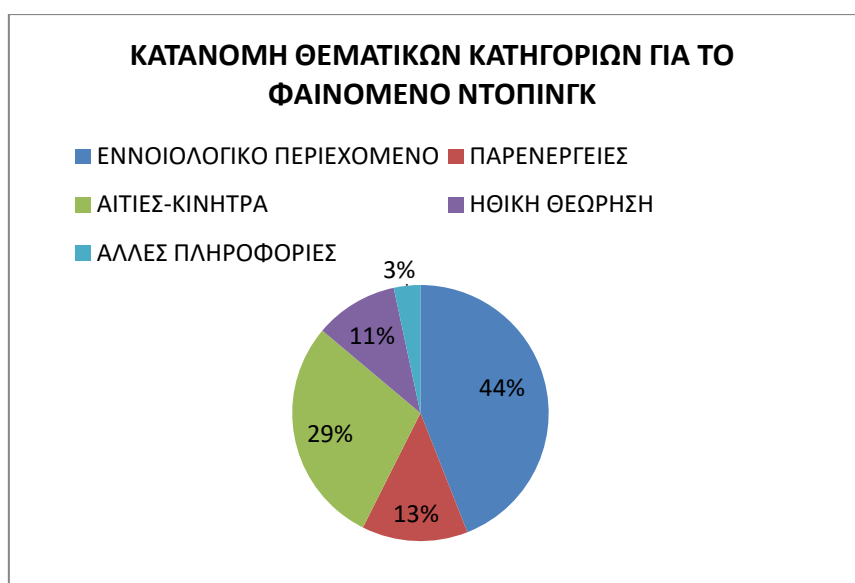
Γράφημα 21: Κατανομή εννοιολογικού περιεχομένου για το φαινόμενο ντόπινγκ

Όπως φαίνεται στο παραπάνω Γράφημα 21 συνολικά (53%) των μαθητών/τριών (80/152) αντιλαμβάνονται ως «ντόπινγκ»: ουσίες (15%), αναβολικά στεροειδή (7%), φάρμακα (17%) και ναρκωτικά (14%). Να σημειωθεί ότι 34 μαθητές/τριες (22%) απάντησαν στο συγκεκριμένο ερώτημα «δεν γνωρίζω» και «δεν ξέρω», 14 μαθητές/τριες (9%) δεν απάντησαν καθόλου και 12 μαθητές/τριες (8%) ενώ απάντησαν στο ερώτημα δεν αντιλαμβάνονται ορθά ούτε τον όρο ούτε το φαινόμενο ντόπινγκ (*Κατηγορία: Διάφορα*). Επιπρόσθετα, ακόμα 12 μαθητές/τριες (8%) δεν έδωσαν σαφή περιεχόμενο στον όρο ντόπινγκ τονίζοντας μόνο την αρνητική του κατεύθυνση, όπως «*μπορεί να σου καταστρέψει τα πάντα*». Σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της ηλικίας φαίνεται ότι ποσοστό (70,6%) των αναφορών στην κατηγορία «δεν ξέρω» και (75%) των αναφορών στην *Υποκατηγορία: Διάφορα* αφορούσε απαντήσεις μαθητών/τριών 12 (32,4%) και 13 ετών (38,2%). Σε συνάρτηση με τη μεταβλητή του φύλου πιο ενημερωμένα φαίνονται τα αγόρια με ποσοστό (58,8%) των αναφορών «δεν ξέρω» να προκύπτει από τα κορίτσια και αντίστοιχα το (58,3%) των αναφορών στην *Υποκατηγορία: Διάφορα* να ανήκει στα κορίτσια.

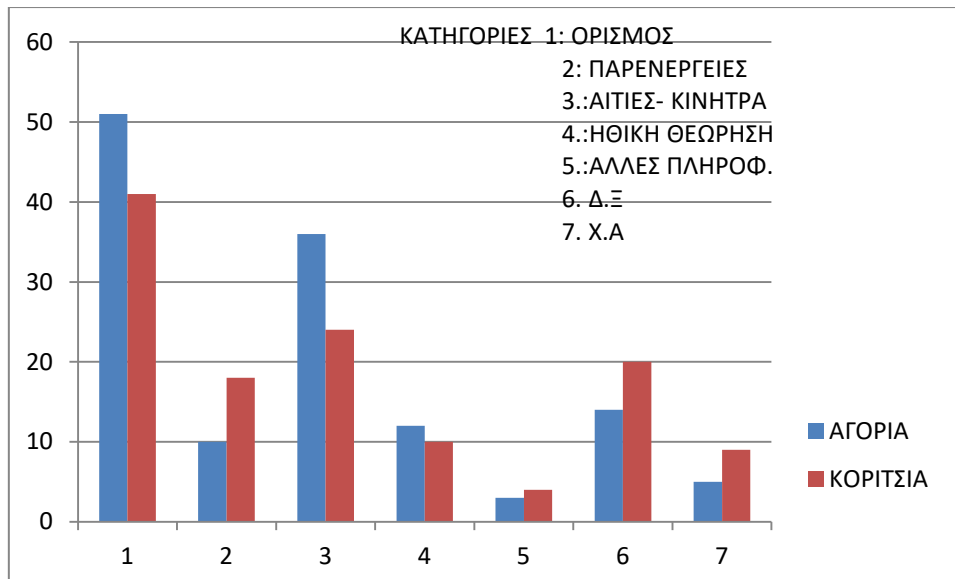
Επίσης, από την ανάλυση των δεδομένων (Βλ Γράφημα 22) προκύπτει ότι αμέσως μετά την προσπάθεια ορισμού οι μαθητές/τριες αναφέρονται στις αιτίες και τα

κίνητρα, που κατά τη γνώμη τους οδηγούν στη φαρμακοδιέγερση (29%) και ακολουθούν οι αναφορές στις παρενέργειες (13%). Ένα (11%) των αναφορών στην συγκεκριμένη ερώτηση απαντά στην ηθική θεώρηση του φαινομένου και τέλος ένα (3%), κυρίως μαθητών/τριών των μεγαλύτερων τάξεων Β΄ και Γ΄ γυμνασίου, παρέχει και άλλες πληροφορίες γύρω από τα φαινόμενο ντόπινγκ, όπως την ύπαρξη αντιντόπινγκ τεστ, τους ελέγχους, ποινές και κυρώσεις.

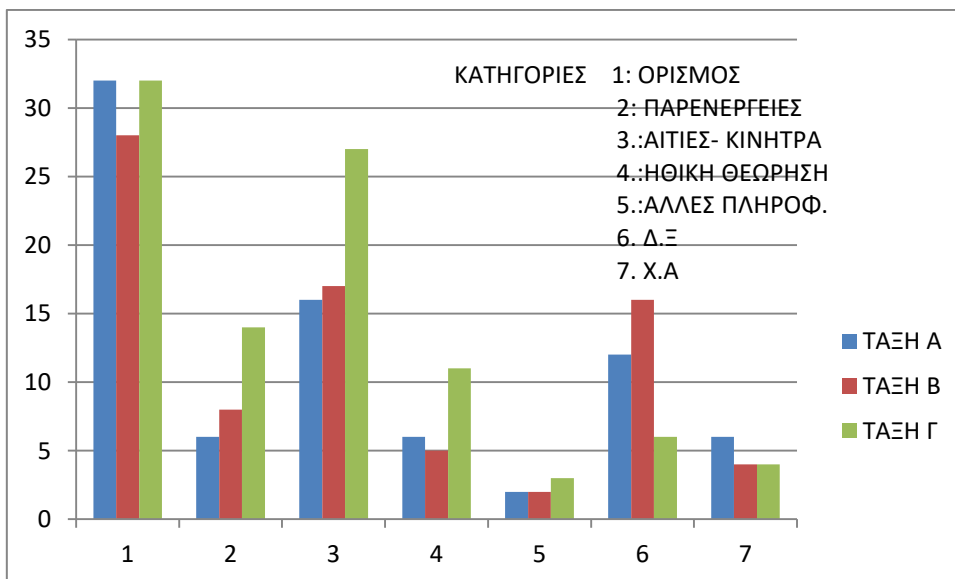
Σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της άθλησης προκύπτει ότι οι αναφορές των μαθητών/τριών που αθλούνται αποτελούν το (71,2%) του συνόλου, ενώ στον πληθυσμό αποτελούν το (66,4%) του δείγματος. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι οι αθλητικά ενεργοί μαθητές/τριες είναι είτε πιο διατεθειμένοι να απαντήσουν είτε πιο ενημερωμένοι για το φαινόμενο ντόπινγκ, παρέχοντας περισσότερες προς ταξινόμηση αναφορές. (Για περισσότερες πληροφορίες Βλ. Γράφημα 23 έως Γράφημα 25).

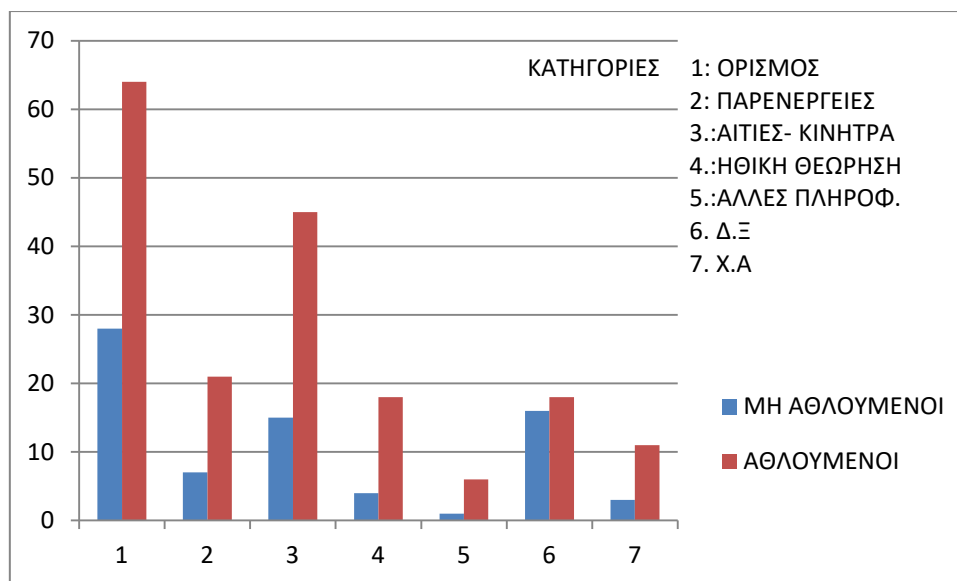
Γράφημα 22: Κατανομή θεματικών κατηγοριών για το φαινόμενο ντόπινγκ

Γράφημα 23: Κατανομή θεματικών κατηγοριών για το φαινόμενο με βάση το φύλο

Γράφημα 24: Κατανομή θεματικών κατηγοριών για το φαινόμενο με βάση την τάξη

Γράφημα 25: Κατανομή θεματικών κατηγοριών για το φαινόμενο σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της άθλησης

4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Από την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων και των έξι (6) ερωτήσεων προκύπτουν αναφορές που ταξινομούνται στους κάτωθι θεματικούς άξονες:

- *Εννοιολογικό περιεχόμενο ντόπινγκ*
- *Διαστάσεις φαινομένου που γίνονται αντιληπτές*
- *Υγεία και ντόπινγκ - Ιατρική διάσταση (παρενέργειες στην υγεία)*
- *Ηθική διάσταση του φαινομένου ντόπινγκ*
- *Περιγραφή του ντοπαρισμένου αθλητή*
- *Περιγραφή κινήτρων - αιτίες φαρμακοδιέγερσης*
- *Συναισθήματα που προκαλούνται από την θεώρηση των γελοιογραφιών*
- *Πηγές πληροφόρησης - ενημέρωσης των μαθητών/τριών*
- *Σκέψεις των μαθητών/τριών για τον σύγχρονο αθλητισμό και αθλητή*

4.2.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο ντόπινγκ

Αναφορικά με τον ορισμό του ντόπινγκ οι μαθητές/τριες αναφέρουν:

«Το ντόπινγκ είναι οι ουσίες που παίρνουν οι αθλητές για να νιώθουν πιο δυνατοί όμως αυτό δεν τους κάνει καλό»

«Το να δίνουν ναρκωτικά στους αθλητές για να είναι πιο δυνατοί και πιο γρήγοροι»

«Το ντόπινγκ είναι ότι οι αθλητές κάνουν ενέσεις με ειδικά φάρμακα για να έχουν πολύ ενέργεια»

«Είναι τα steroids και τα χαπάκια που παίρνουν μερικοί αθλητές»

«Το ντόπινγκ είναι ένα αναβολικό, που σου δίνει υπερδύναμη και είναι και αυτό ένα είδος ναρκωτικού»

«Το ντόπινγκ είναι αναβολικά που χρησιμοποιούν οι αθλητές για να έχουν καλή επίδοση στους αγώνες»

4.2.2 Διαστάσεις φαινομένου που γίνονται αντιληπτές

Σχετικά με την πρόσληψη των επιδιωκόμενων μηνυμάτων προκύπτει ότι τους μαθητές/τριες τους/τις απασχολεί κυρίως η ιατρική (παρενέργειες) και ηθική διάσταση του φαινομένου, όπως θα παρουσιαστεί και αναλυτικότερα στη συνέχεια. Αναφορικά με την νομική διάσταση, ελάχιστοι μαθητές/τριες αναφέρονται στις ουσίες ως «παράνομες» και «απαγορευμένες» και επίσης ελάχιστοι μαθητές/τριες αναφέρονται στην πολιτική διάσταση, όπως:

«Το νόημα που πιστεύω ότι θέλει να περάσει αυτή η εικόνα είναι ότι δίνουμε σημασία μόνο στην χώρα που πήρε ένα μετάλλιο και όχι στον αθλητή».

«Ο αθλητής παίρνει ουσίες αλλά η χώρα που αντιπροσωπεύει ο αθλητής δεν το παραδέχεται».

Αντίθετα η οικονομική διάσταση του φαινομένου γίνεται σε μεγάλο βαθμό αντιληπτή με αναφορές όπως:

«Αθλητισμός = χρήμα = ντόπινγκ»,

«Χρήμα ο σκοπός, ντόπινγκ το μέσο»,

«Όλοι οι αθλητές έχουν απώτερο σκοπό τα χρήματα»

«Αθλητισμός < ντόπινγκ < χρήματα».

«Τα χρήματα μία από τις αιτίες που οι αθλητές καταλήγουν στο ντόπινγκ».

«Είναι μια ουσία, που χρησιμοποιούν αθλητές για την επίτευξη νέων ρεκόρ, που θα τους φέρουν περισσότερα χρήματα».

Αναφορικά με την οικουμενική διάσταση και την παγκοσμιοποίηση του φαινομένου αρκετοί μαθητές/τριες την αντιλαμβάνονται και τονίζουν της έκταση της χρήσης φαρμακοδιέγερσης.

«Δυστυχώς αθλητές από όλες τις χώρες παίρνουν ντόπινγκ»

«Δείχνει την ονομασία των ντόπινγκ σε όλες τις χώρες του κόσμου. Το ντόπινγκ είναι παντού!»

«Πλέον όλοι κάνουν χρήση doping»,

«Πλέον όλοι οι αθλητές παίρνουν αναβολικά».

Αντίστοιχα και η επιστημονική διάσταση της φαρμακοδιέγερσης γίνεται αρκετά αντιληπτή, με αναφορές όπως:

«Οι αποδόσεις των αθλητών οφείλονται στα αναβολικά κι αυτά έπειτα στους επιστήμονες που τα ανακαλύπτουν»

«Ότι ο αθλητισμός πλέον έχει πέσει και ότι δεν κερδίζει ο αθλητής αλλά τα φάρμακα που παίρνει για να βελτιωθεί και ο επιστήμονας που τα έφτιαξε»

ακόμα και η αντικειμενοποίηση του ανθρώπου γίνεται αντιληπτή από τους μαθητές/τριες με αναφορές όπως:

«Ο αθλητής δεν είναι όχημα είναι ψυχή».

«Τους αθλητές στους αγώνες τους έχουν σαν μηχανήματα»

«Θέλει να μας δείξει ότι με το ντόπινγκ οι άνθρωποι λειτουργούν ως μηχανές. Ο άνθρωπος ως μηχανή».

4.2.3 Υγεία και ντόπινγκ - Ιατρική διάσταση (παρενέργειες στην υγεία)

Ειδικότερα, από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει οι περισσότεροι μαθητές/τριες να αναγνωρίζουν ότι το ντόπινγκ απειλεί σημαντικά την υγεία του αθλητή. Μάλιστα αρκετοί μαθητές/τριες θεωρούν ως τελική συνέπεια τον θάνατο, με αναφορές όπως:

«οδηγώντας τον εαυτό τους στην καταστροφή και τον θάνατο»

«ντόπινγκ είναι Θάνατος»,

«Σε αυτό το σκίτσο θέλει να δείξει πως όσοι παίρνουν ναρκωτικά για να νικήσουν καταλήγουν να έχουν μεγάλα προβλήματα υγείας ως και θάνατο».

Σχετικά με τις βλάβες που προκαλούνται στον ανθρώπινο οργανισμό οι μαθητές/τριες αναφέρονται γενικά και αόριστα χωρίς να υπεισέρχονται σε λεπτομέρειες όπως:

«Όμως δεν κάνουν καθόλου καλό στην υγεία»

«το ντόπινγκ κάνει κακό»

«παραμορφώνει και προκαλεί παρενέργειες»

«Αλλά πιστεύω ότι είναι βλαβερό και επικίνδυνο για τον οργανισμό»

Επιπρόσθετα από τα αποτελέσματα διαφαίνεται μία τάση οι μαθητές/τριες να συσχετίζουν τις αρνητικές συνέπειες στην ανθρώπινη υγεία με την υπερβολική ποσότητα και συχνότητα λήψης των ουσιών:

«όταν το παρακάνεις με τα ναρκωτικά και τα φάρμακα»,

«υπερβολική χρήση»

«τα πολλά χάπια...»

«έπαιρνε φάρμακα συνέχεια για να κερδίσει»

«Ότι τα πολλά αναβολικά κάνουν αλλαγές στο σώμα με τον καιρό»

Κάποιοι λίγοι μαθητές/τριες χαρακτηρίζουν την περιστασιακή χρήση είτε ως μια «βοήθεια» «τα ήθελε απλώς για λίγη βοήθεια» και ως μία «ώθηση μέσω φαρμάκων», είτε ως «βιταμίνες» και «υπερβιταμίνες», γεγονός που κρίνεται ανησυχητικό και θα πρέπει να οδηγήσει σε καλύτερη πληροφόρηση των μαθητών/τριών.

4.2.4 Ηθική διάσταση

Η ανηθικότητα και η αδικία που νοιώθουν οι μαθητές/τριες ότι διαπράττεται από τη χρήση ουσιών, αναδεικνύεται από εκφράσεις όπως:

«Το ντόπινγκ κάνει τους αθλητές άνισους»

«Οι ντοπαρισμένοι αθλητές συμμετέχουν σε αγώνες και έτσι είναι άδικο για τους υπόλοιπους. Οι άδικες αναμετρήσεις»

Σε δυο αναφορές μάλιστα προτείνονται ως αλλαγές οι εξής :

«στο σκίτσο 4 θα πρόσθετα τους μη ντοπαρισμένους αθλητές να κοιτάν τους άλλους στο βάθρο»

«αυτό που θα άλλαζα στο σκίτσο 4 θα ήταν να έκανα τον τελευταίο αθλητή να μην έπαιρνε ναρκωτικά, για να δείξω ότι ο σωστός αθλητής είναι αδίκως τελευταίος»

Οι μαθητές/τριες πιστεύουν ότι με τη φαρμακοδιέγερση καταστρέφεται το ολυμπιακό και αθλητικό πνεύμα και χάνεται το νόημα των Ολυμπιακών αγώνων.

«Το Doping θα καταστρέψει τους αθλητές, τα αθλήματα και τους αγώνες».

«Το μήνυμα που μας περνά είναι ότι το Doping καταστρέφει το Ολυμπιακό πνεύμα και το "ευ αγωνίζομαι"».

«Με τόσα ψεύτικα χαρίσματα εξευτελίζεται ο αθλητισμός. ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΤΑΙ Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ»

«Με το ντόπινγκ έχει διαστρεβλωθεί το νόημα των Ολυμπιακών Αγώνων»

Οι μαθητές/τριες φαίνεται να έχουν ταυτίσει τον αθλητισμό με αξίες, όπως την υγεία και την ψυχαγωγία και να αποδοκιμάζουν την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού.

«Ο Αθλητισμός είναι καλός για την υγεία»

« Ο αθλητισμός δεν είναι για τα λεφτά. Ο αθλητισμός και ο πρωταθλητισμός δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να γίνεται για τα χρήματα όμως για την υγεία»

«ένα άθλημα να το κάνουμε για την ευχαρίστησή μας όχι για τα λεφτά»

«Σκοπός του αθλητισμού είναι να διασκεδάσεις και να πετύχεις κάποια επίδοση με την αξία σου όχι για να δείξεις σε κάποιον τι αξίζεις με χρήση ουσιών»

Και για αυτό οι μαθητές/τριες /τριες αναρωτιούνται:

«Ο αθλητισμός εναντίον των ναρκωτικών ή μήπως όχι;»

«Ωφελεί ο αθλητισμός ή όχι;», «Που πήγε το αθλητικό πνεύμα;», και δηλώνουν:

«οι περισσότεροι αθλητές, δεν είναι αθλητές»

«Να πως κατάντησε ο αθλητισμός».

Τέλος, αναφέρονται στο ντόπινγκ ως

«Η μάστιγα του αθλητισμού», «η παγίδα του αθλητισμού», «Η ήττα του αθλητισμού»

και ως «κάτι θλιβερό», «καταστροφικό» και «κακό» για τον αθλητισμό και τους αθλητές.

4.2.5 Θεώρηση – περιγραφή του ντοπαρισμένου αθλητή

Αξίζει να αναφερθεί και ο τρόπος που ο ντοπαρισμένος αθλητής γίνεται αντιληπτός από τους μαθητές/τριες. Οι μαθητές/τριες λοιπόν αναφέρονται στους ντοπαρισμένους με εκφράσεις όπως: αθλητές «γεμάτοι ενέργεια», «πολύ δυνατοί», «φουσκωτοί», «πιο

γρήγοροι», «θηριώδες», «υπερβολικά γυμνασμένοι» με «υπερδύναμη», «υπερβολικό σώμα», «πιο μεγαλόσωμοι, «με περισσότερη μυϊκή μάζα», «που βγαίνουν πρώτοι και νικητές»

Ενδεικτική της εικόνας που έχουν στο μυαλό τους οι έφηβοι για τον ντοπαρισμένο αθλητή αποτελεί και η αλλαγή που προτείνεται στο Σκίτσο 2:

«Πιστεύω στο σκίτσο 2 θα άλλαζα τον αθλητή κάνοντάς τον πιο δυνατό από τη στιγμή που μας δείχνει τις βελόνες»

Επίσης χαρακτηρίζουν τον/τους ντοπαρισμένο/ους αθλητή/ές ως:

*«τέρας», «τερατάνθρωπος», «κάτι άσχημο», «"αθλητές"», «"πρωταθλητές"»
«Πρωταθλητές των αναβολικών», «ψεύτες», «Αθλητές "υγιείς"», «"οι υποτιθέμενοι
«αθλητές"», «άγριοι» «αθλητές που έχουν υποστεί μετάλλαξη σε ανθρώπινα τέρατα»
και αποτελούν σύμφωνα με μαθητή: «είτε πρότυπο είτε φόβο για τους άλλους
αθλητές».*

Υπάρχουν και λίγες εξαιρέσεις (7) μαθητών/τριών που θεωρούν ότι η απεικόνιση του ντοπαρισμένου αθλητή είναι τραβηγμένη, υπερβολική, εξωπραγματική κυρίως όσον αφορά την απεικόνιση του αθλητή στη Γελοιογραφία 3, με αναφορές όπως:

«Στο σκίτσο 3, θα έκανα απλώς έναν αθλητή στη γραμμή τερματισμού ενώ οι άλλοι θα είναι ακόμα στην εκκίνηση, διότι είναι λίγο παρατραβηγμένο»

«Θα άλλαζα το σκίτσο 3, γιατί δεν πρόκειται να γίνει ποτέ κάποιος έτσι».

Επίσης κάποιοι μαθητές/τριες κρίνουν με επιείκεια τους ντοπαρισμένους αθλητές, θεωρώντας ότι οι αθλητές αναγκάζονται να καταφύγουν στη χρήση φαρμακοδιέγερσης:

«Πλέον για πολλούς αθλητές είναι αναπόφευκτο καθώς πολλές φορές υποχρεώνονται να κάνουν χρήση απαγορευμένων ουσιών για να νικήσουν»

«Μου θυμίζουν σαν να πειραματίζουν τους αθλητές για το χρήμα και την νίκη»

«Η εικόνα μας δείχνει ότι ακόμα και οι ίδιοι οι αθλητές "ειρωνεύονται" την θέση που έχουν και είναι αξιολύπητοι»

«Δεν έχεις πιθανότητες νίκης- πρέπει να πάρεις ντόπα θέλεις δεν θέλεις»

4.2.6 Περιγραφή κινήτρων - αιτιών φαρμακοδιέγερσης

Αναφορικά με τα κίνητρο και τις αιτίες για χρήση του ντόπινγκ στον αθλητισμό οι μαθητές/τριες αναφέρουν την:

Επιδίωξη νίκης με πιθανό επακόλουθο χρηματικό έπαθλο:

«Είναι ουσίες που παίρνουν πιο συχνά οι αθλητές για να κερδίσουν»

«...για να βγούνε πρώτοι και να πάρουν κάποιο χρηματικό ποσό»

«...που χρησιμοποιούν αθλητές για την επίτευξη νέων ρεκόρ, που θα τους φέρουν περισσότερα κέρδη»

Βελτίωση εξωτερικής εμφάνισης

«...τα οποία δίνουν ενέργεια και φτιάχνουν γυμνασμένο σώμα»

«... να νικήσεις κάποιον ή να φαίνεσαι όμορφος»

«...που ενισχύουν τους μυς και ουσιαστικά μας δείχνουν πιο φουσκωτούς και μπρατσομένους»

«ΑΘΛΗΤΕΣ "ΤΡΙΠΙΟΥΝΤΑΙ" ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ»

Απόκτηση φήμης – δόξας – χρήματος

«...για εγωιστικούς και λόγους απληστίας»

«...για να αποκτήσουν φήμη και χρήματα»

«Οι αθλητές χάρη στο ντόπινγκ παίρνουν φήμη δόξα και λεφτά νικώντας έναν αγώνα»

Απόκτηση προνομίων από το κράτος

«Με τόσα προνόμια που προσφέρει το κράτος στους αθλητές τους παρακινεί να κάνουν χρήση αναβολικών ώστε να πάρουν την 1η Θέση. Το κράτος προσφέρει υπερβολικά πολλά προνόμια»

Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών υπονοεί την ύπαρξη και άλλων κύριων ενόχων έμμεσα, κάνοντας χρήση ρημάτων στο γ' πρόσωπο πληθυντικού. Κάποιοι μαθητές/τριες πιστεύουν μάλιστα ότι οι αθλητές δεν είναι ενήμεροι για τη χρήση και ότι παραπλανούνται :

«Καταλαβαίνω ότι οι αθλητές παίρνουν ναρκωτικά χωρίς τη θέληση τους.. Σε **φαρμακώνουν** όταν δεν βλέπεις και χωρίς να το θέλεις αυτό»

«**Δίνουν** ναρκωτικά στους παίκτες»

«Της **δίνουν** την "δόση" της για να ξεκινήσει»

«**Ποτίζουν** ντόπινγκ όπως την βενζίνη στους αθλητές»

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αλλαγή που προτείνεται για το σκίτσο 10 από κορίτσι Γ΄ γυμνασίου, όπου προσδιορίζει αυτούς τους σημαντικούς άλλους:

«Θα άλλαξα λίγο το δέκατο σκίτσο και θα έβαζα πίσω από αυτό το χέρι, φωνές των γονιών, του προπονητή και του γιατρού γιατί πίσω από αυτό τον αθλητή κρύβεται πάντα κάποιο άλλο πρόσωπο από αυτές τις τρεις κατηγορίες».

Υπάρχουν και αναφορές μαθητών/τριών, όπου πλέον προσδιορίζονται φανερά οι σημαντικοί άλλοι:

«Ο αθλητισμός και οι προπονητές αλλά και οι γονείς αναγκάζουν τα παιδιά τους να γίνουν θύματα ντόπινγκ εξαιτίας των δικών τους θελήσεων»

«Ο αθλητισμός βοηθάει στην καλύτερευση της σωματικής κατάστασης του αλλά υπάρχουν περιπτώσεις που ο αθλητής παίρνει ντόπα είτε με δικιά του γνώση είτε του προπονητή του για την μέγιστη αύξηση μυϊκής μάζας του».

«Οι προπονητές παρακινούν τους αθλητές να κάνουν χρήση αναβολικών»

«Οι προπονητές των αθλητών ενισχύουν τα παιδιά με ουσίες»

«Φαρμακευτικές εταιρείες προμηθεύουν τους αθλητές με αναβολικά πριν από κάθε τους αγώνα».

Λίγοι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν και την ατομική ευθύνη του αθλητή, που προβαίνει σε χρήση και προτείνουν τις εξής αλλαγές:

«Στο σκίτσο 6 θα έδειχνα για την αντίθεση δυο αθλητών»

«Θα άλλαξα κάτι στο σκίτσο 6 γιατί πιστεύω πως είναι επιλογή να πάρεις ναρκωτικά.

Ενώ στο σκίτσο αυτός που μιλάει, το λέει σαν να τον ανάγκασαν να πάρει ουσίες»

4.2.7 Συναισθήματα που προκαλούνται από την θεώρηση των γελοιογραφιών

Σχετικά με την αρέσκεια και τα συναισθήματα που προκαλούνται στους μαθητές/τριες των γελοιογραφιών (Ερώτημα 2), η πλειονότητα των αναφορών είναι θετική με δηλώσεις όπως:

«Μου άρεσαν τα σκίτσα γιατί όλα είχαν πολύ ωραίο και πραγματικά σωστό νόημα»

«Μου άρεσε που προσπαθούσαν να μας περάσουν το μήνυμα κατά του ντόπινγκ»

«Μου άρεσαν γιατί το κάθε ένα κρύβει μέσα του και μία συμβουλή».

«Συγκεκριμένα εγώ λάτρεψα τον σχεδιασμό και τους αστείους διαλόγους των σκίτσων»

Η μη αρέσκεια των γελοιογραφιών εκφράστηκε μέσα από αναφορές όπως:

«Δε μου άρεσαν τα σκίτσα γιατί είναι πολύ γενικοποιημένα και ντροπιάζουν τον όρο "αθλούμαι"»

«Δεν θα έβαζα τόσα ντροπιαστικά σκίτσα»

«Δεν μου αρέσει όλα είναι ένα μεγάλο λάθος δεν πιστεύω ότι υπάρχει κάτι σωστό»

«Δεν μου άρεσαν τα σκίτσα γιατί δείχνουν που παίρνουν φάρμακα και έτσι καταστρέφεται η αξία του αθλητισμού. Επίσης δεν είναι όλοι οι αθλητές που παίρνουν ναρκωτικά»

«Δεν μου αρέσει καμία γιατί δείχνει την άσχημη εικόνα του αθλητισμού».

«Στο σκίτσο 1 θα αφαιρούσα την ελληνική σημαία γιατί νιώθω ότι αυτό μας υποτιμάει»

4.2.8 Πηγές πληροφόρησης - ενημέρωσης των μαθητών/τριών

Η πλειονότητα των αναφορών σχετικά με τι τους θυμίζουν οι γελοιογραφίες αφορά εικόνες, άρθρα και ταινίες, που έχουν δει στα ΜΜΕ, όπως:

«Μου θυμίζει ένα άρθρο που είχα διαβάσει σχετικά με τα αναβολικά στους Ολυμπιακούς»

«Στο διαδίκτυο δείχνει μόνο τους Ολυμπιακούς και τους αγώνες ενώ σε εφημερίδες λέει περισσότερα πράγματα για τη ζωή τους και το πώς τα κατάφεραν»

«νομίζω πως έχω δει κάποιες εικόνες στο διαδίκτυο και σε περιοδικό»

«αυτά τα σκίτσα μου θυμίζουν ένα περιστατικό που είδα στο διαδίκτυο, ότι κάποιοι αθλητές πήραν παράνομες ουσίες»

υπήρξαν μόνο δύο αναφορές για ενημέρωση των μαθητών/τριών από δασκάλους στο δημοτικό και μία για συζήτηση με τους γονείς:

«Μου θυμίζουν μια συζήτηση που είχαμε κάνει στο μάθημα της γυμναστικής στο δημοτικό και λέγαμε πως δεν πρέπει ιδιαίτερα οι αθλητές να παίρνουν φάρμακα για να φαίνονται πιο αθλημένοι γιατί στο τέλος έχουν εγκεφαλικά προβλήματα».

«Ναι μου θυμίζουν μια φορά που κάναμε για τα ντόπινγκ στο δημοτικό».

«Το πρώτο σκίτσο μου θυμίζει μια συζήτηση με τους γονείς μου κατά τη διάρκεια των περασμένων Ολυμπιακών Αγώνων για κάποιες γυναίκες της Γερμανίας σε πιο παλιούς Αγώνες που είχαν "μεταμορφωθεί" σε άντρες».

4.2.9 Απόψεις - σκέψεις μαθητών/τριών για τον σύγχρονο αθλητισμό και τον αθλητή

Πολλές αναφορές φανερώνουν ότι οι μαθητές/τριες θεωρούν την φαρμακοδιέγερση αναπόφευκτη όπως:

«Οι ουσίες είναι ο σημερινός αθλητισμός»

«Μόνο με τη βοήθεια ουσιών, καταφέρνει ένας αθλητής στις μέρες μας να έχει άριστες επιδόσεις»

«Δυστυχώς στις μέρες μας αθλητής μπορείς να γίνεις μόνο παίρνοντας δυναμωτικά φάρμακα»

«Οι καλύτεροι αθλητές είναι και οι περισσότερο ντοπαρισμένοι»

«Για να είσαι έτοιμος για οποιοδήποτε αγώνα πρέπει πρώτα να είσαι ντοπαρισμένος καλά ώστε να πετύχεις την κατάκτηση μεταλλίων»

«"Υψηλό ντόπινγκ, μεγάλη απόδοση"»

«Μόνο όποιος κάνει doping κερδίζει τους αγώνες.

«Πες ναι στο Doping για να κερδίσεις ένα μετάλλιο»

«Αν δεν πάρεις δεν νικάς»

«Τα αναβολικά, η βάση των αγώνων»

«Αναβολικά = Επιτυχημένος αθλητής»

«για να είναι κάποιος αθλητής σίγουρα θα πέσει στον δρόμο των ουσιών»

«Πόσα αναβολικά για χρυσό;»

«αυτός που θα πάρει τα πιο πολύ ντόπινγκ αυτός και θα κερδίσει»

«το ντόπινγκ σε οδηγεί στην νίκη»

«Νίκη σημαίνει ντόπινγκ»

«Χωρίς τα doping οι αθλητές δεν μπορούν να αθληθούν»

Τέλος οι μαθητές/τριες πιστεύουν ότι το ντόπινγκ αποτελεί αντικίνητρο για τον αθλητισμό, με αναφορές όπως:

«Είναι κάτι κακό για τους αθλητές και τον αθλητισμό και άμα σταματήσει πιστεύω ότι περισσότεροι νέοι θα ασχολούνται με τον αθλητισμό»

«Ο Αθλητισμός δεν πρέπει να έχει ως βασικό στόχο τα χρήματα αλλά την άθληση του σώματος και του μυαλού»

«Κατά τη γνώμη μου είναι ένα σοβαρό πρόβλημα στον αθλητισμό και πρέπει να εξαφανιστεί».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των δεδομένων του ερωτηματολογίου είναι αποκαλυπτική των αντιλήψεων που κατέχουν οι μαθητές/τριες και οδήγησε σε μια σειρά διαπιστώσεων, αναφορικά με το πώς βλέπουν τη σχέση αθλητισμού – φαρμακοδιέγερσης οι μαθητές/τριες.

Αρχικά, όσον αφορά τις διαστάσεις του φαινομένου που γίνονται αντιληπτές με τη βοήθεια των γελοιογραφιών, διαφάνηκε πως οι μαθητές/τριες προβληματίζονται και αποδίδουν τα υψηλότερα επίπεδα σημαντικότητας στην πτυχή της υγείας. Ιδιαίτερη σημασία δίνουν ακόμα στις αιτίες και τα κίνητρα για χρήση, αλλά και στην ηθική διάσταση του φαινομένου. Λιγότερο αντιληπτές φαίνονται να είναι η πολιτική διάσταση του φαινομένου, όπως και η σχέση του ντόπινγκ με την επιστήμη, ενώ ελάχιστα αντιληπτή προκύπτει να είναι και η νομική διάσταση. Το συμπέρασμα αυτό δεν διαφέρει από το συμπέρασμα έρευνας των (Barkoukis et all, 2016), όπου και εκεί οι μαθητές/τριες έδιναν, αναφορικά με την θεώρηση του αθλητισμού, βαρύτητα στους άξονες της υγείας και της ηθικής.

Από τον έλεγχο της στατιστικής σημαντικότητας των απαντήσεων, που δόθηκαν στο Ερώτημα 1, προκύπτει σε έξι γελοιογραφίες στατιστικά σημαντική σχέση στην πρόσληψη του επιδιωκόμενου μηνύματος (Βλ Παράρτημα Δ – Συσχετίσεις) σε συνάρτηση α) με τη μεταβλητή της ηλικίας και β) με τη μεταβλητή της τάξης. Στις Γελοιογραφίες 7, 9 και 10 προκύπτει επιπρόσθετα στατιστικά σημαντική σχέση και σε συνάρτηση με τη μεταβλητή της άθλησης. Οι ηλικιακά μεγαλύτεροι μαθητές/τριες, οι μαθητές/τριες της Γ΄ τάξης και οι αθλητικά ενεργοί μαθητές/τριες αντιλαμβάνονται σε μεγαλύτερο ποσοστό τις διαστάσεις του φαινομένου που απεικονίζεται στις γελοιογραφίες, έχοντας προφανώς αντίστοιχα περισσότερες γνώσεις, εμπειρίες, αλλά και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα αθλητικά θέματα. Διαφορά που μπορούμε να τη συνδέσουμε με το βασικό συμπέρασμα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία, αναφορικά με την πρόσληψη του μηνύματος. Πρόσληψη, η οποία εξαρτάται από την πρότερη πολιτιστική και κοινωνική γνώση του θεατή (Τσάκωνα, 2009· Χριστοδούλου, 2003).

Προχωρώντας στην εξαγωγή συμπερασμάτων από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι

πολλοί μαθητές/τριες θεωρούν τις ουσίες «θανατηφόρες», αποτέλεσμα που συμφωνεί με αντίστοιχη έρευνα σε μαθητές/τριες Λυκείου στην Ελλάδα (Αρβανίτη & Ψαρέλης, 2005) και σε μαθητές/τριες αθλητικών σχολείων στην Κύπρο (Κυπριακή Αντιντόπινγκ Αρχή, 2016). Το εννοιολογικό περιεχόμενο των μαθητών/τριών για το φαινόμενο, σε μια πρώτη ανάγνωση των αναφορών τους, φαίνεται να συγκλίνει σε γενικές γραμμές με τα επιστημονικά αποδεκτά κριτήρια, με την ευρύτερη έννοια του όρου. Πρόκειται όντως για «ουσίες», «αναβολικά», «φάρμακα» και «ναρκωτικά» που βελτιώνουν την φυσική κατάσταση και την απόδοση των αθλητών, όπως αναφέρει και η ελαφρά πλειοψηφία των μαθητών/τριών (80/152). Όμως σε συνάρτηση με τα συνολικά αποτελέσματα από την ποιοτική και ποσοτική ανάλυση των δεδομένων, η γνώση των μαθητών/τριών για το φαινόμενο «ντόπινγκ» προκύπτει να είναι αποσπασματική και σε πολλά σημεία ανησυχητικά ελλιπής. Αποτέλεσμα που συμφωνεί με αντίστοιχο από τη διεθνή βιβλιογραφία (Wanjek et al, 2007), όπου οι ερωτηθέντες έφηβοι, ηλικίας 10-17 ετών απέδωσαν πολύ φτωχά σε τεστ αναφορικά με τη γνώση τους γύρω από το φαινόμενο ντόπινγκ και ειδικότερα στον τομέα που αφορούσε τις παρενέργειες.

Δυστυχώς όμως, από την πλειονότητα των αναφορών (72,4%) στο (Ερώτημα 3) προκύπτει ότι η πληροφόρηση των μαθητών/τριών προέρχεται από τα ΜΜΕ (άρθρα, ειδήσεις, διαδίκτυο), ενώ η ενημέρωση από την τυπική εκπαίδευση προκύπτει σχεδόν ανύπαρκτη. Μόνο δύο (2) μαθήτριες ανέφεραν τη συνεισφορά του σχολείου στην ενημέρωση τους σχετικά με το φαινόμενο και μία μαθήτρια τη συζήτηση με τους γονείς της. Αποτέλεσμα που δεν διαφέρει ουσιαστικά από τα αποτελέσματα της έρευνας των Αρβανίτη & Ψαρέλη (2005), όπου σε ποσοστό (70,2%) οι μαθητές/τριες Λυκείου δηλώνουν ότι η πληροφόρηση τους προέρχεται από τα ΜΜΕ, ενώ η συνεισφορά του σχολείου στο θέμα αυτό δεν αγγίζει παρά το (19,8%).

Αναφορικά με την αρέσκεια των γελοιογραφιών (Ερώτημα 2) στην πλειονότητα των αναφορών οι μαθητές/τριες δηλώνουν ότι τα σκίτσα είναι αρεστά, αφού οι γελοιογραφίες έχουν μια «*παραδειγματική υπόθεση*» και ένα «*ωραίο και διδακτικό μήνυμα*» για μη χρήση ουσιών. Από τους μαθητές/τριες, στους/στις οποίους/οίες τα σκίτσα δεν είναι αρεστά, υπάρχουν αναφορές για υπεργενίκευση του φαινομένου της φαρμακοδιέγερσης σε όλους τους αθλητές και για αρνητική, «*άσχημη*» και «*ντροπιαστική*» απεικόνιση του αθλητισμού αλλά και του σύγχρονου αθλητή.

Σχετικά με τις αναφορές για μη αρέσκεια μάλιστα προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά με την πλειονότητα των συγκεκριμένων αναφορών να ανήκει στους μαθητές/τριες των 12 ετών (41,4%). Πιθανόν επειδή τα μηνύματα των γελοιογραφιών προσκρούουν στην εξιδανικευμένη εικόνα που έχουν ακόμα οι ηλικιακά μικρότεροι/ες μαθητές/τριες για τον αθλητισμό, αφού θεωρούν σύμφωνα με τις αναφορές τους ότι ο αθλητισμός πρέπει να προσφέρει «υγεία» και «ψυχαγωγία» και οι αθλητές να αγωνίζονται «τίμια» και «δίκαια». Τα αποτελέσματα συμφωνούν με τα δεδομένα έρευνας της Refaie (2011), που καταλήγει ότι δεν βρίσκουν όλοι οι θεατές το περιεχόμενο και το μήνυμα μιας γελοιογραφίας αστείο και αρεστό, ειδικότερα όταν νιώθουν ότι αυτό τους προσβάλλει, τους θίγει, ή αντιβαίνει στις αρχές τους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης το γεγονός ότι ακόμα και οι μαθητές/τριες, στους/στις οποίους/οίες άρεσαν οι γελοιογραφίες, προτείνουν αλλαγές (στο 68% του συνόλου των αναφορών δηλώνεται πρόθεση για αλλαγή και στο 69% των αναφορών δηλώνεται αρέσκεια). Οι εναλλακτικές προτάσεις των μαθητών/τριών για την απεικόνιση του σύγχρονου αθλητισμού τεκμηριώνουν την ανάγκη τους για επιστροφή στον καθαρό αθλητισμό. Προτείνουν λοιπόν ως αλλαγές κυρίως την αφαίρεση όλων των στοιχείων που σηματοδοτούν το ντόπινγκ στον αθλητισμό, την μη απεικόνιση ντοπαρισμένων αθλητών και την αντικατάστασή τους με νέους και ορεξάτους αθλητές, που δεν θα απεικονίζονται δίπλα σε ουσίες άλλα δίπλα σε υγιεινές τροφές (29,8%). Να σημειωθεί, ότι και εδώ προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση, αφού στις αναφορές για πρόθεση αλλαγών υπερτερούν ποσοτικά οι αναφορές από τους 12χρονους εφήβους. Με (88%) επί των αναφορών τους οι 12 χρόνοι/ες έφηβοι/ες επιθυμούν αλλαγές, ενώ μόνο σε ένα (33%) των αναφορών τους οι 15χρονοι/ες δηλώνουν ότι θα προβούν σε τροποποιήσεις. Φαίνεται ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μαθητές/τριες, έχοντας εκτεθεί και εξοικειωθεί περισσότερο σε ανάλογες εικόνες, έχουν αποδεχτεί την προβολή του αθλητισμού με τον τρόπο που απεικονίζεται στις γελοιογραφίες. Η χρήση της σύριγγας ως σύμβολο - ενδείκτης της φαρμακοδιέγερσης συναντάται στις επτά από τις δέκα γελοιογραφίες. Σε τρία σκίτσα (Σκίτσο 4, 6 και 8) οι σύριγγες είναι καρφωμένες στο σώμα των αθλητών. Στα υπόλοιπα τέσσερα σκίτσα παίρνει το λειτουργικό ρόλο α) του στυλοβάτη (Σκίτσο 2) β) του αθλητή που βραβεύεται στο βάθρο (Σκίτσο 8), γ) της παγίδας (Σκίτσο 9) και δ) της αντλίας καυσίμων (Σκίτσο 10). Στα άλλα τρία σκίτσα η φαρμακοδιέγερση δηλώνεται είτε από τις λέξεις *ΝΤΟΠΙΝΓΚ* (στον μονόλογο του παράγοντα, Σκίτσο 1) και *Doping*

(λογότυπος στην φανέλα του αθλητή, Σκίτσο 5) είτε κατασημαίνεται από την απεικόνιση του ντοπαρισμένου αθλητή (Σκίτσο 3). Ενδιαφέρον παρουσιάζει συνεπώς και ο στερεότυπος τρόπος που απεικονίζεται ο ντοπαρισμένος αθλητής στις επιλεγμένες γελοιογραφίες. Απεικονίζεται λοιπόν είτε ως παραμορφωμένος, άσχημος, τερατόμορφος, με υπερμεγέθεις μυς είτε αφήνεται να εννοηθεί η ανηθικότητα και ανεντιμότητά του, αφού ως αθλητής δεν διστάζει να χαίρεται με την άδικη νίκη του και να δέχεται τα μετάλλια που δεν κερδίζει δίκαια. Εδώ προκύπτει ο ρόλος της γελοιογραφίας στην αναπαραγωγή στερεοτύπων και στην διατήρηση και ενίσχυση της κυρίαρχης ιδεολογίας (Τσάκωνα, 2009· Refaie, 2003), συνεισφέροντας στην διαμόρφωση ή διατήρηση της ιδέας στον θεατή για την ύπαρξη - αναγκαιότητα εκτενούς χρήσης ντόπινγκ στον αθλητισμό.

Αξίζει να αναφερθεί και ο τρόπος που ο ντοπαρισμένος αθλητής γίνεται αντιληπτός από τους μαθητές/τριες. Οι μαθητές/τριες λοιπόν αναφέρονται στους ντοπαρισμένους αθλητές:

α) με εκφράσεις που τονίζουν την ιδιαίτερα βελτιωμένη φυσική τους κατάσταση, όπως αθλητές *«γεμάτοι ενέργεια»*, *«πολύ δυνατοί»*, *«πιο γρήγοροι»*, *«υπερβολικά γυμνασμένοι»*.

β) με εκφράσεις που τονίζουν την αποδοκιμασία που νοιώθουν, συχνά δε και με ειρωνική, καυστική διάθεση βάζοντας οι ίδιοι/ες τις λέξεις σε εισαγωγικά όπως: *«τέρας»*, *«"αθλητές"»*, *«"πρωταθλητές"»* οι *«Πρωταθλητές των αναβολικών»*, *«ψεύτες»*, *«Αθλητές "υγιείς"»*, *«"οι υποτιθέμενοι αθλητές"»*.

γ) με εκφράσεις που τονίζουν την λύπη και συμπάθεια για τα *«θύματα»* και *«πειραματόζωα»* του σύγχρονου αθλητισμού.

Από τα ποιοτικά και ποσοτικά αποτελέσματα της ανάλυσης περιεχομένου προκύπτει επίσης ότι οι μαθητές/τριες θεωρούν την παρουσία του ντόπινγκ ως ένα στοιχείο ανήθικο για τον αθλητισμό. Στις αναφορές τους ταυτίζουν το ντόπινγκ με: *«κλεψιά»*, *«ζαβολιά»*, *«αδικία»*, *«απατεωνιά»* ως κάτι *«μη τίμιο»* ως *«ύπουλο τρόπο»* και ως *«μια μεγάλη απάτη»*. Το εύρημα αυτό δεν διαφοροποιείται από τα αντίστοιχα της έρευνας των Tymowski και Somerville (2002), όπου και εκεί οι ερωτώμενοι μαθητές θεωρούν πως η χρήση ουσιών από αθλητές είναι μία πράξη άδικη και κατακριτέα και αποκαλούν το ντόπινγκ *«κλεψιά»*.

Από τα αποτελέσματα διαφαίνεται λοιπόν ότι οι μαθητές/τριες σχεδόν στο σύνολο τους δείχνουν στάσεις κατά του ντόπινγκ. Παρόλο όμως που οι μαθητές/τριες φαίνεται να μην επιδοκιμάζουν και να μην αποδέχονται το ντόπινγκ, από τις αναφορές τους προκύπτει ότι τείνουν να θεωρούν τη φαρμακοδιέγερση αναπόφευκτη και αναπόσπαστο συστατικό μέρος του αθλητισμού. Ως κίνητρα αναφέρουν τη βελτίωση της απόδοσης, την επιδίωξη νίκης και την επίτευξη ρεκόρ με σκοπό μια θέση στο βάθρο και την επακόλουθη κατάκτηση χρηματικών επάθλων. Ελάχιστοι μαθητές/τριες αναφέρουν ως κίνητρο την απόκτηση δόξας και φήμης ή τη βελτίωση της εξωτερικής εμφάνισης, μάλιστα ένας μαθητής αναφέρει και την κατάκτηση πολλών προνομίων από το κράτος.

Ως αιτία για τη χρήση φαρμακοδιέγερσης θίγεται και το ζήτημα της πίεσης από «τους σημαντικούς άλλους», με αναφορές κυρίως σε προπονητές και γονείς. Οι μαθητές/τριες διαφαίνεται να θεωρούν τον ντοπαρισμένο αθλητή άδικο και ανήθικο μεν, αλλά «θύμα» των καταστάσεων πολλές φορές και «εν αγνοία χρήστη», όπως επίσης και «πειραματόζωο» στα χέρια αθλητικών παραγόντων, γιατρών και προπονητών. Προβάλλεται το αίτημα για επίλυση - αντιμετώπιση του προβλήματος και επαναφορά του αθλητισμού όπως θα έπρεπε να είναι, συνυφασμένος δηλαδή με το ολυμπιακό ιδεώδες.

Συνοψίζοντας, από τα ποιοτικά και ποσοτικά αποτελέσματα της ανάλυσης περιεχόμενου διαφαίνεται ότι:

- Η πλειοψηφία των ηλικιακά μεγαλύτερων και αθλητικά ενεργών μαθητών/τριών αντιλαμβάνονται τις διαφορετικές διαστάσεις του φαινομένου ντόπινγκ.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών γνωρίζει ότι το ντόπινγκ ενισχύει την απόδοση και βελτιώνει την φυσική κατάσταση, όπως και ότι είναι βλαβερό για την υγεία.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών ορίζει το ντόπινγκ ως ουσίες, φάρμακα αναβολικά ή ναρκωτικά με τελική πιθανή κατάληξη τον θάνατο, αλλά η γνώση των μαθητών/τριών αναφορικά με το φαινόμενο είναι ελλιπής και προκύπτει κυρίως μέσα από τη γνώση τους για τα ναρκωτικά. Ως πηγή ενημέρωσης αναφέρουν τα ΜΜΕ (κυρίως τηλεόραση και διαδίκτυο).

- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών επικεντρώνεται στις επιπτώσεις που συνεπάγεται η χρήση ντόπινγκ αναφορικά με την ανθρώπινη υγεία, αλλά και στο πνεύμα του αθλητισμού.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών θεωρεί την παρουσία του ντόπινγκ ως ένα στοιχείο ανήθικο.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών αναφέρει κυρίως ως κίνητρο χρήσης φαρμακοδιέγερσης την κατάκτηση μεταλλίων (επίτευξη νίκης), με το συνεπακόλουθο χρηματικό έπαθλο.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών πιστεύει ότι το ντόπινγκ επηρεάζει σημαντικά και μάλιστα αρνητικά και «καταστροφικά» την εικόνα του αθλητισμού, που σε συνδυασμό με την εμπορευματοποίηση έχει χάσει την αξία του. Παρόλα αυτά οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μαθητές/τριες δεν ενοχλούνται από την αρνητική απεικόνιση του αθλητισμού στις γελοιογραφίες. Φαίνεται να έχουν εξοικειωθεί με την άσχημη και αρνητική προβολή του αθλητισμού.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών αναφέρει ως σημαντικούς άλλους (παρακινήτες προς χρήση) κυρίως τους προπονητές και ακολουθούν οι συναθλητές, οι γονείς, οι γιατροί και οι φαρμακευτικές εταιρείες με λιγότερες αναφορές.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών αν και θεωρεί τον ντοπαρισμένο αθλητή άδικο και ανήθικο τον αντιλαμβάνεται και ως «θύμα» και «πειραματόζωο» του σύγχρονου τρόπου αθλητισμού. Ελάχιστοι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν την ατομική ευθύνη και την ύπαρξη δυνατότητας επιλογής.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών φαίνεται να έχει κατανοήσει σε μεγάλο βαθμό τις σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλοσυσχέτισης των παραγόντων που δρουν στον αθλητισμό.
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών τείνει να θεωρεί τη φαρμακοδιέγερση αναπόφευκτη και συστατικό μέρος του αθλητισμού, γεγονός ανησυχητικό αφού φανερώνει τάση προς μελλοντική χρήση (Morente-Sánchez & Zabala, 2013).
- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών φανερώνει τον προβληματισμό της για το μέλλον του αθλητισμού και των αγώνων, και πολλοί/ές θεωρούν ότι το ντόπινγκ αποτελεί αντικίνητρο για ενασχόληση με τον αθλητισμό.

- Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών προβάλλει το αίτημα για επίλυση, αντιμετώπιση του προβλήματος και επαναφορά του αθλητισμού στις ηθικές και κοινωνικές διαστάσεις του.
- Η πληροφόρηση των μαθητών/τριών για το φαινόμενο ντόπινγκ στον αθλητισμό μέσω της τυπικής εκπαίδευσης αποδεικνύεται σχεδόν ανύπαρκτη, τουλάχιστον μέχρι την βαθμίδα του γυμνασίου.

Για μια πιο πλήρη και αναλυτική εικόνα των προτιμήσεων στάσεων και απόψεων των μαθητών/τριών κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στα αποτελέσματα της ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης των δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι δεν πρόκειται για προσπάθεια διαμόρφωσης καθολικών συμπερασμάτων, αλλά για εγχείρημα που αποβλέπει κυρίως σε μια πρώτη ανίχνευση - διερεύνηση και προσπάθεια κατανόησης των αντιλήψεων μαθητών/τριών για το φαινόμενο ντόπινγκ, όπως αυτές προσδιορίζονται μέσα από τη χρήση γελοιογραφιών, στην ευαίσθητη ηλικία των 12-15 ετών. Ηλικία, για την οποία δεν υπάρχουν δεδομένα στην Ελλάδα. Σύμφωνα και με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντί-Ντόπινγκ (2015) ο πρωταρχικός στόχος όλων των προγραμμάτων ενημέρωσης⁶ και εκπαίδευσης πρέπει να είναι η πρόληψη. Επιπρόσθετα τα προγράμματα πρόληψης πρέπει πρωτίστως να απευθύνονται σε νέους και να είναι κατάλληλα διαμορφωμένα ανάλογα με την ηλικία τους. Δεδομένου ότι οι μαθητές/τριες γυμνασίου θα αποτελέσουν τους αυριανούς αθλητές και ότι βρίσκονται κοντά σε ηλικία που επιλέγουν αν θα συνεχίσουν στον επαγγελματικό αθλητισμό, οι αντιλήψεις τους είναι πρωταρχικής σημασίας για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών παρεμβάσεων. Παρεμβάσεων και προγραμμάτων αναφορικά με την σωστή μελλοντική αθλητική συμπεριφορά και την ενίσχυση της επιλογής για μη χρήση φαρμακοδιέγερσης την κρίσιμη στιγμή.

Η τυπική σχολική εκπαίδευση οφείλει να παίζει πρωταρχικό ρόλο στην σωστή ενημέρωση των μαθητών/τριών. Η πληροφόρηση των έφηβων δεν πρέπει να

⁶ Τα περισσότερα παρεμβατικά προγράμματα, που έχουν εφαρμοστεί διεθνώς και επικεντρώνονται σε εφήβους, αφορούν έφηβους αθλητές και διεξάγονται κυρίως σε αθλητικούς χώρους και χώρους αθλητικής αναψυχής (Βλ. Athena, Atlas, Hercules, "100% me"). Στην Ελλάδα αναπτύσσεται επί του παρόντος το ερευνητικό πρόγραμμα Safe you (Μπαρκούκης, 2016) που έχει ως σκοπό την καταπολέμηση του ντόπινγκ σε χώρους αναψυχικού αθλητισμού. Παράλληλα προκύπτει μόνο μία πολύ πρόσφατη πρόταση παρεμβατικού προγράμματος για εφαρμογή και σε σχολικό περιβάλλον. Πρόταση, η οποία σχεδιάστηκε μετά από έρευνα με ερωτηματολόγιο σε ενήλικες αθλητές, αναφορικά με τη στάση και συμπεριφορά τους απέναντι στο ντόπινγκ (Ψούνη, 2016).

αφήνεται σε αμφίβολες πηγές όπως το διαδίκτυο, την τηλεόραση, τα περιοδικά ή τις διηγήσεις «άλλων» για τα «θετικά» αποτελέσματα που δυνητικά προσφέρει η χρήση «συμπληρωμάτων διατροφής» και «στεροειδών αναβολικών». Σύμφωνα με τους Morente-Sánchez και Zabala (2013), η σωστή ενημέρωση και η πρόληψη είναι αναγκαία, ώστε να επιτρέψει και να καθιερώσει τις σωστές στάσεις απέναντι στο ντόπινγκ. Σύμφωνα με τον Θεοδωράκη (1992) τα προγράμματα ενημέρωσης σε θέματα υγείας αλλάζουν τη θεώρηση γεγονότων και τις ανάλογες συμπεριφορές. Οι έφηβοι μαθητές/τριες περνούν μεγάλο μέρος της ημέρας τους στο σχολείο, το οποίο αποτελεί φυσικό χώρο μάθησης και διαπαιδαγώγησης. Με την παιδαγωγική τους ιδιότητα και με κατάλληλη επιμόρφωση σε προγράμματα που λαμβάνουν υπόψη τις αντιλήψεις, τα συναισθήματα και τις απόψεις των εφήβων μαθητών/τριών είναι δυνατόν οι εκπαιδευτικοί να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου ντόπινγκ. Το σχολικό περιβάλλον θα μπορούσε λοιπόν να αποτελέσει τον καταλληλότερο χώρο για την προώθηση «πολιτικής» κατά του ντόπινγκ.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΠΗΓΕΣ

Εφημερίδες

Πανταζίδης, Χ.(2016, Δεκέμβριος, 11). Ενενήντα ένα κρούσματα στην Ελλάδα από το 2000. *Η Αυγή*. Πρόσβαση στις 15 Ιανουαρίου, 2016, www.avgi.gr.

Παυλοπούλου, Ν. (2016, Αύγουστος, 6). Ρίο 2016: Γιορτή με φόντο διαφθορά και εγκληματικότητα. *Ελεύθερος Τύπος*. Πρόσβαση στις 10 Οκτωβρίου, 2016, www.eleftherostypos.gr.

Πλιάκος, Κ. (2016, 19 Ιουλίου). Ρίο 2016. Η χαμένη ευκαιρία των Ολυμπιακών αγώνων. *Cnn Greece*. Πρόσβαση στις 12 Οκτωβρίου, 2016, www.cnn.gr

Ηλεκτρονικές πηγές

Πληροφορίες για το ντόπινγκ στην Ρωμαϊκή εποχή.
www.greek-language.gr. Πρόσβαση στις 30 Οκτωβρίου, 2016.

Πληροφορίες για την ιστορία της γελοιογραφίας.
www.24grammata.com. Πρόσβαση στις 2 Νοεμβρίου, 2016

Πληροφορίες για τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ και το ντόπινγκ γενικά.
www.wada.ama.org. Πρόσβαση στις 10. Οκτωβρίου 2016.

[www.doping - prevention.com](http://www.doping-prevention.com). Πρόσβαση στις 25 Σεπτεμβρίου, 2016.

Ανάκτηση γελοιογραφιών και πληροφορίες για τους γελοιογράφους.

www.cartoonmovement.com. Πρόσβαση στις 25 Αυγούστου, 2016

www.cartoonweb.com. Πρόσβαση στις 25 Αυγούστου, 2016

<http://hippologia.org/wp-content/uploads/2013/01/13131dope.pdf>. Πρόσβαση στις 30 Αυγούστου, 2016

<http://johnantono.blogspot.gr>. Πρόσβαση στις 30 Σεπτεμβρίου, 2016

<http://periklis12.wordpress.com>. Πρόσβαση στις 30 Σεπτεμβρίου, 2016

www.rodrihocartoon.com. Πρόσβαση στις 30 Σεπτεμβρίου, 2016

Νόμοι

Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3057/2002, Φ.Ε.Κ. 239/Α'/10-10-2002 τεύχος Α'

Β. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αντίκας, Θ. Γ. (2004). *Οι αρχαίοι Έλληνες Ολυμπιονίκες*. Αθήνα: Εύανδρος.

Αντωνιάδης, Στ. Χ. (2006). *Ντόπινγκ. Ένα σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας*. Αθήνα: Έκδοση Ελληνικής Ακαδημίας Παιδιατρικής.

Αρβανίτη, Ν. & Ψαρέλης, Γ. (2005). «Ντόπινγκ: Γνώσεις, στάσεις & συμπεριφορές μαθητών λυκείου» στο *Triathlon World – Ηλεκτρονικό περιοδικό για το Τρίαθλο και τον Αθλητισμό*. Ανακτήθηκε 20 Νοεμβρίου, 2016, από <http://www.triathlonworld.gr/doping-students-beliefs>

Ασαργιωτάκη, Ι. (2013). Σημειολογική προσέγγιση της οπτικής μεταφοράς στη γελοιογραφία. *Intercultural Translation Intersemiotic*, 2(1). Ανακτήθηκε 5 Σεπτεμβρίου, 2016, από <https://ejournals.lib.auth.gr/iti/article>

Βαλούκος, Στ. (2001). *Η κωμωδία*. Αθήνα: Αιγόκερως.

Βάμβουκας, Μ. Ι. (1998). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης.

Barthes, R. (1988). *Εικόνα, Μουσική, Κείμενο* (Γ. Σπανός, Μτφρ). Αθήνα: Πλέθρον.

Baudelaire, Ch.(2000). *Περί της ουσίας του γέλιου και γενικά του κωμικού στις πλαστικές τέχνες* (Λ. Τσιριμώκο, Μτφρ). Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.

- Γεωργακόπουλος, Ν. Π. (2007). *Χρήση και κατάχρηση φαρμακολογικών ουσιών από Έλληνες αθλητές αγωνιστικού αθλητισμού*. Διδακτορική διατριβή. Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Chandler, D. (1994). *Σημειωτική για αρχαρίους* (Μ. Κωνσταντοπούλου, Μτφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cohen, L., & Manion, L. (1997). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας* (Χ. Μητσοπούλου & Μ. Φιλοπούλου, Μτφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο –Έκφραση.
- Eco, U. (1994). *Θεωρία σημειωτικής* (Ε. Καλλιφατίδη, Μτφρ.) Αθήνα: Γνώση.
- Ζαϊμάκης, Γ. (2015). Θεωρητικά ρεύματα και προσεγγίσεις στην κοινωνιολογία του αθλητισμού. Στο Γ. Ζαϊμάκης & Ε. Φουρναράκη (Επιμ.), *Αθλητισμός και κοινωνία στη νεότερη Ελλάδα: Ιστορικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις*, 235-267. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Ζάννη, Α. (2012). Βιοτεχνολογικές προκλήσεις στο χώρο της φιλοσοφίας και της εκπαίδευσης και ο ρόλος της βιοηθικής. Διδακτορική διατριβή. Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Greimas, A. J. (1966, 2005). *Δομική Σημασιολογία: Αναζήτηση μεθόδου* (Ι. Παρίσης, Μτφρ.). Αθήνα: Πατάκης.
- Houlihan, B. (1999). *Το ντόπινγκ στα σπορ* (Ο. Γραβάνη, Μτφρ.), Αθήνα: Παπαζήση.
- Θεοδωράκης, Ι. (1992). *Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην πρόβλεψη της συμμετοχής ενήλικων γυναικών σε προγράμματα άσκησης για όλους*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Ιορδανίδης. Π.Ι. (1977). Το πρόβλημα του Doping στο χώρο των αθλουμένων. *Πρακτικά Α' Αθλητιατρικού Σεμιναρίου*, 239-245, Αθήνα.

Κουτσελίνη, Αντ. Σ. (1986). *Doping. Συνοπτική παρουσίαση του προβλήματος*. Αθήνα: Παρισιάνου Α.Ε.

Κυπριακή Αρχή Αντι-Ντόπινγκ (CyADA), 2016: *Μελέτη των γνώσεων, στάσεων και αντιλήψεων για το ντόπινγκ των μαθητών αθλητικών σχολείων μέσης εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε στις 15 Νοεμβρίου, 2016, από <http://www.palo.com.cy/a/meleti-ton-gnoseon-staseon-ke-antilipseon-gia-to-ntopingk-ton-mathiton-athlitikon-scholion-mesis-ekpedefsis-stin-kipro-589280#sthash.1Eslrttv.dpuf>.

Kress, G. & van Leeuwen, T. (2010). *Η ανάγνωση των εικόνων: η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού* (Φ. Παπαδημητρίου, Μτφρ). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Λαμπίρη - Δημάκη Ι. (1990). *Η Κοινωνιολογία και η Μεθοδολογία της*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.

Μίσσιου, Μ. (2013). Η δουλειά του "ολοκληρωμένου" δημιουργού κόμικς και το παιχνίδι του διπλού αναγνωστικού κοινού: το παράδειγμα του Νίκου Μαρουλάκη. Στο Αλέξανδρος Ν. Ακριτόπουλος (Επιμ.), *Ελληνική Παιδική-Νεανική Λογοτεχνία. Ιστορία, Κριτική, Διδασκαλία*, 535-553. Αθήνα: Ηρόδοτος.

Μούγιος, Β. (2013). Ανεπιθύμητες επιδράσεις του ντόπινγκ στην υγεία αθλητών και αθλητριών. Στο Χ. Τσορμπατζούδης, Β. Μπαρκούκης, & Λ. Λαζούρας (Εκδ.), *Ντόπινγκ στον αθλητισμό: Δεδομένα και στρατηγικές πρόληψης*. Θεσσαλονίκη: Copy City.

Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Μπαρκούκης, Β. (2016). Κατανόηση και αποτροπή του ντόπινγκ στον αθλητισμό αναψυχής: Το πρόγραμμα Safe You. *1ο Διεθνές Επιστημονικό Σεμινάριο για την Πρόληψη του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό*, 5 Δεκεμβρίου. Αθήνα.

- Μπονίδης, Κ. (2004). *Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας: διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπουκάλας, Π. (2008). Η γελοιογραφία, το κοινό και το κύριο. Στο *Η γελοιογραφία στην Ευρώπη των 27*. Αθήνα, 13-25 Οκτωβρίου, 8-11.
Πρόσβαση στις 10 Νοεμβρίου, 2016,
www.hellenicparliament.gr/UserFiles/entypoGeliografies_gr_1.pdf.
- Πατσαντάρας, Ν. (1996). Αλλαγή των Αξιών και Προπονητική δράση στον αθλητισμό των επιδόσεων - πρωταθλητισμό. Στο Γ. Σταμίρη (Επιμ.), *Κοινωνιολογία του Αθλητισμού*, 217-242. Αθήνα: Κ & Ι. Ζερμπίνη.
- Παπαδημητρίου, Α. (2013). Λόγος και εικόνα στην εξέλιξη της τέχνης των εικονογραφημάτων, *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, 47-48.
- Σαπρανίδης, Δ. (1975). *Ιστορία της Πολιτικής Γελοιογραφίας στην Ελλάδα*. Παπαζήση: Κοραή.
- Σαπρανίδης, Δ. (2001). *Ιστορία της Ελληνικής γελοιογραφίας. 3000 χρόνια αμφισβήτησης*. Αθήνα: Ποταμός.
- Σαπρανίδης, Δ. (2006). *Ιστορία της ελληνικής γελοιογραφίας. Δεύτερος τόμος 1974-2004*. Αθήνα: Ποταμός.
- Σκαρπέλος, Γ. (1988). Για τα κόμικς, «*Σύγχρονα Θέματα*», 34, 100-105.
- Τζάνη, Μ. (2005). *Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών*. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Τσάκωνα, Β. (2007). Η κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση του χιούμορ στην πολιτική γελοιογραφία. *8ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας*, Ιωάννινα, 30 Αυγούστου-2 Σεπτεμβρίου, 1184-1194.

- Τσάκωνα, Β. (2013). *Η κοινωνιογλωσσολογία του χιούμορ. Θεωρία, λειτουργία και διδασκαλία*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Τσέλιος, Κ. (2004). *Γελοιογραφίες. Προλογίζει ο ΚΥΡ*. Αθήνα: Ζήτη.
- Χριστοδούλου, Α. (1996). Σημειωτική και Διαφήμιση. *Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία*, 12, 51-62.
- Χριστοδούλου, Α. (2003). *Σημειωτική Ανάλυση και Πολιτισμός στην Ξένη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Χριστοδούλου, Α., Σολάκη Ε., Παπουτσή Λ., & Κυρίδης, Α. (2014). Κοινωνιοσημειωτική ανάλυση της παιδικής εργασίας σε σποτ της Διεθνούς Αμνηστίας. *Η έρευνα στην Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Παρόν και Προοπτικές*, 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Ιωάννινα.
- Χρούσος, Γ. & Τσίτσικα Α. (2005). Doping στα παιδιά και τους εφήβους. Η νέα μάστιγα. *Εναρκτήριο ομιλία, 38η Θεραπευτική Ενημέρωση, Δελτίο Α΄ Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Αθηνών*, 52(3), 221-225.
- Ψούνη, Στ. (2016). *Στάσεις και συμπεριφορές που σχετίζονται με την άσκηση, τη διατροφή και το ντόπινγκ. Θετικά και αρνητικά προφίλ. Ανάπτυξη παρεμβατικών προγραμμάτων*. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Barkoukis, V. & Dolyka, A. (2016). Athletes' perceptions of coach influence in the decision making process towards doping use. *International Congress on Physical Education and Sport Science, Children and Youth in Physical Acitivity and Sport*. Komotini, 20-22/5/2016.
- Barkoukis, V., Kartali, K., Lazuras, L., & Tsorbatzoudis, H. (2016). Evaluation of an anti-doping intervention for adolescents: Findings from a school-based study. *Sport Management Review*, 19, 23-34.

- Barkoukis V., Lazuras L., & Tzorbatzoudis H. (2016). *The psychology of Doping in Sport*. New York: Routledge
- Baron, D. A., Martin, D. M., & Magd, S. A. (2007). Doping in sports and its spread to at-risk populations: an international review. *World Psychiatry*, 6, 54-59.
- Botrè, F. & Pavan, A. (2009). Enhancement drugs and the athlete. *Phys Med Rehabil Clin N Am*, 133-148.
- Dunn, M. & White, V. (2011). The epidemiology of anabolic-androgenic steroid use among Australian secondary school students. *J Sci Med Sport*, 14(1), 10-14. doi: 10.1016.
- Freud, S. (1940). *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten*. Frankfurt am Main: S. Fischer.
- Gardiner, P. (2005). Dietary supplements use in children: Concerns of efficacy and safety. *American Family Physician*, 71(6), 1070-1071.
- Goldberg, L., Elliot, D., & Clarke, G. (1996). Effects of a multi-dimensional anabolic steroid prevention intervention. *Journal of the American Medical Association*, 276, 1555-1562.
- Helitzer, Mel & Shatz, M. (2005). *Comedy Writing Secrets*. Ohio: Writer's Digest Books.
- Hoffman, W. (1957). *Caricature from Leonardo to Picasso*. New York: Crown Publishers, 16.
- Kamber, M., Baume, M., & Rivier, L. (2001). Nutritional Supplements as a source for positive doping cases? *Int J Sport Nutr Exerc Metab*, 2, 258-263.
- Kindlundh, A., Isacson, D., & Berglund, L. (1999). Factors associated with adolescent

- use of doping agents: Anabolic-androgenic steroids. *Addiction*, 94, 543-553.
- Kindlundh, A. M. S., Hagekull, B., Isacson, D. G. L., & Nyberg, F. (2001). Adolescent use of anabolic-androgenic steroids and relations to self-reports of social, personality and health aspects. *European Journal of Public Health*, 11, 322-328.
- Kyridis, A., Michailidis, I., Papoutzis, L., Vamvakidou I. (2011). Economic crisis, visual literacy and citizenship: Six cartoonists “targeting” the economic crisis. *Proceedings of the 3rd South European and Mediterranean Conference on Citizenship, Identity and Culture*, University of Patras, 6-8/5/2011.
- Lambert, M., Titlestad, S., & Schweltnus, M. (1998). Prevalence of androgenic-anabolic steroid use in adolescents in two regions of South Africa. *S Afr Med J.*, 88(7), 876-880.
- Laure, P. (1997). Epidemiological approach of doping in sport. A review. *J Sports Med Phys Fitness*, 37, 217-224.
- Laure, P. (1999). Doping: Epidemiological studies. *Press med*, 29, 1365-13.
- Laure, P. & Binsinger C. (2007). Doping prevalence among preadolescents’ athletes. A four-year follow-up. *Br J Sports Med*. 41(10), doi: 10.1136.
- Mallon, B. (1990). Drug use in Sport. *Athletics*, 235-237.
- Mellion, M. B., Grandjean, A. C., & Ruud, J. S. (1999). *Sports medicine secrets*. Philadelphia, PA: Hanley & Belfus.
- Middleman, A. B. & DuRant, R. H (1996). Anabolic steroid use and associated. Health risk behaviours. *Sports Medicine*, 21, 4.
- Morente-Sánchez, J. & Zabala, M. (2013). Doping in sport: a review of elite athletes' attitudes, beliefs, and knowledge. *Sports Medicine*, 395-411.

- Morrison, L. J., Gizis, F., & Shorter, B. (2004). Prevalent use of dietary supplements among people who exercise at a commercial gym. *International Journal Sport Nutrition Exercise and Metabolic*, 14, 481-492.
- Papadopoulos, F. C., Skalkidis, I., Parkkari, J., & Petridou, E. (2006). Doping use among tertiary education students in six developed countries. *European Journal of Epidemiology*, 21(4), 307-313. doi: 10.1007.
- Petroczi, A. (2007). Attitudes and doping: A structural equation analysis of the relationship between athletes' attitudes, sport orientation and doping behavior. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 2(1), 34.
- Petroczi, A., Aidman, E., & Nepusz, T. (2008). Capturing doping attitudes by self-report declaration and implicit assessment: a methodology study. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 3(9), 1-12.
- Petroczi, A., Mazanov, J., Nepusz, T., Backhouse, S. H., & Naughton, D. P. (2008). Comfort in big numbers: Does overestimation of doping prevalence in others indicate self-involvement? *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*, 3, 19.
- Refaie, E. E. (2003). "Understanding visual metaphor: The example of newspaper cartoons". *Visual Communication* 2, 75-95.
- Refaie, E. E. (2011). The pragmatics of humour reception: Young people's responses to a newspaper cartoon. *Humour - International Journal of Humour Research*, 24(1), 87-108.
- Sarigul, B. (2009). *The Significance of Caricature in Visual Communication*. Graduation thesis. Izmir University of economics, Izmir.
- Shikes, R. E. (1969). *The Indignant Eye: The Artist as Social Critic in Prints and Drawings from the Fifteenth Century to Picasso*, 13-17. Boston: Beacon Press,
- Sturmi, E. J., & Diorio, D. J. (1998). Anabolic Agents. *Clinics in Sports Medicine*, 17, 261- 281.

- Terney, R. & McLain, L. (1990). The use of anabolic steroids in high school students. *American Journal of Diseases in Children*, 144, 99-103.
- Tsakona, V. (2006). Cartoons analyzed in GTVH terms: Towards a theory of verbal and visual humor. *Paper presented at the 18th Conference of the International Society for Humor Studies, Copenhagen, Denmark, 3-7 July 2006.*
- Tymowski, G., & Somerville, C. (2002). *Attitudes and behaviours of New Brunswick students towards the use of performance-enhancing substances in sport* [Final Report]. Fredericton, Canada: University of New Brunswick and Royal Canadian Mounted Police.
- Versaci, R. (2001). How Comic Books Can Change the Way Our Students See Literature: One teacher's perspective. *English Journal*, 91(2), 61-67.
- Wadler, G. I., & Hainline, B. (1989). Drugs and the Athlete. *Contemporary Exercise and Sports Medicine Series*. Editor A.J. Rayan. F.A. Davis Company, Philadelphia, ISBN: 0-8036-9008-8.
- Wanijek B., Rosendahl, J., Strauss, B., & Gabriel, H.H. (2007). Doping, Drugs and Drug Abuse among Adolescen. *Int J Sports Med* 28(4), 346-353. doi: 10.1055/s-2006-924353.
- Wright, T. (2010). *A History of Caricature*. Memphis: General Books LLC.
- Yesalis CE., & Bahrke MS. (2000). Doping among adolescents athletes. *Baillers Best Pract Res Clin Endocrinol Metab*, 14, 25-35.
- Zanettin, F. (2010). Humor in translated cartoons and comics. In D. Chiaro (Ed.), *Translation, Humour and the Media* (34-52). London: Continuum.
- Zeller, B. (2008). Komik und Satire. *Lehrbuch für Journalisten & Autoren*. Autorenhaus: Berlin.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α - Σύντομη σύγχρονη ιστορική ανασκόπηση του ντόπινγκ και των προσπαθειών για την καταπολέμησή του (doping – prevention.com).

1865: Η παλιότερη αναφορά λήψης φαρμάκων σε κολυμβητικούς αγώνες στο Άμστερνταμ.

1896: Τη χρονιά αυτή αναφέρεται ο πρώτος θάνατος που προκλήθηκε από το ντόπινγκ. Ο Άγγλος ποδηλάτης **Άρθουρ Λίντον** πέθανε λόγω πρόσληψης εφεδρίνης μετά τον αγώνα δρόμου Παρίσι-Μπορντό.

1904: Στον Ολυμπιακό μαραθώνιο του St. Louis, ο **Τόμας Χικς** που μόλις είχε κερδίσει τον αγώνα, κατέρρευσε και οι ιατροί διαπίστωσαν πρόσληψη στρυχνίνης (διεγερτικό) και κονιάκ (αλκοόλ) πριν από τον αγώνα.

1939-1945: Είναι ευρύτερα γνωστό ότι κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οι **Πιλότοι** έπαιρναν διεγερτικά.

1960: Ξεκινάει η δραματική αύξηση της χρήσης **αναβολικών** ως ουσίες ντόπινγκ.

1967: Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) θεσμοθετεί τη σχετική ιατρική επιτροπή της ΔΟΕ (προηγήθηκε ο θάνατος του Βρετανού πρώην παγκόσμιου πρωταθλητή Tommy Simpson, σε ηλικία 29 ετών, στον ποδηλατικό γύρο της Γαλλίας).

1968: Έλεγχοι φαρμάκων πρωτοεμφανίζονται στους **Ολυμπιακούς Αγώνες του Μεξικό το 1968** και στους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες της Grenoble. Ένας κατάλογος απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων (Απαγορευμένος Κατάλογος) δημιουργήθηκε από τη ΔΟΕ, μολονότι ο τεχνικός εξοπλισμός κι οι διαδικασίες ελέγχου ήταν ακόμα ανεπαρκείς.

Δεκαετία του 1980: Με την εξελισσόμενη φαρμακευτική ανάπτυξη διάφορες σύνθετες ενδογενείς ουσίες άρχισαν να είναι διαθέσιμες στην αγορά, ως

αποτελεσματικοί παράγοντες που τείνουν να βελτιώσουν την απόδοση, τη δύναμη και την αντοχή. Μεταξύ αυτών, η ορμόνη **ερυθροποιητίνη (EPO)**, η οποία διεγείρει την παραγωγή των ερυθρών αιμοσφαιρίων του αίματος και γίνεται δημοφιλής στα **αγωνίσματα αντοχής**.

1988: Συστήνεται ο **εξω-αγωνιστικός έλεγχος** στη Γερμανία.

1999: Λόγω ενός ακόμη μεγάλου σκανδάλου κατά τη διάρκεια του Γύρου της Γαλλίας το 1998, η ΔΟΕ συγκαλεί το Παγκόσμιο Συνέδριο Ντόπινγκ στον Αθλητισμό στη Λοζάνη το Φεβρουάριο του 1999. Τα κύριο αποτέλεσμα του συνεδρίου αυτού ήταν η σύσταση του **Παγκόσμιου Οργανισμού Αντι-Ντόπινγκ (WADA)** τη 10η Νοεμβρίου 1999.

2003: Ανακάλυψη των **designer στεροειδών** όπως της THG (Τετραϋδρογεστρινόνη), ενός αναβολικού στεροειδούς.

2004: Ο **Κώδικας** είναι το κυρίως έγγραφο που παρέχει το πλαίσιο για εναρμόνιση πολιτικών αντι-ντόπινγκ, κανονισμών και ρυθμιστικών διατάξεων μεταξύ των αθλητικών οργανισμών και μεταξύ των δημόσιων αρχών. Ο Κώδικας και τα Διεθνή Πρότυπα τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2004.

2007: Η Συνθήκη αντιπροσωπεύει την πρώτη φορά, που οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο συμφωνούν να θέσουν σε ισχύ το διεθνή νόμο για το αντι- ντόπινγκ.

2009: Ο Κώδικας τροποποιήθηκε και τέθηκε εκ νέου σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του έτους 2009.

2013: Εγκρίνεται η αναθεώρηση του Παγκόσμιου Κώδικα Αντιντόπινγκ από το Ιδρυτικό Συμβούλιο του W.A.D.A, στο Γιοχάνεσμπουργκ, Νότιος Αφρική, στις 15 Νοεμβρίου του 2013.

2015: Ο αναθεωρημένος **Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ του 2015** ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2015.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΤΟΠΙΝΓΚ

Στην έρευνα που ακολουθεί δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις. Η έρευνα είναι ανώνυμη.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΑΤΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΗΛΙΚΙΑ:

ΑΘΛΗΣΑΙ:

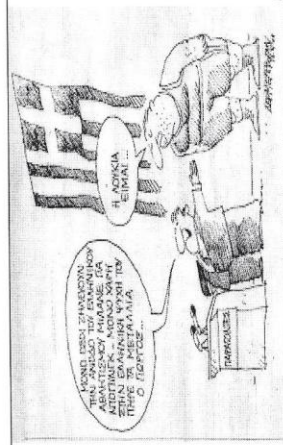
ΦΥΛΟ:

ΕΤΗ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ:

ΤΑΞΗ :

Ερωτήματα:

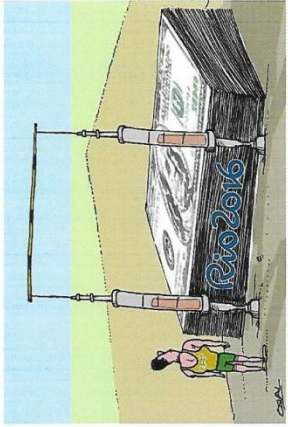

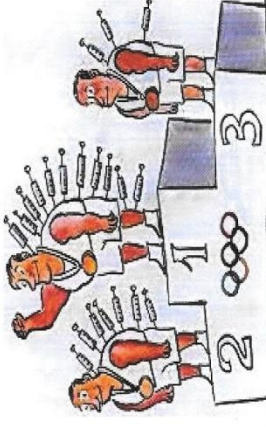
1. Κατά τη γνώμη σου ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει η κάθε γελοιογραφία/το κάθε σκίτσο; (τι θέλει να πει το κάθε σκίτσο);
Επικεντρώσου στο μήνυμα και όχι στην περιγραφή της εικόνας.

σκίτσο 1

ΜΗΝΥΜΑ

1

<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>	 <p>στίχο 2</p>
<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>	 <p>στίχο 3</p>
<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>	 <p>στίχο 4</p>

στίχοι 5

ΜΗΝΥΜΑ

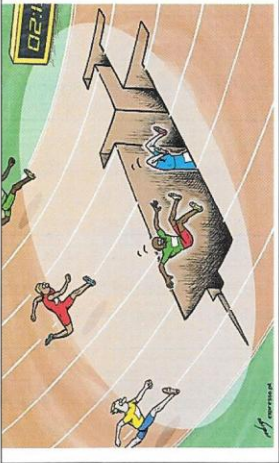

στίχοι 6

ΜΗΝΥΜΑ

	<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>
	<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>

στίχοι 7

στίχοι 8

 <p>σκίτσο 9</p>	<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>
 <p>σκίτσο 10</p>	<p>ΜΗΝΥΜΑ</p>

2. Σου άρεσαν τα σκίτσα και γιατί; Ποια στοιχεία από κάθε σκίτσο, σου άρεσαν περισσότερο; (υπόθεση, χρώματα, διάλογοι, άλλο)

3. Σου θυμίζουν αυτά τα σκίτσα κάτι άλλο και τι είναι αυτό; (π.χ. εικόνες, πρόσωπα, τοπία, αντικείμενα που έχεις δει είτε στο περιβάλλον σου, είτε σε έργα τέχνης, είτε σε περιοδικά, στον κινηματογράφο, στο διαδίκτυο ή αλλού). Αν μπορείς δώσε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα.

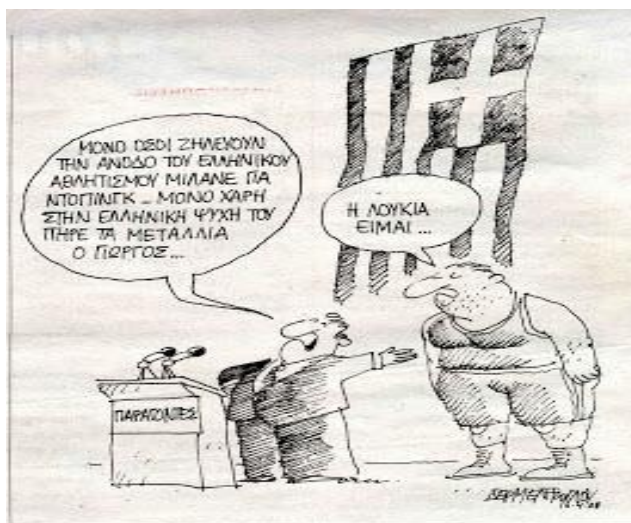
4. Αν ήταν να αλλάξεις κάτι σε κάποια από τις γεωιογραφίες, σε ποιον τομέα θα έκανες αλλαγές, ποιες και γιατί;

5. Ποιο σκίτσο σου άρεσε τελικά περισσότερο και γιατί;

6. Τι είναι κατά τη γνώμη σου το ντόπινγκ;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ- Πληροφορίες για τις γελοιογραφίες και τους δημιουργούς

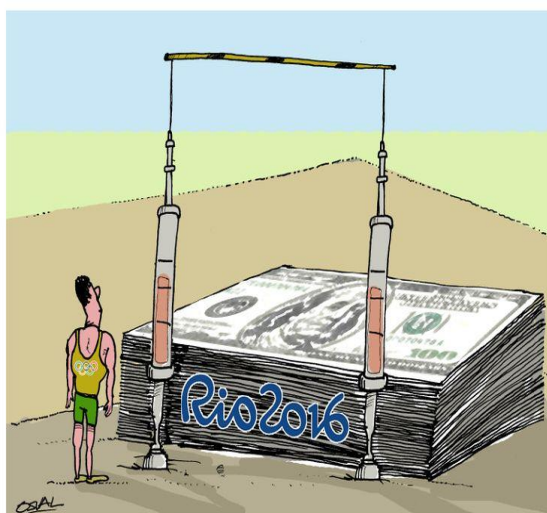
Γελοιογραφία 1

Δημιουργός: Δερμεντζόγλου Γιάννης

Δημοσιεύτηκε στις 17/04/08 στην εφημερίδα *Το Ποντίκι*. Ο Δερμεντζόγλου γεννήθηκε το 1968. Αυτοδίδακτος στο σκίτσο και τη ζωγραφική, ξεκίνησε να εργάζεται ως πολιτικός γελοιογράφος το 1993. Δούλεψε στις εφημερίδες: *Πριν*, *Νίκη*, *Εξουσία*, *Βήμα*, *Ελεύθερος Τύπος*, *Το Ποντίκι*.

Γελοιογραφία 2

Δημιουργός: Osvaldo Gutierrez Gomez, Cuba

Δημοσιεύτηκε στις 9/8/2016 με τίτλο: Corruption and doping in Brazil

Ο Osvaldo Gutierrez Gomez, γνωστός ως «OsvaI» γεννήθηκε το 1971 στην Κούβα.

Ξεκίνησε να σχεδιάζει γελοιογραφίες το 1985 και συνεργάστηκε με πολλά περιοδικά στην Κούβα. Έχει εκθέσει έργα του σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις και έχει κερδίσει αρκετά βραβεία σε διαγωνισμούς. Έχει πάρει το πρώτο βραβείο πολιτικής σάτιρας σε διαγωνισμό γελοιογραφίας που οργάνωσε το περιοδικό *Palante* και το τρίτο βραβείο στη διεθνή Biennale του Χιούμορ στη Αβάνα το έτος 2015.

Γελοιογραφία 3

Δημιουργός: Ο Court Jones

Ο Court Jones ζωγραφίζει επαγγελματικά από το 1966 και τα έργα του, κυρίως καρικατούρες, δημοσιεύονται σε περιοδικά, εφημερίδες και βιβλία. Έχει κερδίσει αρκετά βραβεία από το Εθνικό Δίκτυο Γελοιογραφίας, τη Διεθνή Εταιρεία Γελοιογραφίας Καλλιτεχνών και το Σύλλογο Επαγγελματιών Δημοσιογράφων. Το 2005 του απονεμήθηκε ο τίτλος του Γελοιογράφου - Καλλιτέχνη της Χρονιάς από το Εθνικό Δίκτυο Γελοιογραφίας, και το έτος 2011 χρήστηκε Μάστερ Γελοιογραφίας από τη Διεθνή Εταιρεία Γελοιογράφων Καλλιτεχνών.

Γελοιογραφία 4:

Από τις γελοιογραφίες του συγγράμματος *Doping Origins* του Antikas, Th. (2010).

Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα: <https://independent.academia.edu/TheodoreAntikas>

Γελοιογραφία 5:

Δημιουργός: Rick McKee

Δημοσιεύτηκε στις 14/8/2016

Ο Rick McKee είναι γελοιογράφος – σκιτσογράφος στην εφημερίδα *The Augusta Chronicle*. Το έτος 2006 χρήστηκε άτομο της χρονιάς στο περιοδικό *Time*. Το έτος 2013, ο McKee κατέκτησε την πρώτη θέση στον διαγωνισμό σκιτσογραφίας Ranap Lurie U.N. Έργα του δημοσιεύονται σε πάνω από 850 εφημερίδες σε όλο τον κόσμο.

Γελοιογραφία 6

Δημιουργός: Αντωνόπουλος Ιωάννης (John Antono)

Δημοσιεύτηκε στις 28/7/2012 με τίτλο: Αναβολικά ιδεώδη

Ο Γιάννης Αντωνόπουλος γεννήθηκε στο Μαρούσι το 1985. Έχει σπουδάσει σκίτσο στη σχολή Ορνεράκης και είναι πτυχιούχος Ιστορίας & Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ασχολείται με την πολιτική γελοιογραφία, τα κόμικς και τις παιδικές εικονογραφήσεις, ενώ έχει καταπιαστεί και με την αιογραφία. Κατά καιρούς συνεργάζεται με διάφορους εκδοτικούς οίκους. Περισσότερες πληροφορίες στο johnantono.blogspot.gr.

Γελοιογραφία 7

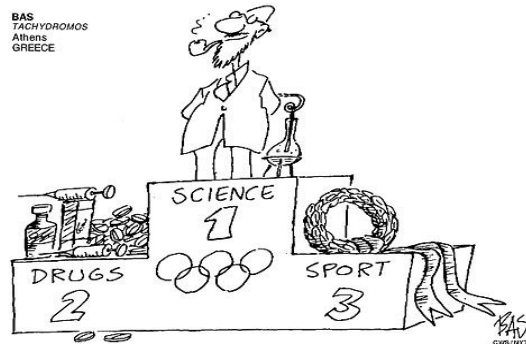
Δημιουργός: Περικής Κουλιφέτης.

Δημοσιεύτηκε στις 18/7/2012.

Ο Περικής Κουλιφέτης γεννήθηκε το 1996 στην Κόρινθο. Συνεργάζεται με την γιαννιώτικη εφημερίδα *Πρωινός Λόγος* ως γελοιογράφος. Από το 2015 ξεκίνησε να δημοσιεύει κόμικς στην στήλη «Καρέ-Καρέ» της *Εφημερίδας των Συντακτών*. Ο Περικλής (έτσι υπογράφει) έφτιαξε το σχέδιο των Συγκάτοικων, του webcomic σε σενάριο του συμφοιτητή του Παύλου Δαμιανίδη, το οποίο κυκλοφόρησε ως φανζίν στο 2ο The Comic Con της Θεσσαλονίκης το 2016.

Περισσότερες πληροφορίες στο <http://periklis12.wordpress.com>

Γελοιογραφία 8

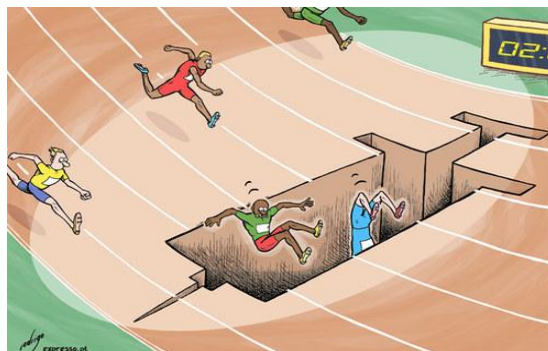

Δημιουργός: Μητρόπουλος Βασίλης (Bas)

Δημοσιεύτηκε στον Ταχυδρόμο στις 20/7/2008.

Ο Μητρόπουλος γεννήθηκε το 1936 στην Αθήνα. Πρωτοδημοσίευσε σκίτσα στην εφημερίδα *Ελευθερία* το 1963. Πολιτικός γελοιογράφος στην «Ακρόπολη», τον *Ταχυδρόμο*, τον *Ελεύθερο Τύπο* και σήμερα στον *Αδέσμευτο Τύπο*. Από το έτος 1973 είναι τακτικός συνεργάτης σε διάφορες ευρωπαϊκές και αμερικάνικες εφημερίδες. Έχει βραβευθεί στην Ελλάδα, την Τουρκία, τη Σερβία, την Αγγλία, τη Νότιο Κορέα, Κίνα και Πορτογαλία. Έχει εκδώσει επτά γελοιογραφικά άλμπουμ

Γελοιογραφία 9

Δημιουργός: Rodrigo de Matos, Portugal

Ο Rodrigo de Matos γεννήθηκε στις 5 Ιανουαρίου 1975. Από το 2006 γελοιογραφεί για την Εφημερίδα *Expresso*, μία από τις μεγαλύτερες εφημερίδες στην Πορτογαλία. Επίσης μία φορά την εβδομάδα δημοσιεύεται μια γελοιογραφία του στην ημερήσια εφημερίδα *Ponto Final* από το Macau (China), όπου ζει σήμερα.

Γελοιογραφία 10

Δημιουργός: Βασίλης Παπαγεωργίου.

Ο Βασίλης Παπαγεωργίου γεννήθηκε τον Ιανουάριο του 1968 στην Αθήνα. Ασχολήθηκε με τη γελοιογραφία, δημοσιεύοντας σκίτσα σε περιοδικά της Νομικής Σχολής Αθηνών, από την οποία αποφοίτησε. Είναι επίσης πτυχιούχος της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών. Έχει συνεργαστεί με τις εφημερίδες *Πριν*, *Ριζοσπάστη*, *Οικονομία*, *Εξέλιξη*, *Ενημέρωση*, *Επενδυτής* και *Symbol*, όπως και με το περιοδικό *Γαλέρα*. Το 1998 εξέδωσε το κόμικ-στριπ *Εθελούσια Έξοδος* από τις Εκδόσεις Καστανιώτη. Έχει επίσης συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ - Συσχετίσεις

Πίνακας 2: Η μεταβλητή της ηλικίας

Μεταβλητές	Pearson Chi-Square	DF	Sig.
<i>Γελοιογραφία 1</i>	<i>39.888</i>	<i>12</i>	<i>0.000</i>
<i>Γελοιογραφία 4</i>	<i>11.952</i>	<i>6</i>	<i>0.063</i>
<i>Γελοιογραφία 5</i>	<i>22.449</i>	<i>12</i>	<i>0.033</i>
<i>Γελοιογραφία 6</i>	<i>25.281</i>	<i>9</i>	<i>0.003</i>
<i>Γελοιογραφία 9</i>	<i>28.900</i>	<i>12</i>	<i>0.004</i>
<i>Γελοιογραφία 10</i>	<i>26.107</i>	<i>12</i>	<i>0.010</i>
<i>(Ερ. 2) Αρέσκεια ναι/όχι</i>	<i>26.612</i>	<i>6</i>	<i>0.000</i>
<i>(Ερ. 4) Αλλαγές ναι/όχι</i>	<i>21.044</i>	<i>3</i>	<i>0.000</i>
<i>(Ερ. 3) υποκατηγορίες</i>	<i>25.413</i>	<i>12</i>	<i>0.013</i>

Πίνακας 3: Η μεταβλητή της τάξης

Μεταβλητές	Pearson Chi-Square	DF	Sig.
<i>Γελοιογραφία 1</i>	<i>32.758</i>	<i>8</i>	<i>0.000</i>
<i>Γελοιογραφία 4</i>	<i>11.952</i>	<i>6</i>	<i>0.063</i>
<i>Γελοιογραφία 6</i>	<i>17.437</i>	<i>6</i>	<i>0.008</i>
<i>Γελοιογραφία 7</i>	<i>22.890</i>	<i>8</i>	<i>0.004</i>
<i>Γελοιογραφία 9</i>	<i>33,833</i>	<i>8</i>	<i>0.000</i>
<i>Γελοιογραφία 10</i>	<i>15.947</i>	<i>8</i>	<i>0.043</i>
<i>Ερώτημα 4 υποκατηγορίες 1.1-1.4</i>	<i>25.123</i>	<i>8</i>	<i>0.001</i>
<i>Ερώτημα 4 Αλλαγή Ναι/όχι</i>	<i>24.754</i>	<i>2</i>	<i>0.000</i>

Πίνακας 4: Η μεταβλητή της άθλησης

Μεταβλητές	Pearson Chi-Square	DF	Sig.
<i>Γελοιογραφία 7</i>	<i>9.621</i>	<i>4</i>	<i>0.047</i>
<i>Γελοιογραφία 9</i>	<i>14.412</i>	<i>4</i>	<i>0.006</i>
<i>Γελοιογραφία 10</i>	<i>10.416</i>	<i>4</i>	<i>0.034</i>

Πίνακας 1: Η μεταβλητή του φύλου

Μεταβλητές	Pearson Chi-Square	DF	Sig.
<i>Γελοιογραφία 7</i>	<i>10.359</i>	<i>4</i>	<i>0.035</i>
<i>Ερώτημα 4 - Αλλαγές Θεματικές κατηγορίες</i>	<i>16.450</i>	<i>7</i>	<i>0.021</i>

